

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від 16 грудня 2022 р.
№ 13

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для самостійної роботи

з навчальної дисципліни

**«Бухгалтерський облік за видами економічної діяльності»
 («Бухгалтерський облік в торговельних підприємствах»)**

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

факультет бізнесу та сфери обслуговування

(назва факультету)

кафедра інформаційних систем в управлінні та обліку

(назва кафедри)

Рекомендовано на засіданні
кафедри інформаційних
систем в управлінні та обліку

(назва кафедри)

29 серпня 2022 р.,

протокол № 7

Розробник: д.е.н., проф., професорка кафедри інформаційних систем в
управлінні та обліку Ірина ЗАМУЛА

Житомир
2022

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 2

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Методичні вказівки до вивчення тем курсу	5
Рекомендована література	129

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 3

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни – ознайомити студентів з особливостями організації та методики бухгалтерського обліку в торговельних підприємствах, навчити вести облік у таких підприємствах, складати звітність і здійснювати контроль.

Завданнями навчальної дисципліни є *навчити студентів*:

- організовувати бухгалтерський облік у торговельних підприємствах;
- вести бухгалтерський облік у торговельних підприємствах;
- складати фінансову, статистичну та податкову звітність у торговельних підприємствах;
- вести податкові розрахунки у торговельних підприємствах;
- здійснювати внутрішній контроль операцій у торговельних підприємствах.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 071 “Облік і оподаткування”:

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК04. Здатність працювати автономно.

ЗК06. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК08. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11. Навички використання сучасних інформаційних систем і комунікаційних технологій.

ЗК12. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

СК03. Здатність до відображення інформації про господарські операції суб’єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизації, узагальнення у звітності та інтерпретації для задоволення інформаційних потреб осіб, що приймають рішення.

СК04. Застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб’єктів господарювання.

СК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов’язків.

СК14. Здатність застосовувати та формувати інформаційну підтримку для обґрунтованого використання сучасного інструментарію управління підприємством

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 071 “Облік і оподаткування”:

ПРО2. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПРО3. Визначати сутність об’єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПРО5. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування господарської діяльності підприємств.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 4

ПР06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

ПР16. Володіти та застосовувати знання державної та іноземної мови для формування ділових паперів і спілкування у професійній діяльності.

ПР17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Блок змістових модулів 1. ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ

Змістовий модуль 1.1. Організація торговельної діяльності та її бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік операцій з надходження та реалізації товарів

Тема 1. Поняття та організаційні основи торговельної діяльності

Поняття та види торговельної діяльності. Види цін та ціноутворення в торгівлі. Оперативні процеси в магазині та правила торговельного обслуговування населення. Порядок реєстрації готівкових операцій.

Тема 2. Бухгалтерський облік операцій з надходження товарів у оптовій та роздрібній торгівлі

Договори як передумова здійснення господарських операцій в торгівлі. Особливості бухгалтерського обліку операцій з надходження товарів. Бухгалтерський облік операцій з внутрішнього переміщення товарів.

Тема 3. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів у оптовій та роздрібній торгівлі

Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів в оптовій торгівлі. Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів у роздрібній торгівлі. Відображення в бухгалтерському обліку реалізації товарів зі знижками. Особливості бухгалтерського обліку операцій з продажу товарів з використанням платіжних карток.

Змістовий модуль 1.3. Бухгалтерський облік реалізації товарів на виплат та поза магазином

Тема 4. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів поза магазином

Бухгалтерський облік операцій виїзної торгівлі. Бухгалтерський облік реалізації товарів поштою. Бухгалтерський облік продажу товарів на замовлення та вдома у покупців. Бухгалтерський облік продажу товарів за зразками. Бухгалтерський облік продажу товарів через Інтернет. Бухгалтерський облік продажу товарів через торговельні апарати. Бухгалтерський облік фірмової торгівлі.

Тема 5. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів на виплат

Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів у кредит. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів за схемою пов'язаного кредитування.

Змістовий модуль 1.4. Бухгалтерський облік товарів у комісійній торгівлі та інших товарних операцій

Тема 6. Особливості бухгалтерського обліку операцій у комісійній торгівлі

Поняття та форми посередництва. Документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі. Відображення в обліку операцій у комісійній торгівлі.

Тема 7. Бухгалтерський облік інших товарних операцій

Бухгалтерський облік витрат на проведення рекламних заходів. Бухгалтерський облік

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 5

операцій з повернення товарів. Бухгалтерський облік операцій з тарою.

Тема 8. Бухгалтерський облік і оподаткування результатів інвентаризації та переоцінки товарів

Інвентаризація товарів. Бухгалтерський облік і оподаткування переоцінки товарів. Звітність матеріально відповідальних осіб.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ КУРСУ

Змістовий модуль 1. ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОРГІВЛІ ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Торговельна діяльність – це ініціативна, систематична, виконувана на власний ризик для одержання прибутку діяльність юридичних і фізичних осіб щодо купівлі та продажу товарів кінцевим споживачам або посередницькі операції, або діяльність із надання агентських, представницьких, комісійних та інших послуг у просуванні товарів від виробника до споживача.

Під **товаром** у широкому значенні розуміють матеріальну або нематеріальну власність, яка реалізується на ринку. Товаром можуть бути продукти як фізичної, так і розумової праці, результати послуг, сама здатність до праці, природні блага – все, що має споживчу вартість і може обмінюватися на інший товар (гроші) власником. У вузькому значенні під **товаром** розуміють продукт праці, виготовлений і призначений для продажу.

Важливим аспектом в організації торговельної справи є з'ясування її функцій. Функціями торговельного підприємства є:

- реалізація товарів споживачам – супроводжується перетворенням товарної форми вартості на грошову, що можливо представити у вигляді формули $G - T - G'$ (де G – гроші, T – товар, G' – гроші з приростом);

- раціональна організація руху товарів – визначаються найбільші потоки і напрями руху товарів, більш економічні види транспорту, а також створюється відповідна мережа складів і баз, що впливає на рівень торговельного обслуговування населення, а також час обороту товарно-матеріальних цінностей.

Перш ніж розпочати свою справу, кожен підприємець повинен чітко усвідомити, якими документами регулюється торговельна діяльність. Це необхідно для того, щоб вже на початковому етапі уникнути конфліктних ситуацій з державними податковими службами і правоохоронними органами.

Відповідно до законодавчих актів суб'єкти підприємницької діяльності – юридичні особи для здійснення торговельної діяльності повинні мати:

- свідоцтво про державну реєстрацію;
- дозвіл на розміщення об'єкта торгівлі (рішення сесії місцевої ради народних депутатів) або договір оренди приміщення;
- ліцензії або їх копії, затверджені відповідним органом, який видав ліцензію;
- торговий патент на кожну торговельну точку;
- квитанцію про сплату ринкового збору за торгівлю на території ринку, якщо суб'єкт підприємницької діяльності проводить торгівлю не в стаціонарному приміщенні (розмір ринкового збору встановлюється рішенням місцевої ради народних депутатів);
- відповідні документи на товар: накладні, сертифікат якості та інші документи, що підтверджують походження та якість товару;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 6

– ресстратор розрахункових операцій (РРО), який використовується при торгівлі у стаціонарних приміщеннях, а в окремих передбачених законодавством випадках – книгу обліку розрахункових операцій і розрахункові книжки;

– книгу відгуків і пропозицій.

Оптова торгівля – це вид економічної діяльності у сфері товарообороту, що охоплює купівлю-продаж товарів за договорами поставки партіями для подальшого їх продажу кінцевому споживачу через роздрібну торгівлю або для виробничого споживання та надання пов'язаних із цим послуг.

Оптова торгівля є важливою ланкою, що забезпечує необхідну інтенсивність і прискорення процесу товарообороту в умовах ринкових відносин. Вона організовує рух товарів каналами розподілу, сприяє синхронізації виробництва та споживання товарів.

Основні завдання підприємств оптової торгівлі наступні:

– забезпечити поставку товарів покупцям оптимальними партіями, що допомагає раціональному використанню транспортних засобів, зниженню витрат на перевезення;

– своєчасно забезпечити роздрібні підприємства товарами, необхідними для населення, а підприємства – матеріальними ресурсами, необхідними для виробництва.

Оптова торгівля може здійснюватись у наступних формах товарообороту (рис. 1.2).

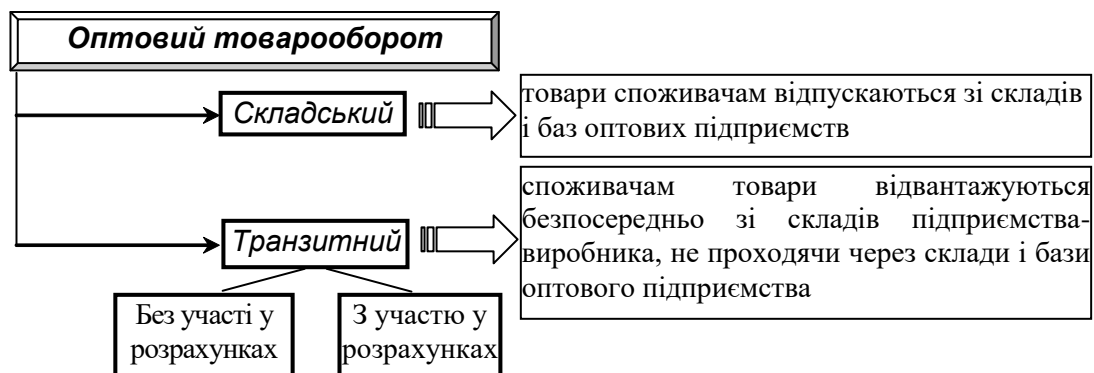

Рис. 1.2. *Форми реалізації товарів на підприємствах оптової торгівлі*

Складський товарооборот може здійснюватися через:

1) оптові бази, які є основними господарськими одиницями оптового підприємства, через які здійснюються оптові закупки та продаж товарів підприємствам роздрібною торгівлі, а також іншим суб'єктам підприємницької діяльності;

2) товарні склади (приміщення), які спеціально призначені для зберігання та переробки товарних запасів;

3) склади-магазини, які мають функціональну площу для зберігання та продажу великогабаритних товарів.

Форми складського товарообороту обираються підприємством самостійно залежно від обсягу товарообороту. Перераховані форми здійснення оптової торгівлі можуть використовуватись у поєднанні.

Серед переваг складської форми реалізації товарів виділяють можливість обслуговування більшої кількості споживачів за наявності відносно невеликих запасів товарів, швидкість постачання товарів у необхідному асортименті тощо. Тому, не

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 7

дивлячись на зростання витрат обігу, складська реалізація займає значне місце у товарообороті.

Якщо реалізація товарів відбувається за документами оптової бази зі складів постачальників безпосередньо покупцям, обминаючи склади оптової бази, така реалізація називається *транзитним оборотом* (у перекладі з латинської торгувати “транзитом” означає перевозити вантажі без розвантаження на проміжних пунктах). Реалізацію товарів транзитом в усіх випадках здійснюють на підставі договорів і розпоряджень оптових підприємств, що висилаються постачальникам (вантажовідправникам).

Транзитна реалізація товарів, що базується на прямих зв'язках постачальників і покупців, є економічно більш доцільною, оскільки сприяє скороченню витрат обігу та прискоренню просування товарів від виробника до споживача. Однак якщо необхідно відвантажити товари споживачу в кількості нижчій транзитних норм (тобто мінімальної кількості товарів, яка може бути відвантажена у вагоні, контейнері тощо) чи необхідне комплектування, більш раціональним є складський оборот.

Транзитний оборот буває двох видів:

- 1) транзитний оборот з участю в розрахунках (із вкладенням коштів);
- 2) транзитний оборот без участі у розрахунках (без вкладення коштів).

За транзитного обороту з участю в розрахунках оптова база оплачує постачальнику вартість відвантажених або відпущених товарів покупцям і стягує з останнього цю вартість з урахуванням комісійної винагороди. При цьому постачальник виставляє документи на інкасо від свого імені на ім'я оптової бази одним зведеним документом і від імені оптової бази на ім'я покупців окремими платіжними вимогами. Це найбільш раціональний спосіб розрахунків, що сприяє прискоренню обігу розрахунків і скороченню документообороту (рис. 1.3).

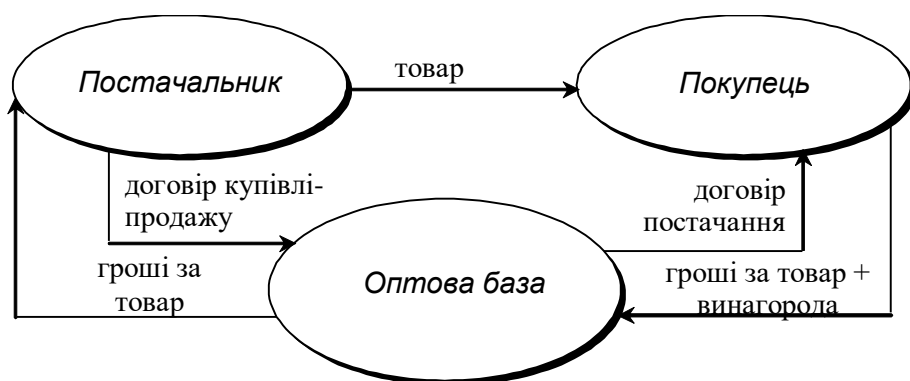

Рис. 1.3. Схема реалізації товарів при транзитному обороті з участю в розрахунках

За транзитного обороту без участі у розрахунках оптова база організовує реалізацію товарів постачальників покупцю шляхом укладання договору з ним. За організацію обороту оптова база стягує комісійну винагороду, що визначається у відсотках до обороту. За такої форми реалізації товарів постачальник направляє оптовій базі копії рахунків на відвантажені

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 8

товари покупцям. На підставі цих документів оптова база виписує рахунок на суму комісійної винагороди (рис. 1.4).

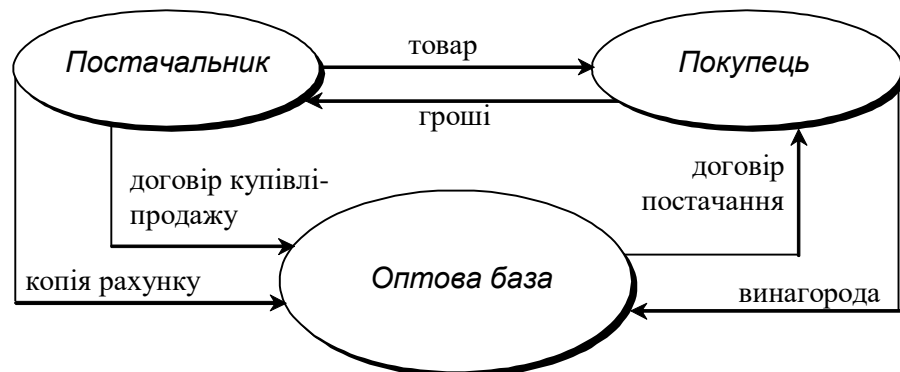

Рис. 1.4. Схема реалізації товарів при транзитному обороті без участі у розрахунках

Перевагою такої форми реалізації є значне прискорення просування товарів від постачальників до споживачів і здійснення розрахунків між ними. У транзитному товарообороті саме ця форма займає значну частину ваги.

Складські операції з реалізації товарів пов'язані з витратами щодо навантаження, відвантаження, транспортування, зберігання, природних втрат тощо, що відбуваються на складах оптових підприємств. За транзитного обороту всі ці витрати відсутні, оскільки товар завозиться не на склад оптової бази, а безпосередньо на склад покупця товарів. Таким чином, транзитний оборот більш економічний, ніж складський.

Оптові торговельні підприємства повинні знаходити оптимальні варіанти поєднання складської і транзитної форми реалізації товарів для своєчасного якісного забезпечення товарами споживачів.

Роздрібна торгівля – вид економічної діяльності у сфері товарного обігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачу та надання йому торговельних послуг.

Роздрібна торгівля залежно від місця реалізації товарів поділяється на торгівлю у магазинах і позамагазинну торгівлю.

Магазин – це основний стаціонарний торговельний об'єкт у роздрібній торгівлі, у якому здійснюється продаж товарів кінцевим споживачам і надання їм послуг.

Магазин (спеціалізований магазин, універсам, мінімаркет, супермаркет, гіпермаркет тощо) займає окрему капітальну споруду або розміщується у спеціально призначеному та обладнаному для торгівлі приміщенні іншої капітальної споруди і має торговельну площу та комплекс приміщень для здійснення торговельно-технологічних операцій.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 9

Позамагазинна торгівля – форма здійснення роздрібно́ї торгівлі через позамагазинні об’єкти, які залежно від ступеня сталості їх місцезнаходження поділяються на чотири форми (рис.1.5).

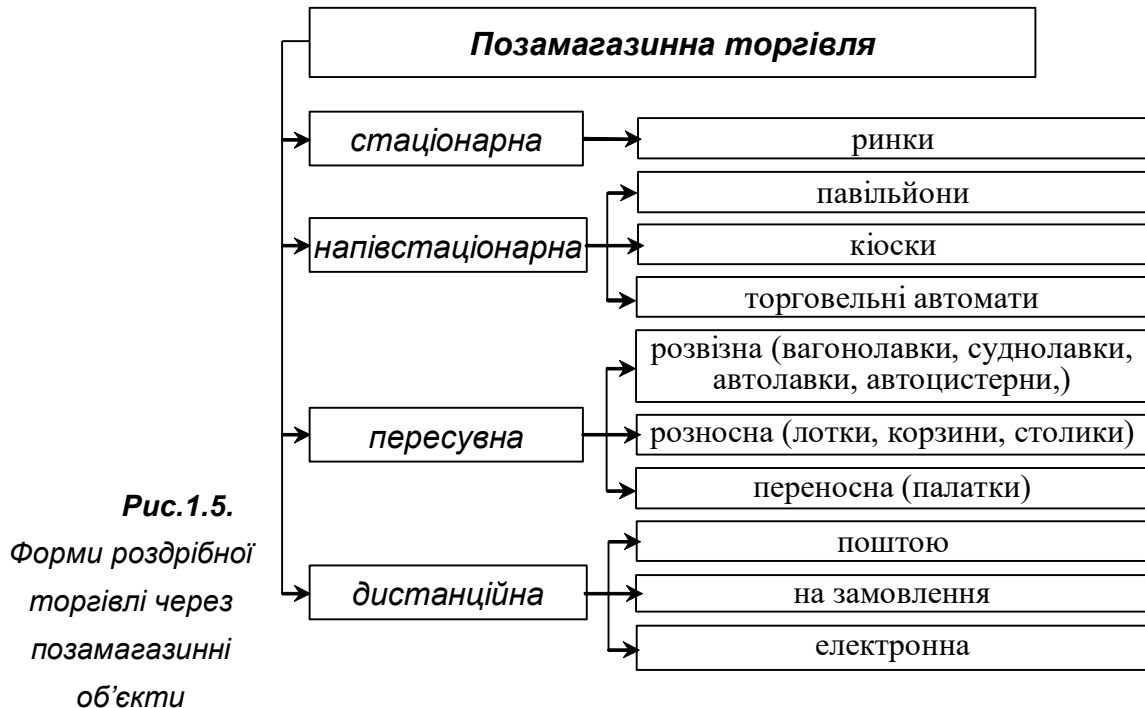

Рис.1.5.
Форми роздрібно́ї торгівлі через позамагазинні об’єкти

Ринок – це підприємство сфери торгівлі, що забезпечує належні умови для торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами за цінами, що формуються відповідно до попиту і пропозиції.

На ринках передбачено здійснення роздрібно́ї торгівлі як через стаціонарну, так і пересувну торговельну мережу, із застосуванням різних форм торгівлі та асортименту товарів одночасно на певній території.

Ринок поділяють за:

- технічним виконанням (криті, відкриті, комбіновані);
- часом діяльності (постійні, сезонні, ранкові, вечірні);
- місцем знаходження (міські, селищні, сільські).

З продавців за день торгівлі на ринку стягується ринковий збір, розмір якого і порядок сплати встановлюються органами місцевого самоврядування за місцем знаходження ринку. Стягнення такого збору повинне проводитись через РРО, тому у продавця, який здійснює торгівлю на ринку і сплачує ринковий збір, повинна бути квитанція, яку необхідно зберігати до кінця торгівлі.

Торгівля через торговельні автомати є торгівлею через дрібно́роздрібну торговельну мережу, приміщення якої не передбачають наявності торгівельної зали.

Суб’єкти підприємницької діяльності можуть реалізовувати через торговельні автомати продовольчі й непродовольчі товари тільки нескладного асортименту, дотримуючись загальнозстановлених правил їх продажу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 10

Асортиментний перелік товарів для дрібнороздрібної торговельної мережі, зокрема для торговельних автоматів, затверджується підприємством, якому вони належать, й узгоджується з територіальною установою державної санітарно-епідеміологічної служби.

Торгівля через один автомат одночасно продовольчими та непродовольчими товарами дозволяється тільки за умови, що продовольчі товари розфасовані, герметично упаковані й при цьому дотримується принцип товарного сусідства.

Через торговельні автомати забороняється продаж:

- продовольчих товарів, для яких неможливо забезпечити дотримання санітарних норм і правил, температурних режимів, умов зберігання й продажу;
- нерозфасованих і неупакованих продовольчих товарів;
- алкогольних напоїв;
- тютюнових виробів;
- технічно складних і великогабаритних товарів;
- виробів, реалізація яких заборонена законодавством.

Незважаючи на те, що через окремі торговельні автомати здійснюється продаж напоїв, які складаються з декількох компонентів (води, чаю, кави, цукру, сухого молока), вони не належать до сфери діяльності закладів громадського харчування, визначених чинним законодавством.

Дистанційна торгівля – форма продажу товарів поза магазином, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцю.

Дистанційну торгівлю можуть здійснювати:

- товаровиробники;
- поштові підприємства;
- великі магазини (супермаркети, гіпермаркети, універмаги, спеціалізовані магазини);
- оптові торговельні підприємства;
- роздрібні торговельні підприємства, що спеціалізуються на електронній торгівлі, яка здійснюється з використанням комп'ютерної і телекомунікаційної техніки.

Продаж поштою – вид дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийомом замовлення та доставкою їх покупцю поштою.

Продаж на замовлення – вид дистанційної торгівлі товарами, за якої покупець (споживач) отримує попередню інформацію про товар через засоби інформації, здійснює попереднє замовлення його у продавця та одержує товар на замовлення в обумовленому місці та зазначений час.

Електронна торгівля – вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної і телекомунікаційної техніки.

Ціна – категорія історична, вона виникла й сформувалася у процесі зародження та розвитку обміну. За найпростішого натурального обміну, коли один предмет побуту обмінювався, наприклад, на два інші, ціну використовували як обмінну пропорцію, яка давала можливість забезпечити еквівалентність виконаного обміну. Тому спочатку існували так звані товарні ціни, які виявилися в пропорціях обміну. Але у цьому випадку не було універсального

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 11

відображення ціни. І для кожної сторони, яка брала участь в обміні, ціна виражалася в різних одиницях. Із появою грошей ціну виражали вже в одних і тих самих одиницях товарного еквівалента, який використовувався як засіб платежу. І тепер покупець у ціні товару може бачити кількість грошових одиниць, яку йому треба сплатити за конкретний товар.

Отже, **ціна** – це сума грошей, яку покупець сплачує за товар, що купує, або грошове вираження вартості товару. В ціні товару враховуються інтереси всіх учасників товарообмінного процесу – і тих, хто виробив цей товар, і тих, хто його купує.

В умовах, коли підприємства можуть вільно купувати і продавати товари на внутрішньому і зовнішньому ринку, передумовою забезпечення успішного бізнесу є забезпечення правильності формування цін. Від правильного формування відпускної ціни залежить і фінансовий результат, і загальний успіх торговельного підприємства.

Види цін наведено на рис. 1.8.

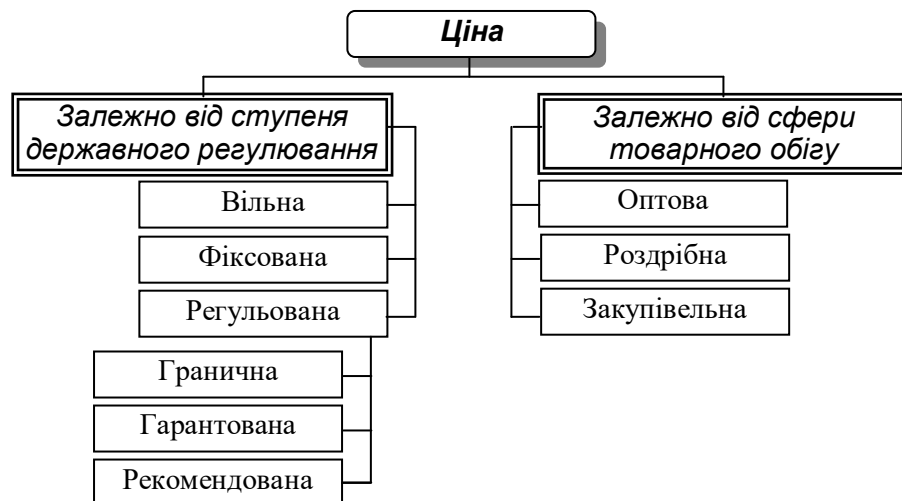

Рис. 1.8. Види цін

Залежно від ступеня державного регулювання розрізняють ціни вільні, регульовані та фіксовані.

Вільними називають ціни, які вільно формуються під впливом змін кон'юнктури ринку та на які прямо не впливають державні органи.

До таких цін належить ціна попиту (тобто ціна, за якою споживачі готові придбавати товар) і ціна пропозиції (тобто ціна, за якою готові продавати товар виробники).

Фіксовані ціни – це ціни, які встановлюють на певному рівні, і змінити які можна тільки рішенням державного органу, що займається питаннями ціноутворення.

Цілком зрозуміло, що в умовах ринкової економіки коло товарів, на яке можна встановити фіксовані ціни, має бути обмежене. Зазвичай, до фіксування цін вдаються як до тимчасового заходу, спрямованого на вихід із кризової ситуації.

Регульовані ціни формують під впливом коливань попиту і пропозиції,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 12

однак на них мають певний вплив державні органи ціноутворення.

Державні органи можуть по-різному обмежувати зростання цін, знижувати їх. Регульовані ціни можуть бути:

- **граничними** – порогово високі ціни, за якими можна продавати продукцію;
- **гарантованими** – єдиними для всіх виробників, за якими у них і закупають продукцію;
- **рекомендованими** – передбачуваний розмір ціни на певний вид продукції, але при цьому такі рекомендації щодо ціни не є обов'язковими.

Фіксовані та регульовані ціни (тарифи) встановлюються на такі ресурси, які значно впливають на загальний рівень і динаміку цін; на товари і послуги, що мають вирішальне соціальне значення, на продукцію, товари і послуги, виробництво яких зосереджено на підприємствах, які є монополіями на ринку. В усіх інших випадках встановлює вільні ціни.

План семінарського заняття

1. Поняття та види торговельної діяльності.
2. Види цін та ціноутворення в торгівлі.
3. Оперативні процеси в магазині та правила торговельного обслуговування населення.
4. Порядок реєстрації готівкових операцій.

Термінологічний словник основних понять

Торговельна діяльність – це ініціативна, самостійна діяльність юридичних і фізичних осіб (СПД) зі здійснення купівлі та продажу товарів народного споживання з метою отримання прибутку.

Торговельне підприємство - основна ланка сфери обігу, що має господарську та юридичну самостійність, сприяє руху товарів від виробників до споживачів шляхом купівлі-продажу та реалізує власні інтереси на основі задоволення потреб людей, які представлені на ринку.

Товар (у широкому значенні) – матеріальна або нематеріальна власність, яка реалізується на ринку.

Товарний ринок – сфера обігу товару, який не має замінників, або взаємозамінних товарів на території України чи її частини, яка визначається виходячи з економічної можливості покупця придбати товар на відповідній території і відсутності цієї можливості за межами.

Ринковий збір – це плата за право займання місця для торгівлі на ринках усіх форм власності.

Ціна – грошовий вираз вартості товару, послуги.

Навчальні завдання

Завдання 1.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 13

Термін	Визначення
__ (1) Торгівля	Сфера підприємницької діяльності з придбання та відповідного перетворення товарів для наступної їх реалізації підприємствам роздрібною торгівлі, іншим суб'єктам підприємницької діяльності. Включає як безпосередні комерційні зв'язки в умовах договорів купівлі-продажу і поставки між підприємствами-виробниками і споживачами, так і зв'язки між ними через торгових посередників
__ (2) Торговельна діяльність	Ініціативна, самостійна діяльність юридичних осіб і громадян щодо здійснення купівлі і продажу споживчих товарів з метою отримання прибутку
__ (3) Оптова торгівля	Особлива діяльність людей, пов'язана із здійсненням актів купівлі-продажу, яка є сукупністю специфічних технологічних і господарських операцій, що направлені на обслуговування процесу обміну. Це форма товарного обігу, що здійснюється при посередництві грошей
__ (4) Торговельне підприємство	Матеріальна або нематеріальна власність, яка реалізується на ринку
__ (5) Товари	Основна ланка сфери обігу, що має господарську та юридичну самостійність, здійснює просування товару від виробників до споживачів шляхом купівлі-продажу та реалізовує власні інтереси на основі задоволення потреб людей, які представлені на ринку
__ (6) Ціна	Виражена у грошовій формі вартість одиниці товару
__ (7) Ціна оптова	Ціна товару за умови його продажу великими партіями

Завдання 1.2

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Термін	Визначення
__ (1) Внутрішня торгівля	Сфера підприємницької діяльності з продажу товарів або послуг на підставі усного чи письмового договору купівлі-продажу безпосередньо кінцевим споживачам для їх власного некомерційного використання
__ (2) Роздрібна торгівля	Плата за торгові місця на ринках і у павільйонах, на критих і відкритих столах, майданчиках для торгівлі
__ (3) Ринковий збір	Сфера підприємницької діяльності з реалізації товарної продукції на внутрішньому ринку країни суб'єктами господарювання всіх форм власності, що охоплює обіг засобів виробництва і споживчих товарів, включає оптову і роздрібну торгівлю та посередництво в торгівлі
__ (4) Підприємство роздрібною торгівлі	Ціна, за якою реалізуються товари кінцевим споживачам
__ (5) Торговий	Сукупність стаціонарних, тимчасових і пересувних пунктів роздрібною

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 14

павільйон	продажу товарів (включаючи аптеки), торговельних автоматів, торговельних місць на ринках, пунктів продажу поштою і на замовлення, а також пунктів ремонту предметів особистого користування і домашнього вжитку, не пов'язаного з виробництвом цих виробів
__ (6) Роздрібна ціна	Підприємство сфери торгівлі, що реалізує споживчі товари у роздріб і надає послуги, призначені виключно кінцевим споживачам
__ (7) Відпускна ціна	Пункт роздрібного продажу товарів, який займає окремих будинок або приміщення і має торгову залу для покупців
__ (8) Роздрібна торговельна мережа	Пункт роздрібного продажу товарів, що займає окрему будівлю полегшеної конструкції і має торговий зал для покупців
__ (9) Дрібнороздрібна торговельна мережа	Частина роздрібно-торгівельної мережі, яка складається з палаток, кіосків, пунктів пересувної торгівлі та автоматів, нестационарних торговельних одиниць
__ (10) Магазин	Ціна, за якою підприємство або збутова організація реалізують продукцію виробничим або торговельним підприємствам для наступної її переробки або реалізації

Господарські операції та їх документування

Завдання 1.3

Сформулювати зміст господарських операцій та вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків

I варіант		II варіант	
Д-т 301	К-т 372	Д-т 641	К-т 644
Д-т 301	К-т 46	Д-т 93	К-т 685
Д-т 702	К-т 641	Д-т 301	К-т 702
Д-т 311	К-т 374	Д-т 702	К-т 791
Д-т 791	К-т 93	Д-т 791	К-т 92
Д-т 361	К-т 702	Д-т 631	К-т 371
Д-т 901	К-т 26	Д-т 203	К-т 631
Д-т 281	К-т 631	Д-т 311	К-т 681
Д-т 371	К-т 311	Д-т 902	К-т 281
Д-т 93	К-т 651	Д-т 98	К-т 641

Завдання 1.4

Вказати кореспонденцію рахунків і первинні документи на підставі наведених господарських операцій

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 15

I варіант

1. Списано на фінансовий результат собівартість відвантаженої продукції
2. Оприбутковано товари від постачальника
3. Оголошено суму статутного капіталу
4. Перераховано оплату постачальнику
5. Оприбутковано товари від постачальника
6. Виплачено заробітну плату працівникам з каси підприємства
7. Відображено суму податкового кредиту з ПДВ, сплачену у складі передплати за товари
8. Отримано передплату від покупця
9. Списано дохід від реалізації товарів на фінансовий результат
10. Оприбутковано промисловий холодильник в рахунок внеску до статутного капіталу

II варіант

1. Списано на фінансовий результат витрати на збут
2. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ при придбанні товару
3. Відображено дохід від реалізації товару
4. Нараховано амортизацію на приміщення магазину
5. Оприбутковано послуги підрядника
6. Списано адміністративні витрати підприємства на фінансові результати
7. Відображено виручку від реалізації товарів – виписано квитанцію платіжного терміналу
8. Погашено короткострокові позики в національній валюті
9. Зараховано грошові кошти на поточний
10. Списано на фінансовий результат рахунок із каси підприємства адміністративні витрати

Ситуації та розрахунки

Завдання 1.5

Необхідно:

⇒ на підставі наведеного рис. 1.9 дати визначення поняттям “торговельна діяльність”, “роздрібна торгівля”;

⇒ пояснити побудову мережі роздрібної торгівлі.

Дані для виконання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 16

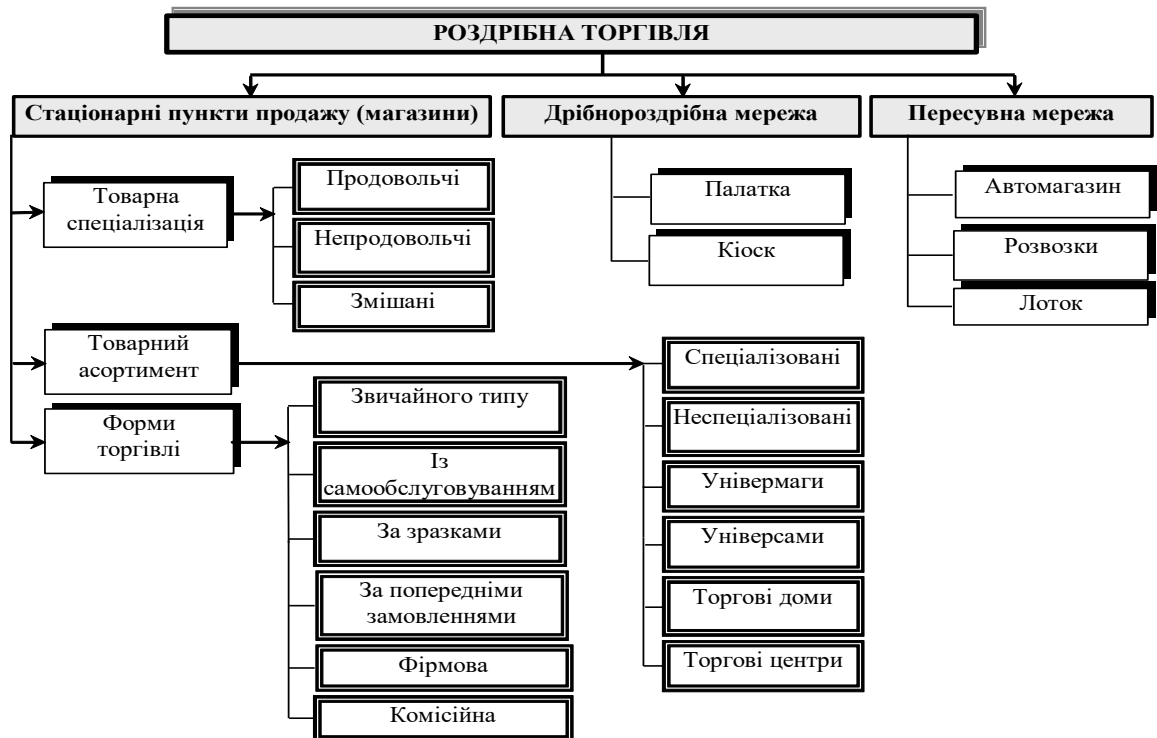

Рис. 1.9. Структура мережі роздрібної торгівлі

Завдання 1.6

Необхідно:

⇒ визначити доцільність зниження підприємством реалізаційної ціни.

Дані для виконання:

Торгове підприємство придбало партію товарів, гранично-допустимий термін збереження яких складає 90 днів. Загальна вартість зазначеної партії в реалізаційних цінах складає 14500,00 грн. За 10 днів підприємством реалізовано товарів на 5800,00 грн.

Завдання 1.7

Необхідно:

⇒ проаналізувати порядок ціноутворення торговельного підприємства та зробити відповідні висновки.

Дані для виконання:

До магазину “Житичи” надійшов товар – молоко згущене – зі строком придатності 90 днів на суму 1000 грн. За 30 днів продано товару на суму 200 грн.

Завдання 1.8

Необхідно:

⇒ проаналізувати порядок ціноутворення торговельного підприємства та зробити відповідні висновки.

Дані для виконання:

До магазину “Полісся” надійшов товар – цукерки – зі строком придатності 14 днів

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 17

на суму 500 грн. За 5 днів продано товару:

- а) на суму 300 грн.;
- б) на суму 100 грн.;
- в) на суму 180 грн.

Завдання 1.9

Необхідно:

⇒ визначити правильність встановлення цін.

Дані для виконання:

ТОВ «Світанок» придбало кондитерські вироби на суму 18000 грн. Термін реалізації – 6 тижнів. Протягом тижня реалізовано товару на суму:

Варіант А – 3000 грн.;

Варіант Б – 2600 грн.;

Варіант В – 9000 грн.

Завдання 1.10

Необхідно:

⇒ зробити розрахунок економічних санкцій.

Дані для виконання:

Рішенням місцевої ради було встановлено роздрібні ціни на хлібобулочні вироби. Зокрема, роздрібна ціна на білий хліб становить 2,10 грн. за одну буханку. Підприємство, всупереч встановленому рівню цін, реалізувало 500 буханок за ціною 2,35 грн.

Завдання 1.11

Необхідно:

⇒ зробити розрахунок економічних санкцій.

Дані для виконання:

Рішенням місцевої ради було встановлено роздрібні ціни на свинину. Зокрема, роздрібна ціна на свинину становить 30 грн. за 1 кг. Підприємство, всупереч встановленому рівню цін, реалізувало 20 кг. Свинини за ціною 33 грн. за 1 кг.

Тести для самоперевірки знань

1. Розрахунки за товари, що купуються (продаються) здійснюються між суб'єктами підприємницької діяльності:

- а) лише у готівковій формі;
- б) лише у безготівковій формі;
- в) як у готівковій, так і у безготівковій формі;
- г) в іншій формі.

2. До стаціонарної торговельної мережі відносяться:

- а) кіоски та ятки;
- б) автомагазини та лотки;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 18

в) стаціонарні та пересувні пункти продажу товарів;

г) всі вище перераховані об'єкти.

3. Формою продажу товарів, спрямованого на поліпшення торговельного обслуговування населення шляхом максимального скорочення часу на придбання товарів, а також надання додаткових послуг є:

а) торгівля на замовлення;

б) торгівля за зразками;

в) реалізація товарів поштою;

г) торгівля на виplat.

4. Формою роздрібного продажу товарів, що передбачає показ зразків у торговельній залі та самостійне ознайомлення з ними покупців є:

а) реалізація товарів поштою;

б) торгівля на замовлення;

в) торгівля на виplat;

г) торгівля за зразками.

5. Формою дистанційної торгівлі непродовольчими товарами за каталогами, проспектами, спеціальними переліками, оголошеннями, за якими вибір товару та його замовлення передують безпосередній передачі підприємством поштового зв'язку вибраного товару покупцем є:

а) торгівля на замовлення;

б) торгівля за зразками;

в) реалізація товарів поштою;

г) торгівля на виplat.

6. Ціна товару складається з:

а) собівартості товару, ПДВ, акцизного збору;

б) собівартості товару, ПДВ, прибутку виробника, акцизного збору;

в) собівартості товару, ПДВ, акцизного збору, торгової надбавки;

г) собівартості товару, ПДВ, акцизного збору, торгової надбавки, прибутку виробника.

7. Ціна залежно від сфери товарного обігу не може бути:

а) оптовою;

б) роздрібною;

в) закупівельною;

г) фіксованою.

8. Ситуація, коли товари споживачам відпускаються та відвантажуються зі складів і баз оптових підприємств:

а) оптовий оборот від реалізації;

б) внутрішньо системний оптовий оборот;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 19

- в) транзитний товарооборот;
- г) складський товарооборот.

9. Ціна залежно від ступеня державного регулювання:

- а) регульована;
- б) оптова;
- в) роздрібна;
- г) договірна.

10. Види товарообороту:

- а) оптовий;
- б) оптово-збутовий;
- в) фірмовий;
- г) транзитний.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Що Ви розумієте під поняттям “товар”?
2. Які нормативні документи регулюють торговельну діяльність? Дайте їх коротку характеристику.
3. Які документи потрібно мати для здійснення торговельної діяльності?
4. Що таке товарооборот та які його види виділяються?
5. Що таке оптова торгівля та які форми її здійснення?
6. Чим відрізняється реалізація товарів при транзитному обороті з участю та без участі в розрахунках?
7. Що таке роздрібна торгівля та які форми її здійснення?
8. Які є форми поза магазинної роздрібною торгівлі?
9. Чим відрізняється торгівля на виплат від торгівлі в кредит?
10. Які види розрахунків в оптовій та роздрібній торгівлі Ви можете назвати?
11. Що таке ціна та які її види виділенні чинним законодавством України?
12. Яким чином строк реалізації впливає на формування ціни товару?
13. Перерахуйте основні правила торговельного обслуговування населення.
14. Яка інформація то документи повинні бути розміщені в куточку покупця?
15. Яким чином здійснюється реєстрація готівкових операцій на підприємствах торгівлі?

ТЕМА 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З НАДХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ У ОПТОВІЙ ТА РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Для документального оформлення надходження товарів на підприємствах оптової торгівлі використовуються наступні первинні документи (табл. 2.2).

Таблиця 2.2. Документи з обліку надходження товарів в оптовій торгівлі

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 20

<i>Зміст господарської операції</i>	<i>Рахунок-фактура</i>	<i>Накладна</i>	<i>Товарно-транспортна накладна</i>	<i>Сертифікат відповідності</i>	<i>Податкова накладна*</i>	<i>Платіжне доручення</i>	<i>Господарський договір</i>	<i>Заява</i>	<i>Акт інвентаризації</i>	<i>Довіреність</i>
Придбання товарів на умовах розрахунку та обміну	+	+	+	+	+	+	+			+
Безкоштовне отримання товарів		+	+	+	+		+			+
Находження товарів у результаті їх внеску до статутного капіталу		+	+	+	+			+		
Оприбуткування лишків									+	
* для платників ПДВ										

При отриманні товарів безпосередньо від постачальників, доставлених їх транспортом або транспортом сторонньої організації на склад підприємства, складається товарно-транспортна накладна. Товарно-транспортними накладними (ТТН) оформлюється відпуск товарів зі складу за централізованої доставки. Обов'язковим є заповнення всіх реквізитів, які містяться у даному документі: підстава на відпуск товарів (замовлення, розпорядження тощо), номер автомашини, номер подорожнього листа, прізвище водія і вантажника, через кого відпускається товар, ким і кому відпущений товар, найменування, кількість, ціна і вартість товару. Якщо в розділі "Відомості про вантаж" неможливо перерахувати всі назви і характеристики товарів, що перевозяться, до товарного розділу додатково складається належним чином оформлена спеціалізована форма товарної накладної (сертифікат або інша форма первинного документу), яка застосовується підприємством для оформлення передачі товарно-матеріальних цінностей.

Для одержання товарів безпосередньо на складі постачальника чи станції (пристані) призначення представнику торговельного підприємства видається довіреність типової форми, підписана керівником, головним бухгалтером і завірена печаткою. Довіреність видається на строк, який встановлюється залежно від можливості отримання та вивезення відповідних цінностей за нарядами, рахунками, накладною або іншим документом, що їх замінює, на підставі якого видане доручення, але не більше, ніж на 10 днів. У виданій довіреності наводиться перелік цінностей, які потрібно отримати за нею, обов'язково із зазначенням назви та кількості, незалежно від того, чи є такі відомості в документах на відпуск (наряді, рахунку, договорі, замовленні, угоді тощо) цінностей. Незаповнені рядки довіреності необхідно прокреслювати.

Забороняється відпускати цінності у випадках:

- подання довіреності, яка містить порушення встановленого порядку заповнення або незаповнені реквізити;
- якщо довіреність містить виправлення або помарки, що не підтверджені підписами тих самих осіб, які його підписали;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 21

- відсутності у довіреності даних паспорту або іншого документу, що посвідчує довірену особу;
- закінчення терміну дії довіреності;
- отримання повідомлення підприємства-отримувача цінностей про анулювання довіреності.

Право на податковий кредит виникає у платника податку тільки за наявності податкової накладної, виписаної відповідно до діючого законодавства. Податкова накладна є як обліковим, так і звітним документом. На її підставі заповнюється Книга обліку придбання товарів підприємствами – платниками ПДВ.

Правила приймання товару залежать від місця їх одержання (на складі одержувача, на залізничній станції або на складі постачальника) та упаковки товару (без упаковки або в упаковці). Основними принципами приймання товару є:

а) приймання товару на складі постачальника:

- товар в упаковці приймається одержувачем за кількістю місць або за вагою-брутто. Перевірка за кількістю одиниць або вагою повинна бути проведена протягом строків, встановлених держстандартами, технічними умовами, особливими умовами поставки та іншими нормативними документами;

- незатарений товар приймається за кількістю натуральних одиниць або вагою-нетто;

б) приймання товару на складі одержувача проводиться за кількістю натуральних одиниць або вагою;

в) приймання товару на залізничній станції проводиться відповідно до залізничної накладної і вантажної квитанції. При цьому необхідно перевірити цілісність вагону або контейнеру, наявність пломб і чіткість відтисків на них. Якщо органи транспортної організації видають вантаж без перевірки ваги, про це необхідно зробити запис у залізничній накладній. Приймання товару, незатареного в тару, проводиться з обов'язковим переважуванням товару та складанням спеціального документу – відвісу.

На підставі правильно складених всіх необхідних документів торговельне підприємство має право у встановлені строки висунути претензію постачальнику або залізничній станції. Так, претензія до автотранспортного підприємства з недостачі товарів може бути направлена протягом 6-ти місяців, а транспортне підприємство, в свою чергу, повинно дати відповідь про задоволення або про відмову в задоволенні претензії протягом 3-х місяців. Якщо претензія відхилена, підприємство після закінчення наступних 2-х місяців може звернутися до господарського суду.

На підприємствах роздрібної торгівлі товари можуть надходити від постачальників, оптових баз, шляхом закупівлі у населення тощо. Аналітичний облік розрахунків з постачальниками ведеться за кожним постачальником у розрізі кожного документа (рахунка) на оплату. Синтетичний облік розрахунків з постачальниками ведеться в журналі за кредитом рахунку 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 22

Підставою для оприбуткування товарів є первинні документи: накладні, товарно-транспортні накладні, вантажні митні декларації, закупівельні акти тощо.

Для документального оформлення надходження товарів на підприємствах роздрібною торгівлі використовують наступні супровідні документи (табл. 3.3).

З розвитком комерційної діяльності торговельних підприємств поширеною стала практика переміщення товарів з одного роздрібного підприємства на інше (наприклад, за неправильного формування асортименту і надходження товарів, що не користуються попитом в даному населеному пункті, надлишкового обсягу закуплених товарів тощо). Така операція проводиться на підставі письмового розпорядження керівника і оформлюється накладною.

Таблиця 2.3. Документи з обліку надходження товарів у роздрібній торгівлі

Назва господарської операції	Накладна	Сертифікат відповідності	Податкова накладна*	Товарний звіт	Господарський дозвіл	Заява	Акт закупівелі	Чек, розрахункова квитанція	Накладна на внутрішнє
Придбання товарів на умовах розрахунку або обміну	+	+	+	+	+			+	
Безкоштовне отримання	+	+	+		+				
Отримання як внесок до статутного капіталу	+	+	+		+				
Оприбуткування лишків	+	+				+		+	
Придбання товарів у населення							+		
Передача товару до відділів підприємства для реалізації									+

**для платників ПДВ*

Накладні виписуються в двох примірниках, один з яких передається представнику підприємства-покупця, а другий – залишається на складі торговельного підприємства і є підставою для списання товару з підзвіту матеріально відповідальної особи. Оплата товарів проводиться в безготівковому порядку шляхом оформлення платіжного доручення на підставі виставленого рахунку або готівкою через касу торговельного підприємства.

Відповідно до П(С)БО 9 “Запаси” до первісної вартості товарів відносяться наступні витрати:

- суми, сплачені постачальнику товару згідно з договором, за вирахуванням непрямих податків;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків, які невідшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельні витрати (ТЗВ);
- інші витрати, які безпосередньо пов’язані з придбанням товарів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Транспортні витрати торговельного підприємства включають: вартість транспортних послуг за доставку товару сторонніми організаціями; витрати підприємства на доставку

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 23

товару власними силами (власним або орендованим транспортом), включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування товарів. Ці витрати в свою чергу включають витрати, безпосередньо пов'язані з транспортуванням, а саме: вартість бензину в кількості, необхідній для подолання відстані транспортного засобу від підприємства-покупця до підприємця-продавця і назад; вартість інших матеріалів, необхідних для руху транспортного засобу; інші витрати, понесені підприємством для забезпечення нормальної роботи транспортного засобу під час поїздки за товаром; витрати, пов'язані з виплатою компенсації витрат водія під час поїздки за товаром. До таких витрат відносяться витрати на оплату відрядження водія, безпосередньо пов'язані з доставкою товару; інші витрати, пов'язані з доставкою товару: витрати експедитора, відрядженого за товаром, що включаються до складу витрат на відрядження відповідно законодавства.

До первісної вартості товарів включаються ТЗВ, пов'язані з придбання, а витрати на транспортування товарів зі складу покупцем (тобто витрати, пов'язані з реалізацією) відносяться до складу витрат на збут.

Облік ТЗВ залежить від методу розподілу – прямого розподілу або розподілу за середнім відсотком (див. тему 4).

На підприємствах оптової торгівлі такі витрати доцільно обліковувати на окремому субрахунку (наприклад 289 “Транспортно-заготівельні витрати”). На підприємствах роздрібною торгівлі облік товарів ведеться за цінами реалізації, у зв'язку з цим суму ТЗВ доцільніше відображати на субрахунку 281 “Товари на складі” або 282 “Товари на складі”.

План семінарського заняття

1. Договори як передумова здійснення господарських операцій в торгівлі.
2. Особливості бухгалтерського обліку операцій з надходження товарів.
3. Бухгалтерський облік операцій з внутрішнього переміщення товарів.

Термінологічний словник основних понять

Договір – це комплексне (інтегроване) поняття, що включає в себе і угоду про виникнення договірної зобов'язання, і форму, яку воно приймає, безпосередньо договірне зобов'язання, аж до моменту його зникнення.

Договір купівлі-продажу – це договір, за яким одна сторона (продавець) зобов'язується передати річ (товар) у власність іншій стороні (покупцю), а покупець зобов'язується прийняти цей товар і сплатити за нього певну суму грошей (ціну).

Договором постачання – це договір, за яким постачальник, що здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати в обумовлений строк вироблені або закуплені ним товари покупцю для використання в підприємницькій діяльності або в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім та іншим подібним використанням.

Навчальні завдання

Завдання 2.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 24

<i>Термін</i>	<i>Визначення</i>
(1) Реалізаційна вартість	А. Норма прибутку, яку підприємство очікує отримати від реалізації товару, збільшена на суму адміністративних та інших операційних витрат
(2) Транспортно-заготівельні витрати	Б. Різниця між ціною продажу і ціною закупівлі товару, яка забезпечує продавцю покриття витрат обігу з продажу даного товару та одержання прибутку
(3) Первісна вартість	В. Вартість товару, яка формується з первісної вартості та суми торговельної надбавки
(4) Торговельна надбавка	Г. Сума фактичних витрат на придбання товарів
(5) Торгова націнка	Д. Сума витрат на заготівлю, вантажно-розвантажувальні роботи, транспортування товарів до місця їх використання

Завдання 2.2

Сформулювати зміст господарських операцій і вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

<i>І варіант</i>	
<i>1</i>	<i>2</i>
1. Д-т 282 К-т 631	
2. Д-т 641 К-т 631	
3. Д-т 282 К-т 285	
4. Д-т 93 К-т 661	
5. Д-т 282 К-т 281	
6. Д-т 641 К-т 372	
7. Д-т 281 К-т 685	
8. Д-т 644 К-т 631	
9. Д-т 28 К-т 46	
10. Д-т 683 К-т 281	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 25

II варіант		
1. Д-Т 281 683	К-Т	
2. Д-Т 631 311	К-Т	
3. Д-Т 289 685	К-Т	
1		2
4. Д-Т 281 632	К-Т	
5. Д-Т 371 311	К-Т	
6. Д-Т 374 631	К-Т	
7. Д-Т 28 651	К-Т	
8. Д-Т 93 13	К-Т	
9. Д-Т 641 644	К-Т	
10. Д-Т 311 301	К-Т	

Завдання 2.3

Вказати кореспонденцію рахунків і первинні документи на підставі наведених господарських операцій.

I варіант	
1. Відображено страхування ризиків транспортування запасів	
2. Оприбутковано товари придбані у постачальника	
3. Нараховано торговельну надбавку	
4. Виставлено претензію постачальнику у зв'язку з виявленою нестачею товарів під час їх приймання	
5. Оплачено вартість отриманих товарів з поточного рахунку	
6. Нараховано пряму заробітну плату осіб, зайнятих придбанням товарів	
7. Частину придбаних товарів (канцтовари) використано на адміністративні потреби	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 26

8. Нараховано амортизацію торговельного обладнання	
9. Відображено в обліку послуги сторонніх організацій з транспортування товарів	
10. Оплачено вартість отриманих товарів з акредитиву	
II варіант	
1. Передано товари зі складу в торговельну залу	
2. Проведено відрахування на соціальні заходи із заробітної плати осіб, зайнятих придбанням товарів	
3. Безоплатно отримано товари	
4. Погашено заборгованість з поточного рахунку за надані послуги з перевезення товарів	
5. Відображено суму ПДВ при придбанні товарів	
6. Отримано на поточний рахунок передоплату за товари	
7. Передано товари дочірньому підприємству	
8. Нараховано відсотки за кредитом, отриманим для придбання товарів	
9. Власником здійснено внесок до статутного капіталу у вигляді товарів	
10. Оприбутковано товари, придбані у фізичної особи	

Завдання 2.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Роздрібно підприємство торгівлі ТОВ “Дельта” оприбуткувало товари, що надійшли від підприємств-виробників, розташованих на митній території України. Для того, щоб провести розрахунки, попередньо ТОВ “Дельта” отримало кредит в АКБ “Гарант” у розмірі 6500 грн. під 15 % річних. За отриманий товар здійснено передплату.

Рахунок-фактура постачальника включає:

- вартість товару за договором купівлі продажу – 5000 грн., крім того ПДВ;
- сума транспортних послуг з доставки товарів постачальником – 100 грн., крім того ПДВ.

Товар надійшов повністю відповідно до документів.

Завдання 2.5

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 27

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На ТОВ “Прага”, яке займається оптовою торгівлею, оприбутковано товар, що надійшов від вітчизняного підприємства ВАТ “Рогос”. На момент надходження товар не оплачено. В документах зазначено вартість товару за договірними цінами – 10000 грн. (крім того ПДВ). Доставку товару здійснював водій ТОВ “Прага”, який подав документи, що підтверджують понесені витрати:

- вартість бензину – 186 грн.;
- добові – 50 грн.

Завдання 2.6

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Барвінок” закупило партію холодильників для роздрібного продажу. Вартість товару відповідно до договору становить 20000 грн., крім того ПДВ. Страховій компанії “Гарант-світ” сплачено з поточного рахунку за страхування ризиків транспортування товарів 1200 грн., в т.ч. ПДВ. Крім того, при доставці холодильників надавалися послуги охоронного підприємства “Сокіл” на суму 1800 грн., в т.ч. ПДВ. Товар надійшов повністю; розрахунки проведені з акредитиву.

Завдання 2.7

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На складі роздрібного торговельного підприємства “Океаніда” на підставі рахунку-фактури, отриманого від постачальника, оприбутковано продукцію за купівельними цінами на суму 145000 грн., в т.ч. ПДВ.

Торгова націнка роздрібного підприємства складає 15 %.

Завдання 2.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На склад оптового підприємства “Еліт” надійшли товари. В супровідних товарних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 28

документах зазначено:

1. Вартість товару за відпускними цінами без ПДВ – 9500 (грн.).
2. ПДВ – 1900 (грн.).
3. Транспортні витрати, в т.ч. ПДВ – 250(грн.).
4. Нестача з вини постачальника, виявлена при прийманні товару – 500(грн.).

Завдання 2.9

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ «Мілано» в 2021 році здійснило передплату за кисломолочну продукцію ТзОВ «Світязь» в розмірі 29500 грн. в т. ч. ПДВ. 12 травня 2021 року на склад оптової торгівлі ТОВ «Мілано» було оприбутковано кисломолочну продукцію в складі якої сир, молоко, сметана, масло. Також цього ж місяця було оприбутковано на склад морозиво на загальну суму 18700 грн. крім того ПДВ.

Так як для розрахунку за морозиво не вистачало коштів на поточному рахунку було оформлено кредит на суму 50800 грн. на 5 років під 18% річних.

Після оприбуткування товару було сплачено за інформаційні послуги ПП Маляріка 260 грн. в т.ч. ПДВ та за перевезення зазначених товарів 570 грн. в т. ч. ПДВ. В цьому ж місяці було сплачено відсотки за кредит.

Завдання 2.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

Підприємство “Саламандра”, що займається роздрібною торгівлею, здійснило передплату товарів постачальнику. За угодою воно повинно було отримати товарів на суму 600 грн., в т.ч. ПДВ. Товари надійшли на підприємство. На одержані від постачальника товари нараховано торгіву націнку в розмірі 15 %.

Завдання 2.11

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На склад ТОВ «Сіріус», яке займається роздрібною торгівлею, було оприбутковано товар від постачальника ТзОВ «Світанок» на суму 30000 грн. в т.ч. ПДВ. Витрати на

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 29

доставку товарів становить 2400 грн. в т. ч. ПДВ.

В кінці місяця товар було передано для реалізації в сумі 20000 грн. В подальшому було реалізовано товар на загальну суму 105000 грн. в т. ч. ПДВ.

При розрахунку ТЗВ врахувати, що на початок періоду залишки на рахунках становлять:

- 1) Товари на складах – 150000 грн.
- 2) Товари у торгівлі – 250000 грн.
- 3) Торгова націнка – 80000 грн.
- 4) Транспортно-заготівельні витрати – 20000 грн.

Завдання 2.12

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На основі договору і товарно-транспортної накладної постачальника на ТОВ “Злата”, що займається роздрібною торгівлею, надійшов товар, вартість якого за купівельними цінами – 1700 грн. крім того ПДВ. Витрати на транспортування становили 360 грн., в т.ч. ПДВ. Торгова націнка – 8 %.

Завдання 2.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На ТОВ “Спрінг” (підприємство роздрібною торгівлі) надійшов товар купівельною вартістю 5100 грн., без ПДВ. Доставку товару здійснював експедитор ТОВ “Спрінг”, якому після повернення з відрядження було відшкодовано понесені витрати у розмірі 150 грн. На придбаний товар нараховано торгову націнку, відсоток якої відповідно до наказу підприємства становить 10 %.

Завдання 2.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

⇒ визначити реалізаційну вартість 1 кг цукру.

Дані для виконання:

Залишок цукру (1000 кг) на ПП “Базилін”, що займається роздрібною торгівлею, на початок місяця дорівнює 3000 грн., у т.ч. торговельна надбавка – 900 грн. В липні ц.р. підприємством було придбано партію цукру (2500 кг) на суму 6000 грн., в т.ч. ПДВ, при

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 30

цьому товар надійшов в роздрібну торгівлю. При оприбуткуванні товарів на них нараховано торговельну надбавку в сумі 2000 грн.

Завдання 2.15

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

Підприємством “Трона”, що займається роздрібною торгівлею, придбано товар для подальшого продажу на суму 600 грн., в т.ч. ПДВ. На товар нараховано торгівельну націнку в розмірі 10 %.

Завдання 2.16

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

ПП Мінська займається роздрібною торгівлею продуктами харчування. Для закупівлі овочів працівнику даного підприємства К.К. Климчук видано під звіт 530 грн. Товар придбано за 495 грн. у фізичної особи, яка не є платником ПДВ. Невикористану суму грошей повернуто К.К. Климчук в касу.

Завдання 2.17

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

На склад оптового підприємства “Вікторія” оприбутковано товари:

- молоко згущене, вартістю 24000 грн., крім того ПДВ;
- вафлі “Артек”, вартістю 14000 грн., крім того ПДВ.

Сплачено за інформаційні послуги ПП Кравець 120 грн., в т.ч. ПДВ, та за перевезення зазначених товарів 140 грн., в т.ч. ПДВ. В цьому ж місяці сплачено відсотки банку “Київ” за користування кредитом (85 грн.), який був взятий для оплати за придбане згущене молоко.

Завдання 2.18

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 31

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

Протягом травня цього року зі складу ТОВ “Світанок” передано до магазину № 1 товарів на суму 4800 грн., до магазину № 2 – 8900 грн., до магазину № 3 – 8100 грн. крім того, наприкінці місяця повернуто товарів з магазину № 2 на склад товарів загальною сумою 3900 грн.

Завдання 2.19

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

ПАТ “Україна” має 2 виділені на баланс філії: ДП ПАТ ”Україна-південь” та ДП ПАТ “Україна-захід”. 20.09.2021 р. товари надійшли на склад ПАТ “Україна” з супровідними документами: ТТН № 278 від 20.09.2021р., в якій зазначено, що придбано мікотермічні обігрівачі у ПП “Яшта” 20 шт. за ціною 1830 грн за 1 шт. в т.ч. ПДВ.

21.09.2021 р. 8 обігрівачів передано ДП ПАТ “Україна-південь” для реалізації та 6 обігрівачів ДП ПАТ “Україна-захід”.

10.10.2021 р. зі складу ДП ПАТ “Україна-південь” 2 обігрівачі передано на склад ПАТ “Україна” та 4 на склад ДП ПАТ “Україна-захід”.

Тести для самоперевірки знань

1. Товари на роздрібних підприємствах обліковуються у вартісному виразі за:

- а) реалізаційними цінами;
- б) купівельними цінами;
- в) реалізаційними та купівельними цінами;
- г) іншими цінами.

2. Первинним документом при надходженні товару на торговельне підприємство є:

- а) товарно-транспортна накладна;
- б) накладна на внутрішнє переміщення;
- в) лімітно-забірна картка;
- г) книга продаж.

3. Для одержання товарів безпосередньо на складі постачальника чи станції (пристані) призначення представнику торговельного підприємства видається:

- а) довіреність;
- б) товарно-транспортна накладна;
- в) лімітно-забірна картка;
- г) рахунок-фактура.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 32

4. Право на податковий кредит за вітчизняними товарами у платника податку виникає при наявності:

- а) митної декларації;
- б) податкової накладної;
- в) накладної;
- г) рахунку-фактури.

5. Нарахування торговельної надбавки відображається проводкою:

- а) Д-т рах. 282 К-т рах. 285;
- б) Д-т рах. 281 К-т рах. 282;
- в) Д-т рах. 282 К-т рах. 285 – сторно;
- г) Д-т рах. 281 К-т рах. 282 – сторно.

6. До транспортно-заготівельних витрат не включаються:

- а) добові витрати експедитора, який займається пошуком і доставкою товарів;
- б) витрати на страхування ризиків транспортування товарів;
- в) відсотки за кредит, отриманий для придбання товарів;

7. До складу реалізаційної вартості товарів не включається:

- а) купівельна вартість;
- б) податок на додану вартість від купівельної ціни;
- в) податок на додану вартість від торгової націнки;
- г) правильна відповідь не наведена.

8. Придбання товарів у фізичної особи-суб'єкта підприємницької діяльності, яка не є платником ПДВ, оформлюється:

- а) накладною;
- б) актом закупівлі;
- в) рахунком-фактурою;
- г) така ситуація неможлива, оскільки закупівля може здійснюватися лише у суб'єктів підприємницької діяльності, які є платниками ПДВ.

9. Довіреність, видана для отримання товару, дійсна протягом строку, що не перевищує:

- а) 5 днів;
- б) 10 днів;
- в) 14 днів;
- г) 1 місяця.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Які рахунки (субрахунки) використовуються при веденні бухгалтерського обліку на оптових підприємствах?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 33

2. Який документ регламентує відносини сторін, пов'язаних з поставкою товарів? Назвати його основні реквізити.
3. Який порядок документального оформлення надходження товарів?
4. Як здійснюється приймання товарів на оптових підприємствах?
5. Який порядок видачі довіреності? Назвати основні її реквізити.
6. Які витрати включаються до складу ТЗВ? Який порядок їх розподілу?
7. Яким чином формується реалізаційна вартість товарів?
8. Які особливості проведення податкових розрахунків при придбанні товарів?
9. Які первинні документи та рахунки обліку використовуються при внутрішньому переміщенні товарів.

Тема 3. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів у оптовій та роздрібній торгівлі

Крім первинних документів, формуються також зведені документи. Так, за централізованої поставки товарів матеріально відповідальні особи (водії, експедитори) разом з вищезазначеними документами одержують книгу, в якій робляться відмітки про одержані та здані документи, що підтверджується підписами покупця. На підставі записів у цій книзі здійснюється контроль за своєчасною доставкою вантажів покупцям. Для одержання оперативних відомостей про відвантаження товарів, здійснення контролю за своєчасністю і точністю розрахунків з покупцями, платіжні вимоги реєструються у спеціальному журналі. Структура таких зведених документів може розроблятися кожним суб'єктом господарювання залежно від вимог, які висуваються на основі існуючих інформаційних потреб.

В бухгалтерському обліку роздрібного підприємства відображення реалізації товарів відбувається під час надходження готівки до головної каси підприємства. Якщо в магазині головної каси немає, то відображення моменту реалізації на рахунках бухгалтерського обліку здійснюється під час здачі виручки до банку, відділення зв'язку або каси перерахунку банку (у великих магазинах, де є інкасаторські пункти).

Відображаючи процес реалізації товарів на роздрібних підприємствах, враховувати що: 1) облік товарів здійснюється за цінами реалізації; 2) списання торговельної надбавки здійснюється в кінці звітного періоду; 3) сума ТЗВ включається до рахунку 282 "Товари в торгівлі".

Облік товарів за цінами реалізації полягає в тому, що реалізація товарів супроводжується відображенням лише їх реалізаційної вартості та суми ПДВ, а їх первісна вартість списується в кінці звітного періоду, після списання реалізованої торговельної надбавки.

Реалізована торговельна надбавка визначається за наступними формулами:

1. Коефіцієнт торговельної надбавки (к Тнб):

$$k \text{ Тнб} = \frac{\text{Тнб}_{\text{Поч}} + \text{Тнб}_{\text{ЗВ}}}{\text{В}_{\text{Поч}} + \text{В}_{\text{ЗВ}}},$$

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 34

(4.3)

де $T_{нб\text{поч}}$ – сума торговельної надбавки на залишок товарів на початок звітного періоду; $T_{нб\text{зв}}$ – сума торговельної надбавки, нарахованої у звітному періоді; $V_{\text{поч}}$ – вартість залишку товарів на початок звітного періоду в реалізаційних цінах; $V_{\text{зв}}$ – вартість товарів, що надійшли за звітний період в реалізаційних цінах.

2. Сума реалізованої торговельної надбавки ($T_{нб}$):

$$T_{нб} = PВ \times kT_{нб}, \quad (4.4)$$

де $T_{нб}$ – сума реалізованої торговельної надбавки; $PВ$ – реалізаційна вартість товарів, проданих за звітний період; $kT_{нб}$ – коефіцієнт реалізованої торговельної надбавки.

Первісна вартість реалізованих товарів визначається як різниця між їх реалізаційною вартістю та сумою реалізованої торговельної надбавки.

На практиці розрізняють два способи списання собівартості реалізованих товарів та суми торговельної надбавки, що на них припадає:

1) спосіб, передбачений Інструкцією про застосування плану рахунків – собівартість реалізованих товарів, визначена методом ціни продажу, списується за дебетом субрахунку 902 “Собівартість реалізованих товарів”. Сума торговельної надбавки, що припадає на реалізовані товари, відображається проводкою: Д-т 282 К-т 285 методом “сторно”.

2) спосіб, передбачений Методичними рекомендаціями щодо формування складу витрат: порядку їх планування в торговельній діяльності – спочатку на субрахунок 902 “Собівартість реалізованих товарів” списується реалізаційна вартість проданих товарів, яка потім коригується методом “червоне сторно” на величину торговельної надбавки у кореспонденції рахунків Д-т 902 К-т 285 методом “сторно”.

З метою стимулювання збуту товарів торговельне підприємство може прийняти рішення про застосування у своїй діяльності певної системи знижок.

Знижка – умова операції купівлі-продажу, за якої відбувається зменшення вартості продажу товару.

Відповідно до чинного законодавства вживати поняття “знижка” дозволяється лише за дотримання певних умов:

– дане поняття повинно стосуватися продукції, яку безпосередньо реалізує суб’єкт господарювання;

– знижки повинні надаватися протягом визначеного та обмеженого періоду часу;

– ціна продукції повинна бути нижчою від її звичайної ціни (ця обставина важлива, насамперед, для здійснення податкових розрахунків).

Знижки поділяються за декількома ознаками (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Види знижок

Крім основних торгових знижок, роздрібним підприємствам надаються також додаткові знижки, призначені для відшкодування додаткових витрат, викликаних специфічними властивостями товару або умовами постачання. Додаткові знижки надаються на завіс тари, на відшкодування відходів при роздрібному продажу товарів (ковбасні вироби, рибні товари, вершкове масло тощо), на імпордне взуття для відшкодування витрат з повернення і уцінки прийнятого від населення взуття з виробничими дефектами та інші можливі втрати.

Розмір знижки залежить від виду угоди, обсягу продаж і встановлюється, як правило, у відсотках до ціни товару, або до вартості покупки.

Підприємство роздрібної торгівлі, прийнявши рішення про надання торговельних знижок, інформує про це покупців через засоби масової інформації шляхом розміщення оголошень на рекламних носіях, у вітринах магазинів, а також у доступних для огляду місцях безпосередньо в торгових приміщеннях підприємства, через рекламу на радіо, телебаченні, в газетах і журналах. Якщо роздрібне підприємство встановлює різні ціни залежно від часу доби (так звані “денні та нічні ціни”), то для інформування покупців доцільним є також розміщення реєстру цін у “Куточку покупця”.

Крім того, інформацію про ціни та знижку необхідно зазначити і на цінниках на товари. Оформлювати цінники можна за одним з наступних варіантів:

- 1) мати на кожен товар два окремих цінники (зі знижкою і без знижки; з денною і нічною ціною тощо);
- 2) зазначити на одному ціннику обидві ціни (з фіксацією знижки або часу);
- 3) окремо інформувати покупців про відсоток і термін дії знижки.

Підставою для надання торговельних знижок, їх розміру й організації торгового процесу, а також обґрунтуванням для відображення в обліку роздрібних цін у межах наданої торгової знижки є положення або наказ суб'єкта господарювання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 36

Реалізація товарів зі знижками, які надаються під час їх купівлі, оформлюється аналогічно до звичайної реалізації товарів. Якщо першою подією було відвантаження товарів, то постачальник повинен видати покупцю первинний документ, що підтверджує купівлю-продаж товару (накладну, фіскальний чек тощо) та податкову накладну.

У випадку надання знижки після реалізації товарів необхідно документально підтвердити зменшення базової реалізаційної ціни. З цією метою можна скласти “Акт перегляду цін на відвантажені товари”, форма якого законодавчо не затверджена. Крім того, необхідним є складання розрахунку коригування до податкової накладної, виданої постачальником.

Одним з найважливіших питань, яке виникає при наданні покупцям знижок з метою здійснення податкових розрахунків є питання застосування звичайних цін.

У роздрібних підприємствах у випадку надання покупцям цінових знижок їх розмір фіксується окремими позиціями в касових чеках і в щоденному звіті. При цьому в касовому чеку окремо виділяється вартість реалізованих товарів за роздрібними цінами, які введені в пам'ять РРО (без урахування наданих знижок). Виправлення у цінниках товарів, що продаються, не робиться, і реалізаційні (роздрібні) ціни на продані товари не змінюються.

Облік товарів при встановленні різних цін залежно від часу доби доцільно вести за вищими цінами. Саме за цими цінами товари слід кодувати у РРО. Різниця між обліковими і більш дешевими цінами відобразиться зменшенням раніше нарахованої торговельної надбавки, а в РРО – як знижка, надана покупцям.

В оптових підприємствах суми наданих знижок зазначаються окремим рядком в накладних і податкових накладних.

У зв'язку з тим, що існують різні методи обліку товарів і форми розрахунків, суми наданих знижок по-різному відображаються в обліку роздрібних та оптових підприємств.

У роздрібних підприємствах на момент реалізації товару вже відома сума знижки, оскільки до операційної каси надходить виручка з урахуванням наданої знижки, тому й в бухгалтерському обліку продавець відображає реалізацію товару з урахуванням наданої знижки. Покупець оприбутковує товар, що надійшов, за вартістю з урахуванням наданої знижки.

Розрахунок суми торговельної надбавки, що припадає на реалізований товар, та собівартості реалізованого товару в умовах надання знижок має особливості. Якщо покупцям надаються знижки, то товари реалізуються за меншою вартістю, що призводить до того, що реалізується не вся нарахована торговельна надбавка. Саме тому, визначаючи суму торговельної надбавки і собівартість реалізованих товарів, у формулі реалізаційну вартість реалізованих товарів, необхідно збільшити на суму знижки, наданої у звітному місяці, тобто всі розрахунки здійснювати без урахування наданої знижки. У бухгалтерському обліку продавець відображає реалізацію товару з урахуванням наданої знижки.

Витрати торговельного підприємства з відправки товарів покупцям (що підлягають відшкодуванню постачальниками) обліковуються на рахунку 93 “Витрати на збут”.

Надані знижки, наявність яких відома на момент реалізації, обліковуються за дебетом рахунку 902 “Собівартість реалізованих товарів” в кореспонденції з кредитом рахунку 285 “Торгова націнка” (сторно). Додаткова торговельна знижка відображається аналогічно до основної.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 37

На оптових підприємствах, де розрахунки, як правило, здійснюються в безготівковій формі, часто практикується надання знижок-сконто.

У цьому випадку в момент реалізації товару в бухгалтерському обліку продавець відображає загальну суму реалізації (без урахування можливих у майбутньому знижок).

Сума знижок, наданих покупцям після дати реалізації товарів (з урахуванням ПДВ), відображається в бухгалтерському обліку у складі інших вирахувань з доходу і обліковується на окремому субрахунку 704 “Вирахування з доходу”.

Якщо товар оплачено покупцем достроково, продавець відображає в обліку суму наданої знижки.

Покупець оприбутковує товар на повну вартість (без урахування наданої знижки), а після його достовірної сплати проводить відповідні коригування, які оформлюються Актом перегляду цін на відвантажені товари.

У фінансовій звітності сума знижок, наданих покупцям після дати реалізації, відображається в рядку 030 “Інші вирахування з доходу” Звіту про фінансові результати підприємства (ф. № 2).

У практиці діяльності торговельних підприємств використовуються також знижки на відшкодування постачальниками транспортних витрат. В таких випадках постачальники (промислові та інші підприємства) можуть відшкодовувати транспортні витрати з доставки більшості товарів до роздрібного торговельного підприємства, залізничної станції або пристані. Якщо ж товари надходять на оптове підприємство і дане підприємство несе витрати з подальшої їх відправки у роздрібну мережу, постачальник повинен надати оптовому підприємству додаткову знижку на відшкодування вказаних транспортних витрат. Розмір цих знижок і порядок їх надання зазначаються у договорі постачання за згодою сторін.

План семінарського заняття

1. Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів в оптовій торгівлі
2. Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів у роздрібній торгівлі
3. Відображення в бухгалтерському обліку реалізації товарів зі знижками
4. Особливості бухгалтерського обліку операцій з продажу товарів з використанням платіжних карток

Термінологічний словник основних понять

Знижка – умова операції купівлі-продажу, за якої відбувається зменшення вартості продажу товару.

Імпринтер – механічний пристрій, який переносить рельєфні реквізити картки (номер картрахунку, прізвище та ініціали держателя тощо) на паперовий документ.

Навчальні завдання

Завдання 3.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 38

<i>Термін</i>	<i>Визначення</i>
(1) Бонусні знижки	А. Умова операції купівлі-продажу, за якої відбувається зменшення вартості продажу товару
(2) Договір постачання	Б. Вид знижок, що надається покупцям, у яких продавець найбільш зацікавлений
(3) Договір еквайрингу	В. Договір, відповідно до якого одна сторона, що здійснює підприємницьку діяльність, зобов'язується передати в обумовлений строк вироблені або закуплені нею товари покупцю для використання в підприємницькій діяльності чи в інших цілях, не пов'язаних з особистим, сімейним, домашнім та іншими подібними використаннями
(4) Знижка	Г. Вид знижок, що надаються постійним покупцям, якщо вони за певний період часу закупають обумовлену кількість товару
(5) Спеціальні знижки	Д. Процедура отримання дозволу від банку-емітента на проведення операції за банківською платіжною картою
(6) Знижки-сконто	Е. Діяльність щодо технологічного, інформаційного обслуговування торговельних підприємств і виконання розрахунків з ними, за операції, які здійснені із застосуванням спеціальних платіжних засобів
(7) Еквайрінг	Є. Вид знижок, що надаються покупцю у випадку оплати вартості товару до настання строку платежу
(8) Авторизація	Ж. Договір використання банківських платіжних карток як платіжного засобу для розрахунків клієнтів за придбаний товар

Завдання 3.2

Сформулювати зміст господарських операцій та вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

<i>І варіант</i>	
<i>1</i>	<i>2</i>
1. Д-т 681 К-т 361	
2. Д-т 702 К-т 643	
3. Д-т 902 К-т 282	
4. Д-т 791 К-т 93	
5. Д-т 702 К-т 641	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 39

6. Д-Т 362 К-Т 702	
7. Д-Т 93 К-Т 661	
8. Д-Т 93 К-Т 333	
9. Д-Т 93 К-Т 372	
10 Д-Т 311 К-Т 333	
II варіант	
1. Д-Т 704 К-Т 301	
2. Д-Т 301 К-Т 702	
3. Д-Т 791 К-Т 44	
4. Д-Т 703 К-Т 641	
5. Д-Т 791 К-Т 902	
6. Д-Т 702 К-Т 791	
<i>1</i>	<i>2</i>
7. Д-Т 333 К-Т 331	
8. Д-Т 902 К-Т 285 (сторно)	
9. Д-Т 93 К-Т 685	
10 Д-Т 331 К-Т 702	

Завдання 3.3

Вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи на підставі наведених господарських операцій.

I варіант	
1. Відображено суму наданої знижки-сконто (у продавця)	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 40

2. Скориговано податкові зобов'язання з ПДВ (за умови надання знижки-сконто)	
3. Відображено дохід від реалізації товару	
4. Списано суму торговельної надбавки, що припадає на реалізовані товари	
5. Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ за умови отримання попередньої оплати	
6. Відображено суму ПДВ на виручку від реалізації	
7. Отримано на поточний рахунок передплату за товари	
8. Списано на фінансові результати адміністративні витрати	
9. Включено до складу витрат комісійну винагороду банку	
10. Погашено заборгованість перед постачальником з поточного рахунку	
II варіант	
1. Визначено фінансовий результат (збиток) від діяльності підприємства	
2. Списано ТЗВ (облік ТЗВ ведеться на окремому рахунку), що припадає на реалізований товар	
3. Нараховано податок на прибуток	
4. Передано квитанції торгового терміналу банку-еквайру	
5. Відображено суму знижки-сконто (у покупця)	
6. Реалізовано товари з розрахунками за допомогою БПК	
7. Відображено заборгованість перед автотранспортним підприємством за доставку товарів покупцям	
8. Списано собівартість товарів на фінансові результати	
9. Оприбутковано в касу виручку від продажу товару	
10. Визначено собівартість реалізованих товарів	

Завдання 3.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Підприємство оптової торгівлі ВАТ “Люксія” здійснює відвантаження партії товару без передплати, первісною вартістю – 1500 грн. На поточний рахунок підприємства-продавця надійшла оплата за відвантажені товари у розмірі 2400 грн., в т.ч. ПДВ.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 41

Завдання 3.5

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Підприємством оптової торгівлі ТОВ “Евріка” придбано товари на суму 120000 грн., в т.ч. ПДВ. Реалізовано товари за договірною ціною на суму 180000 грн., в т.ч. ПДВ. Витрати на збут склали 35000 грн.

Завдання 3.6

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів, якщо;

Дані для виконання:

Оптове підприємство ПП “Нерон” придбало партію пива, первісна вартість якої 8500 грн., і реалізувало його за безготівковий розрахунок у сферу роздрібною торгівлі за 12000 грн., в т.ч. ПДВ. Варіант 1. Перша подія – відвантаження товару; Варіант 2. Перша подія – надходження коштів від покупця;

Завдання 3.7

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

На 31.03 ц.р. на балансі оптового підприємства ПП “Смак” обліковуються цукерки “Шоколадні” (75 кг) загальною вартістю 1500 грн.

07.04 ц.р. підприємство закупило цукерки “Шоколадні” (890 кг) за ціною 8,5 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ, та цукерки “Джек” (190 кг) – 8,9 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ.

08.04 ц.р. оприбутковано цукерки “Джек” (1150 кг) за ціною 8,7 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ. Нарховано заробітну плату працівникам за розвантаження цукерок “Джек” – 200 грн.

10.04 ц.р. було реалізовано цукерки “Шоколадні” (280 кг) за ціною 19,4 грн. за 1 кг; “Джек” (280 кг) за ціною 14,6 грн. за 1 кг.

Облік товарів ведеться за методом ФІФО.

Завдання 3.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Зі складу оптового підприємства ТОВ “Горизонт” 10 січня ц.р. відвантажено покупцю товари. У рахунку-фактурі зазначена вартість товарів за цінами реалізації на суму 130000 грн.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 42

Первісна вартість відвантажених товарів склала 110000 грн. Гроші за відвантажену продукцію надійшли на поточний рахунок ТОВ «Гризонт» 15 січня ц.р.

Завдання 3.9

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

На 31.03 ц.р. на балансі оптового підприємства обліковуються цукерки «Зоряна» (200 кг) – 1500 грн. та «Горішок» (90 кг) – 890 грн.; ТЗВ – 99 грн.

11.04 ц.р. підприємство придбало цукерки «Зоряна» (100 кг) за ціною 8,6 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ. За доставку товару АТП-111 сплачено 166 грн., в т.ч. ПДВ. За розвантаження товарів нараховано заробітну плату працівникам – 150 грн.

12.04 ц.р. реалізовано цукерки «Зоряна» (300 кг) за ціною 15,4 грн. за 1 кг; «Горішок» (45 кг) за ціною 12,6 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ

Облік товарів ведеться за методом середньозваженої собівартості.

Завдання 3.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

В липні ц.р. ПП «Екс» – оптове підприємство зі складським товарооборотом – придбало партію товарів на суму 10000 грн., крім того ПДВ, який було в тому ж місяці повністю реалізовано. За реалізований товар було отримано виручку – 90000 грн., в т.ч. ПДВ.

Варіант А. На умовах наступної оплати.

Варіант Б. На умовах попередньої оплати.

Завдання 3.11

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ «Гулівер» уклало договір постачання з участю у розрахунках з ТОВ «Мак». Товар придбано у ПП «Я» за 9000 грн. в т.ч. ПДВ, та реалізовано за 18000 грн. в т.ч. ПДВ.

Завдання 3.12

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 43

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТЗОВ “Тетрада” – оптове підприємство, яке займається постачанням товарів з участю у розрахунках.

15.10.14 р. ТЗОВ “Тетрада” уклало договір постачання з ТЗОВ “Лоліта” на суму 48 000 грн. в т.ч. ПДВ

16.10.14 р. ТЗОВ “Тетрада” здійснило передплату за товари, які надійдуть наступного дня від ТЗОВ “Зірка” на суму 36 000 грн. в т.ч. ПДВ

17.10.14 р. ТЗОВ “Зірка” відвантажило товари покупцю. В цей самий день покупець повністю погасив свою заборгованість.

Завдання 3.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Все для офісу” уклало договір з постачання з участю у розрахунках з ТОВ “Палей” на придбання партії офісного паперу (2000 уп. по 42 грн. в т.ч. ПДВ). Договір було укладено на умовах попередньої оплати.

Партію офісного паперу було придбано у ПАТ “Малинська паперова фабрика” за ціною 60000 (в т.ч. ПДВ). ТОВ “Все для офісу” в забезпечення оплати за поставлені товари видано короткостроковий вексель, який було погашено впродовж місяця. Комісійна винагорода складає 7 % від суми реалізації

Завдання 3.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ «Ультра» (оптове підприємство) уклало договір постачання з участю у розрахунках з ТОВ «Соняшник». Постачальником стало ТОВ «Буря», у якого було придбано товар на суму 36 000,00 грн в т.ч. ПДВ. ТОВ «Соняшник» сплатило авансом у повній сумі за товар ТОВ «Ультра». Товар відвантажено ТОВ «Соняшник» за вартістю 40 000,00 грн крім того ПДВ.

Завдання 3.15

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 44

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТзОВ “Клен” придбало товари у ТзОВ “Зірка” на суму 2400 грн в т.ч. ПДВ. Згодом було реалізовано ТзОВ “Колір” за ціною 4800 грн. в т.ч. ПДВ за попередньо укладеним договором постачання з участю у розрахунках. У зв’язку з поганими погодніми умовами ТзОВ “Клен” довелося витратити власні ресурси (додаткову захисну плівку на товари) для забезпечення якісної поставки, вартість яких 200 грн. Надійшли кошти від покупця.

Завдання 3.16

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Гулівер” уклало договір постачання без участі у розрахунках з ТОВ “Мілан” на суму 30000 в т.ч. ПДВ. Продавцем товару є МП “Меблі”, собівартість товару – 24000 грн. Винагорода за організацію товарообороту з покупця – 600 грн., з виробника – 450 грн. надійшла на поточний рахунок.

Завдання 3.17

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

02.08.14р.ТОВ «Людмила» уклало договір постачання цукерок «Сладуся» з ТОВ «Ромашка» на суму 10 000 грн в т.ч. ПДВ (1000 кг по 10 грн) без участі у розрахунках. На умовах 1% комісії від продавця.

В свою чергу продавцем даних цукерок є підприємство ТОВ «Марія». Сума винагороди, яка зазначена у договорі, для покупця становить 100 грн.

15.08.14р. кошти від покупця надійшли на поточний рахунок в повному обсязі.

Завдання 3.18

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

20.06.14 р. Між ТзОВ “Світ» і ТзОВ “Мир” було укладено договір постачання без участі у розрахунках, за яким ТзОВ “Мир” повинно отримати 10 одиниць порцелянових ваз за

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 45

ціною 1 000 грн./шт. від ТзОВ “Парц”.

22.06.14 р. відбулося відвантаження товарів, після чого ТзОВ “Світ” отримало винагороду за здійснення товарообороту від покупця – 600 грн., від продавця – 480 грн.

Завдання 3.19

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Арнест” уклало договір з постачання палетної заготовки без участі в розрахунках з ТОВ “Неорал” на 60 м³ (за ціною 1600 грн. за 1 м³ в т.ч. ПДВ). Продавцем товару є ТОВ “Timber”, собівартість товару становить 72000 грн.

Винагорода за організацію товарообороту з покупцем становить 1,2% від вартості реалізованого товару, а з виробника 0,7%, кошти надійшли на поточний рахунок.

Завдання 3.20

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Кронос” уклало договір постачання без участі у розрахунках з ТОВ “Ворон” на суму 28000 крім того ПДВ. Продавцем є ПП “Океан”, собівартість товару 18000. Винагорода за організацію товарообороту – 800 грн., з виробника – 345грн., надійшла на поточний рахунок.

Завдання 3.21

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Алекс” (оптове підприємство) уклало договір постачання без участі у розрахунках із ПП “Люмікс” на суму 12 000,00 грн. у т.ч. ПДВ. Постачало товари ПАТ “МебліБуд”, з яким теж був укладений договір, згідно якого собівартість товарів – 6 000,00 грн. Комісійна винагорода за послуги надійшла на поточний рахунок ТОВ “Алекс” від ПАТ “МебліБуд” – у розмірі 350,00 грн. ПП “Люмікс” виписало вексель в оплату своєї заборгованості в сумі 500 грн. В кінці місяця ПП “Люмікс” погасило свою заборгованість по векселю у касу ТОВ “Алекс”.

Завдання 3.22

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 46

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТзОВ «Ворк» 10.09.21 уклало договір постачання з ТзОВ «Світ», з яким співпрацює вперше, на суму 24 000 грн. в т.ч. ПДВ (без участі у розрахунках). Собівартість товарів становила 15 000 грн. Продавцем товару є ТзОВ «Тростинка», який постійно співпрацює з ТзОВ «Ворк». У вересні ТзОВ «Ворк» вирішує дати знижку у розмірі 10% від суми винагороди для постійних контрагентів. Винагорода за організацію товарообороту з покупця становить 1500 грн., а з виробника – 1200 грн. Кошти надійшли на поточний рахунок підприємства.

Завдання 3.23

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

На 31.03 ц.р. на балансі роздрібного підприємства ПП «Ольвія» обліковується печиво, реалізаційною вартістю 1200 грн.; торговельна надбавка – 390 грн.

09.04 ц.р. підприємство придбало печиво (1200 кг) за ціною 7,85 грн. за 1 кг, в т.ч. ПДВ. За доставку товару АТП-1694 сплачено 180 грн., крім того ПДВ. На підприємстві встановлено торгіву націнку на печиво в розмірі 18 %.

10.04 ц.р. було реалізовано печиво на суму 4200 грн., 12.04 ц.р. – на суму 3600 грн., 15.04 ц.р. – на суму 1200 грн.

Завдання 3.24

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Оптове підприємство ТОВ «Тамарад» придбало в лютому ц.р. партію товарів на суму 60000 грн. в т.ч. ПДВ. Під час доставки товару підприємством понесено транспортні витрати – 6000 грн., в т.ч. ПДВ. Протягом лютого ц.р. весь отриманий товар реалізовано, виручка від реалізації становила 90000 грн., в т.ч. ПДВ. При розрахунку за товар покупцям за дострокову оплату надано знижку в розмірі 2400 грн.

Завдання 3.25

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 47

Згідно з укладеним договором постачання підприємство оптової торгівлі ТОВ “Маяк” реалізовує оптовому підприємству ВАТ “Гулівер” фени за ціною 45 грн. за одиницю (в т.ч. ПДВ) і міксери за ціною 60 грн. за одиницю (в т.ч. ПДВ). Первісна вартість фенів – 20 грн./од., міксерів – 32 грн./од.

ВАТ “Гулівер” надається знижка в розмірі 5 % від реалізаційної вартості фенів і міксерів за умови придбання даних товарів протягом 90 днів з моменту здійснення першої покупки на суму, що перевищує 100000 грн.

На ВАТ “Гулівер” було закуплено: в листопаді – фенів у кількості 800 одиниць; в грудні – міксерів у кількості 1000 одиниць; в січні – міксерів у кількості 1400 одиниць.

Завдання 3.26

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Оптове підприємство ВАТ “Клео” отримало аванс від оптового підприємства ТОВ “Наполеон” в сумі 3600 грн., в т.ч. ПДВ. За умовами договору постачання підприємству надається знижка в розмірі 10 % від придбаних тарілок, якщо вони будуть придбані на суму 3800 грн., в т.ч. ПДВ протягом 1 місяця з моменту першої покупки. ТОВ “Наполеон” докупило на необхідну суму тарілки.

Завдання 3.27

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Роздрібне підприємство ПП “Дастор” оголосило знижку на олію “Оліс” у розмірі 23 % від ціни реалізації. Собівартість олії – 2000 грн., вартість реалізації 4800 грн. Всю партію олії реалізовано зі знижкою.

Завдання 3.28

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Виручка від реалізації товарів магазину “Комфорт” у частині безготівкової виручки, отриманої внаслідок розрахунку клієнтів через платіжний-термінал, склала 12000 грн., в т.ч. ПДВ. Відповідно до договору еквайрінгу сума комісійних банку становить 1,5 % від вартості товарів, за якими розрахунок проводився із застосуванням платіжних карток.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 48

Завдання 3.29

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Фієста”, що займається роздрібною торгівлею оголосило знижку на макаронні вироби у розмірі 10% від ціни реалізації. З 09.10 до 09.11 ціна реалізації товару складає 3600,00 грн.

Первісна вартість товару – 2500 грн.

Товари реалізовано із застосуванням платіжного терміналу, сума комісійних банку складає 1% від вартості товару.

Завдання 3.30

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Магазин “Глорія” оголосило акцію “На другий товар в чеку (дешевший) знижка – 10%” з 20.06.14 по 27.06.14 включно.

27.06 покупець придбав кондиціонер за 3 600 грн. та фен за 600 грн. в т.ч. ПДВ і розрахувався через платіжний-термінал. Сума комісійних банку становить 1,5% від вартості товарів, відповідно до договору еквайрингу. Первісна вартість кондиціонеру – 2000 грн, фену – 200 грн.

Завдання 3.31

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ПП “Крок” на умовах попередньої оплати придбало у ТзОВ “Колір” пляжні зонти на суму 2 400 грн. в т.ч. ПДВ. ТзОВ “Колір” затримало доставку, тому ПП “Крок” довелося реалізовувати товари із сезонною знижкою 25%. Вартість реалізації 4 000 грн. Всю партію зонтів було реалізовано.

Завдання 3.32

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 49

Дані для виконання:

В магазині “Клео” покупець придбав товар, що продавався зі знижкою у 30%, ціна без знижки – 2400 грн. в т.ч. ПДВ. Реалізований товар мав собівартість 950 грн. При реалізації товару виявилось, що у покупця не вистачає готівки, тож він розрахувався платіжною картою.

В кінці дня всі платіжні документи були інкасовані до банку, комісія банку за надані послуги – 350 грн.

Завдання 3.33

Необхідно:

⇒ *скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;*

Дані для виконання:

Магазин “Дисконі” оголосив акцію “Зимовий розпродаж”. При одноразовій купівлі товару на суму 1000 грн. – знижка 5%. При одноразовій купівлі товару на суму 3000 грн. – знижка 10%. При одноразовій купівлі товару на суму 5000грн. і більше – знижка 12%. Акція діятиме з 01.09.14 по 08.09.14 р.

В перший же день акції було здійснено такі покупки.

Сидоров А.В. придбав зимові шкіряні чоботи за 1200 грн. (Собівартість – 500 грн.)

Петрова А.Г. придбала дві пари шкіряних чобіт на суму 3240 грн. (Собівартість – 2000 грн.)

Козіна Л.М. придбала шубу вартістю 6336 грн, розрахувавшись при цьому платіжною картою. (Собівартість – 4500 грн.)

За договором комісія банку складає 1%.

Тести для самоперевірки знань

1. Використання методу прямого розподілу ТЗВ передбачає:

- а) їх списання на витрати на збут;
- б) їх безпосереднє включення до складу собівартості придбаних за плату товарів;
- в) визначення відсоткового співвідношення між сумою залишку ТЗВ на початок звітного місяця і ТЗВ, понесеними у звітному періоді, та сумою залишку товарів на початок звітного місяця і придбаними у цьому звітному періоді товарами;
- г) визначення відсоткового співвідношення між сумою залишку товарів на початок звітного місяця і придбаними у цьому звітному періоді товарами, та сумою залишку ТЗВ на початок звітного місяця і ТЗВ, понесеними у звітному періоді.

2. Визначте, яка з наведених характеристик не відноситься до особливостей реалізації товарів транзитом з участю у розрахунках:

- а) придбання товарів та їх відвантаження покупцям відображається одночасно;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 50

б) рахунок 28 “Товари” підприємством оптової торгівлі не використовується;

в) понесені витрати, пов’язані з придбанням товарів для продажу, відображаються на субрахунку 902 “Собівартість реалізованих товарів”;

г) всі характеристики визначають особливості реалізації товарів транзитом з участю в розрахунках.

3. За умови продажу товарів транзитом з участю в розрахунках підприємство оптової торгівлі відображає витрати, пов’язані з придбанням товарів для продажу (собівартість відвантажених товарів):

а) на субрахунку 902 “Собівартість реалізованих товарів”;

б) на субрахунку 903 “Собівартість наданих послуг”;

в) на рахунку 93 “Витрати на збут”;

г) вказані витрати в бухгалтерському обліку даного підприємства не відображаються.

4. Сума реалізованої торговельної надбавки визначається:

а) шляхом співвідношення суми торговельної надбавки залишку товарів на початок звітного періоду до суми вартості залишку товарів на початок звітного періоду за купівельними цінами;

б) шляхом співвідношення суми торговельної надбавки залишку товарів на початок звітного періоду та торговельної надбавки, нарахованої в звітному періоді, до суми вартості залишку товарів на початок звітного періоду в продажних цінах та вартості товарів, що надійшли за звітний період в продажних цінах;

в) як добуток первісної вартості товарів, реалізованих за звітний період, та відсотку реалізованої торговельної надбавки;

г) як добуток реалізаційної вартості товарів, реалізованих за звітний період, та відсотку реалізованої торговельної надбавки.

5. Підставою для надання знижок, визначення їх розміру, обґрунтування для відображення в бухгалтерському обліку роздрібни цін у межах наданої торгової знижки є:

а) наказ підприємства;

б) накладна (для підприємств оптової торгівлі) і фіскальний чек (для підприємств роздрібною торгівлі);

в) статут підприємства;

г) Господарський кодекс України.

6. У випадку оплати вартості товару до настання строку платежу покупцю надаються:

а) конфіденційні знижки;

б) знижки-сконто;

в) сезонні знижки;

г) бонусні знижки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 51

7. Постійним покупцям, якщо вони за певний період часу закупають обумовлену кількість товарів, надаються:

- а) знижки за кількість товару, що купується;
- б) спеціальні знижки;
- в) конфіденційні знижки;
- г) бонусні знижки.

8. За умови надання знижки-сконто в момент реалізації товару продавець відображає в бухгалтерському обліку суму реалізації:

- а) без врахування знижок;
- б) без врахування знижок, з одночасним відображенням суму знижки на рахунках позабалансового обліку;
- в) зменшену на суму знижки;
- г) у такій ситуації реалізація товарів відображається тільки після виконання всіх умов надання знижок.

9. Торгувати із застосуванням POS-терміналів на території України мають право:

- а) юридичні та фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності;
- б) юридичні особи-нерезиденти, які мають постійне представництво в Україні;
- в) юридичні особи-резиденти;
- г) правильні відповіді б) і в).

10. Суми безготівкових коштів, що оприбутковуються на підставі оформлених сліпів або квитанцій POS-терміналів, відображаються першочергово на субрахунку:

- а) 301 "Каса в національній валюті";
- б) 311 "Поточний рахунок в національній валюті";
- в) 331 "Грошові документи в національній валюті";
- г) 333 "Грошові кошти в дорозі в національній валюті".

11. Списання торговельної надбавки в бухгалтерському обліку відображається наступною кореспонденцією:

- а) Д 282 К 285;
- б) Д 902 К 285;
- в) Д 282 К 285 (сторно);
- г) правильні відповіді б) і в).

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Які існують способи обліку товарів на підприємствах оптової торгівлі залежно від їх оцінки?
2. За якими формами може здійснюватись реалізація товарів на оптових підприємствах? Дати їх характеристику.
3. За якими цінами ведеться облік реалізації товарів на оптових підприємствах?

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 52

4. Як відображається в бухгалтерському обліку процес реалізації товарів в оптових підприємствах?

5. Якими документами оформлюється процес продажу товарів на оптових підприємствах? Які дані містять ці документи?

6. Яка різниця між складською і транзитною реалізацією товарів?

7. В чому полягають відмінності в бухгалтерському обліку транзитної реалізації без участі в розрахунках і транзитної реалізації товарів з участю в розрахунках? Назвати їх переваги та недоліки.

8. Що є підставою для відпуску товарів дрібним оптом окремим підприємствам та організаціям?

9. Як відображається в бухгалтерському обліку продаж товарів зі знижками?

10. Які особливості податкових розрахунків під час реалізації товарів зі знижками?

11. Які умови повинно виконати торговельне підприємство для того, щоб здійснювати розрахунки з використанням POS-терміналу?

12. Який порядок проведення розрахунків за придбані товари з використанням банківських платіжних карток?

13. Які первинні документи оформлюються під час здійснення операцій з використанням банківських платіжних карток? Які їх обов'язкові реквізити?

14. Назвіть особливості бухгалтерського обліку та здійснення податкових розрахунків за операціями, які здійснюються з використанням POS-терміналу.

ТЕМА 4. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів поза магазином

Методика відображення в бухгалтерському обліку операцій, що здійснюються за виїзної торгівлі, аналогічна відображенню операцій в роздрібній торгівлі з урахуванням окремих специфічних характеристик.

Виїзну торгівлю можна здійснювати по-різному: торгувати у своєму місті чи поїхати до іншого; для доставки товару до місця торгівлі можна скористатися власним автомобілем чи найняти його у стороннього підприємства; заробітна плата продавцю може нараховуватися як відсоток від вартості реалізованого товару чи становити жорстку "ставку". Всі ці особливості бухгалтер повинен враховувати, відображаючи в обліку операції зі здійснення виїзної торгівлі.

При цьому до складу витрат на збут, зокрема, відносять:

1) оплату праці та комісійну винагороду продавцям, торговим агентам і працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

2) витрати на передпродажну підготовку;

3) витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

4) витрати на транспортування товарів, транспортно-експедиційні послуги, пов'язані з транспортуванням товарів;

5) інші витрати, пов'язані зі збутом продукції, товарів, робіт, послуг.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 53

Ринковий збір, який сплачують за здійснення виїзної торгівлі, обліковуватиметься не на рахунку 93 “Витрати на збут”, а на рахунку 92 “Адміністративні витрати”. Якщо торгівлю здійснюють на території ринку, то, крім ринкового збору, як правило, сплачують ще й платіж за торгове місце на ринку, ці витрати відносяться до витрат на збут.

Кошти, одержані як виручка на місці виїзної торгівлі, повинні бути закріплені за матеріально відповідальною особою. В бухгалтерському обліку цей факт відображається проводкою Д-т 301 К-т 372 з відповідним відображенням податкових зобов’язань з ПДВ (Д-т 643 К-т 641).

До складу доходу в бухгалтерському обліку ці суми потрапляють при здачі їх в касу підприємства (Д-т 372 К-т 702) в межах одного звітного періоду.

Продаж товарів поштою – вид дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийманням замовлень і доставкою їх покупцеві поштою

Здійснення таких операцій регулюється правилами торгівлі товарів поштою, затверджені Наказом МЗЕЗторгу України та ДКЗУ від 17.03.99 р. № 153/48 та правилами надання послуг поштового зв’язку, затверджені Постановою КМУ від 22.12.97 р. № 1446. Для придбання товарів, вибраних за каталогом, покупець письмово заповнює в двох примірниках замовлення встановленого зразка, яка надається безкоштовно. Перший примірник залишається у покупця (замовника), другий – направляється за адресою продавця.

Оскільки продаж товарів поштою є формою роздрібною торгівлі, то відділеннями поштового зв’язку не приймаються заявки-замовлення від підприємств, установ, організацій, а також колективні заявки-замовлення від громадян. Якщо у відділенні поштового зв’язку немає бланків заяви-замовлення, покупець може скласти таку заяву у довільній формі.

Перелік непродовольчих товарів, які пропонуються для продажу поштою, визначається продавцем самостійно. При цьому вони повинні мати належний товарний вигляд, бути придатними до споживання. Крім того, забороняється продаж наступних товарів:

- 1) вогнепальної зброї всіх видів і боєприпасів до неї;
- 2) холодної зброї всіх видів;
- 3) вибуховонебезпечних і легкозапалювальних речовин;
- 4) наркотичних, психотропних речовин та їх аналогів;
- 5) токсичних і радіоактивних речовин, ртуті, кислот, мінеральних добрив та інших отруйних або їдких речовин;
- 6) отруйних рослин і тварин;
- 7) національної валюти (крім нумізматичних монет та їх колекцій), іноземну валюту.

У процесі продажу товарів поштою беруть участь наступні сторони (рис. 6.1).

Рис. 6.1. Сторони, що беруть участь у процесі продажу товарів поштою

Між продавцем і підприємством поштового зв'язку укладається договір, відповідно до якого продавець доручає, а підприємство зв'язку бере на себе зобов'язання прийняти від покупців (замовників) заяви-замовлення, надіслати їх на адресу продавця і переслати поштові відправлення (бандеролі, посилки, прямі поштові відправлення) із замовленими товарами та вручення цих товарів покупцю чи одержувачу. У договорі зазначаються реквізити сторін, умови продажу, термін дії договору, порядок розрахунку між сторонами тощо.

Строк виконання замовлення з продажу товарів поштою визначається продавцем самостійно і зазначається у каталозі (проспекті або спеціальному переліку товарів), але не повинен перевищувати 5 робочих днів від дня отримання заяви-замовлення. Якщо виконати замовлення у встановлений строк неможливо, то продавець надсилає покупцю (замовнику) повідомлення із зазначенням причин невиконання і можливого строку виконання замовлення.

Якщо при надходженні заявки-замовлення у продавця відсутній замовлений товар, він може замінити цей товар на аналогічний тільки за наявності відмітки на заявці-замовленні про згоду покупця на таку заміну.

Після отримання заяви-замовлення суб'єкт господарювання протягом встановленого строку повинен упакувати замовлений товар, здати його до відділення поштового зв'язку як поштове відправлення для пересилання покупцеві чи одержувачу.

Тип упаковки поштового відправлення відправник обирає сам залежно від призначення

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 55

та категорії відправлень. Головне, щоб упаковка була надійною, міцною та унеможливила пошкодження інших поштових відправлень, обладнання об'єктів поштового зв'язку та заподіяння шкоди працівникам. Для уникнення переміщення всередині посилки предмети і товари мають бути щільно вкладені.

Неподільні предмети у фабрично-заводській упаковці (дерев'яних, диктових ящиках і коробках з міцного картону), яка відповідає встановленим розмірам і забезпечує збереження вкладення, не потребують додаткового пакування.

На прийнятті зареєстровані поштові відправлення відправнику (продавцю) видається розрахунковий документ, надрукований реєстратором розрахункових операцій або квитанція із квитанційної книги, на зворотній стороні якої проставляється календарний штампель.

Продавець повинен вкласти в поштові відправлення касовий чек і перший примірник товарного чека, які підтверджують факт придбання товару, а при продажу товару, на які встановлені гарантійні терміни, – також технічний паспорт або інший документ, що його замінює. Для підтвердження правильності виконання замовлення продавець повинен в кожне поштові відправлення вкласти також рахунок-фактуру або опис вкладу з вказаною назвою товару та його роздрібною ціною.

Під час видачі поштового відправлення покупцеві чи одержувачу працівник відділення поштового зв'язку має розкрити його та звірити вміст із вкладеним рахунком-фактурою чи описом вкладення. На першому примірнику заяви-замовлення, що надається покупцем чи одержувачем, працівник відділення поштового зв'язку має зробити відповідну позначку про дату вручення, зазначити свою посаду, прізвище, ініціали та засвідчити їх підписом і печаткою або штампом свого підприємства.

Поштові відправлення, які не вручені адресатам з причини їх вибуття з постійного місця проживання, непроживання за вказаною в заяві-замовленні адресою та з інших причин, повертаються відділеннями поштового зв'язку продавцю. Пересилання продавцю не отриманих покупцем (замовником) або одержувачем поштових відправлень здійснюється за рахунок коштів продавця.

При виявленні розбіжностей, пошкоджень, недостачі, недоліків або фальсифікації товарів покупець (замовник) чи одержувач має право за своїм вибором вимагати від продавця:

- безоплатного усунення недоліків або відшкодування витрат на їх усунення;
- заміни на аналогічний товар належної якості;
- зниження купівельної ціни;
- заміни на аналогічний товар іншої моделі з відповідним перерахунком купівельної ціни;
- розірвання договору і відшкодування нанесених збитків.

За відмови покупця (замовника) або одержувача від замовлення продавець зобов'язаний повернути йому вартість товару і вартість пересилання поштового відправлення.

Якщо поштові відправлення під час транспортування не було зіпсованим, а вкладений в нього товар відповідає замовленню і рахунку-фактурі чи опису вкладення, претензії від покупця (замовника) або одержувача не приймаються.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 56

Продавець зобов'язаний забезпечити безоплатне встановлення, підключення та запуск технічно складних товарів, якщо нормативною документацією і правилами користування ними не допускається підключення і відпуск їх безпосередньо споживачам, а також збирання меблів вдома у покупця в узгоджений з ним час, але не пізніше п'ятиденного строку з дня отримання покупцем поштового відправлення. Для виконання цих робіт продавець укладає відповідний договір зі службою побутових послуг, яка знаходиться за місцем проживання покупця (замовника) або одержувача поштового відправлення, про що повідомляє покупця в супровідних документах. Виконавши відповідні роботи, фахівець служби побутових послуг видає покупцю чи одержувачу квитанцію із зазначенням дати проведення таких робіт.

Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів поштою залежить від того, яка форма оплати вибрана покупцями (рис. 6.2).

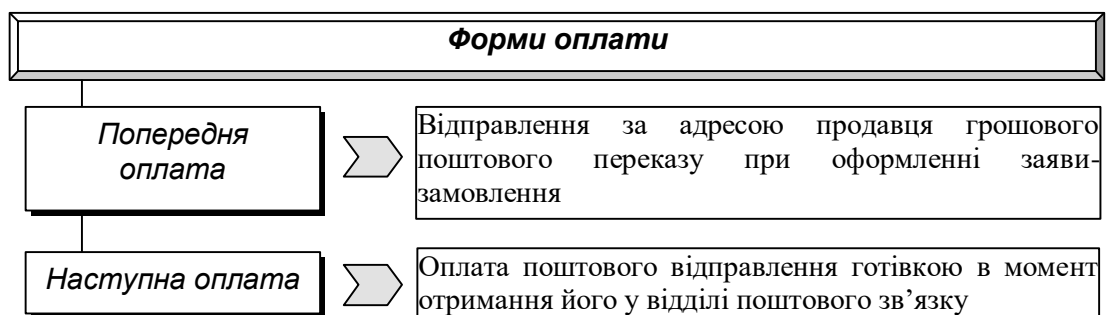

Рис. 6.2. Форми оплати при продажу товарів поштою

У випадку попередньої оплати гроші за товар покупець може перерахувати на поточний рахунок продавця двома шляхами:

- через поштове відділення;
- через відділення відповідного банку.

За першою подією – одержання коштів на рахунок – нараховується податкове зобов'язання з ПДВ. Сума ПДВ, включена до вартості послуг з пересилання товарів, відображається у складі податкового кредиту.

В бухгалтерському обліку такі кошти на момент надходження на рахунок продавця не відображаються у складі доходів, а відносяться до складу кредиторської заборгованості за одержаними авансами (рах. 681 "Розрахунки за авансами одержаними").

При відвантаженні товару (передачі його поштовому відділенню) в бухгалтерському обліку продавця вартість товарів відображається на самостійно відкритому субрахунку, наприклад, 288 "Товари в дорозі", оскільки продавець ще залишається його власником.

Після одержання з пошти повідомлення про те, що товар доставлено, продавець відображає в бухгалтерському обліку дохід від реалізації та списує вартість товарів з балансу (оскільки після отримання товару покупцем право власності переходить від продавця або покупця).

Окрім собівартості товару, у момент визнання доходу до витрат продавця включаються й витрати на його пересилання, які відображаються у складі витратна збут.

Підприємство, яке реалізує товар поштою з оплатою після його одержання, несе певний ризик, адже іноді покупці відмовляються від свого замовлення. Але продавець уже здійснив витрати у вигляді плати за послуги пошти, при цьому сам товар залишився

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 57

нереалізованим. Тобто до суми наступної оплати включається частка ризику підприємства щодо відмови замовника від товару.

Для розрахунку суми, яка покриває ризик, продавець враховує статистичні дані щодо ймовірності відмови покупців від замовлень, і суму вартості послуг доставки ймовірних відмов розподіляє між загальною кількістю доставок.

Відвантажуючи товар, оплата якого провадиться після його доставки, продавець не передає покупцю право власності. По-перше, товар відвантажується не покупцю, а пошті. По-друге, продавець не впевнений, що купівля-продаж відбудеться (що потенційний покупець прийме та оплатить товар). Тому в бухгалтерському обліку продавця, як і в попередньому випадку, дохід відображається після одержання підтвердження того, що операція купівлі-продажу відбулася.

Останнім часом стало значного розповсюдження набула реалізація товарів, розміщуючи інформацію про них на телебаченні, інтернет-сайтах, в ефірі радіостанцій, друкованих виданнях.

Дистанційна торгівля – форма продажу товарів поза магазинами, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцю.

Дистанційна торгівля, має низку переваг. Так, споживач, не виходячи з власної оселі у зручний час, може одержати вичерпну інформацію про товар, його споживчі властивості, якісні характеристики та способи використання.

Порядок здійснення таких операцій регулюється правилами продажу товарів на замовлення та вдома у покупців, затверджені наказом МЗЕЗторгу України від 29.03.99 р. № 199; Правилами роздрібною торгівлі продовольчими товарами, затверджені наказом Мінекономіки України від 11.07.2003 р. № 185; Правилами роздрібною торгівлі непродовольчими товарами, затверджені наказом Мінекономіки України від 11.03.2004 р. № 98.. Відповідні нормативні документи повинні бути розміщені у Куточку покупця у торговельній (демонстраційній) залі магазину чи складу-магазину продавця.

Продаж товарів на замовлення – вид дистанційної торгівлі, за якої покупець (споживач) отримує попередню інформацію про товари через засоби інформації, здійснює попереднє замовлення його у продавця та одержує товар на замовлення в обумовленому місці та у зазначений час.

Продаж товарів удома – форма роздрібного продажу товарів уповноваженим представником суб'єкта господарювання вдома у покупця, за місцем його роботи, відпочинку тощо, як за попереднім запрошенням

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 58

покупця, так і без такого.

Товари на замовлення можуть продавати через спеціалізовані магазини (магазини замовлень), склади-магазини, відділи замовлень магазинів загального профілю, а також через автомагазини системи споживчої кооперації. Суб'єкту підприємницької діяльності-продавцю дозволено самостійно встановлювати порядок приймання від покупців замовлень на товар, наприклад, безпосередньо в магазині, за телефоном, за місцем роботи громадян на підприємствах (установах, організаціях), з доставкою додому.

Торгівлю на замовлення та вдома можна здійснювати лише товарами в упакованому вигляді.

У випадку, якщо для доставки продовольчих товарів використовуються транспортні засоби, вони повинні мати санітарний паспорт, бути чистими, у справному стані, кузов автомашин – мати спеціальне покриття, яке можна легко мити.

При продажу товарів на замовлення покупець здійснює індивідуальне замовлення безпосередньо на об'єкті торгівлі або через торгового агента, або за допомогою телефону, персонального комп'ютера, інших технічних засобів зв'язку й отримує товари в обумовленому місці та у визначений час.

Основними елементами торгівлі на замовлення є:

- 1) приймання та оформлення замовлень (замовлення можна оформити як із застосуванням індивідуального обслуговування, так і створюючи спеціальні пункти методом самообслуговування);
- 2) комплектування замовлення;
- 3) доставка замовлених товарів додому або в інше місце за домовленістю;
- 4) розрахунок за доставлені товари;
- 5) видача товарів покупцям.

Асортимент товарів, що продаються на замовлення, визначається продавцем самостійно, крім товарів, продаж яких згідно із законодавством заборонений.

Під час продажу товарів на замовлення та вдома суб'єкт господарювання на бажання покупця може надавати такі додаткові послуги, як пакування товарів у спеціальну тару (кошики, коробки, поліетиленові та паперові сумки), комплектування замовлень (наборів) у подарунковому оформленні, доставкою їх додому.

Плата за виконання замовлення, надання послуг з торгівлі на замовлення, а також надання додаткових послуг визначається продавцем на підставі калькуляції і включається до вартості замовлення. В сучасних умовах така вимога є актуальною лише для управлінського обліку. При цьому сума одного замовлення обмежується певним розміром. Тому загальна сума послуг за день визначається шляхом множення кількості замовлень на певний розмір послуг.

Форма та порядок оплати товарів на замовлення визначаються угодою між покупцем і об'єктом господарювання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 59

Продавець обов'язково повинен проінформувати покупця про найменування та адресу підприємства, яке здійснює функції продавця, відносно прийняття претензій від покупця, а також здійснювати технічне обслуговування і ремонт проданих товарів.

Існують деякі особливості документального оформлення реалізації товарів за попередніми замовленнями.

Продаж товарів на замовлення оформлюється на бланку замовлення, яке повинно містити найменування суб'єкта господарювання - продавця; назву, кількість і загальну вартість товару; ціну одиниці продукції (за один кілограм, одиницю розфасовки, упаковку, штуку, один метр тощо); вартість додаткових послуг (наприклад, за надання бланка замовлення, комплектацію замовлень, упакування товарів у спеціальну тару тощо); дату (час) виконання замовлення.

У бланку замовлення також може міститися й додаткова інформація, визначена продавцем. Наприклад, це можуть бути дані про покупця, дату здійснення замовлення, форму оплати замовлення (наприклад, через касу в магазині або банківським переказом, з відстроченням платежу або оплатою замовлення під час його одержання).

Замовлення оформлюється у двох примірниках: перший передається покупцю, другий – залишається у продавця. Якщо проведено попередню оплату, то в бланку касир роблять спеціальну позначку “Замовлення оплачене”. Покупець, сплативши гроші, пред'являє замовлення з таким штампом працівнику магазину для його отримання. Видавши замовлення, працівник магазину на обох примірниках замовлення проставляє штамп “Замовлення отримане”. Один примірник замовлення при видачі товару знаходиться на наколювачі і в кінці дня підшивається, а другий – вручається покупцю. Перші примірники замовлення підшиваються окремо, але здаються разом з товарним звітом до бухгалтерської служби і зберігаються там один рік.

При виконанні замовлення продавець не має права вносити зміни до асортименту товарів і змінювати ціни на них без погодження з покупцем.

При оплаті замовлення, прийнятого за телефоном, покупцю вдома видається перший примірник бланку замовлення з відміткою про оплату і дату (час) виконання замовлення, який засвідчується штампом (печаткою) та підписом уповноваженої особи продавця. На другому примірнику бланку замовлення покупець своїм підписом підтверджує отримання замовлення і оплату замовлення.

На товари, що продаються вдома у покупця, представник продавця виписує у двох примірниках товарний чек, у якому має зазначити: найменування продавця, дату продажу, найменування товару, його ціну, кількість, плату за послугу реалізації вдома, загальну вартість покупки. Перший примірник з відміткою про сплату залишається у покупця, другий (з підписом покупця про одержання товару та сплату) – в уповноваженої особи продавця.

Продавець на вимогу покупця також зобов'язаний надати для ознайомлення відповідні супровідні документи на товар (товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури, прибутково-видаткові накладні, сертифікат відповідності державної системи сертифікації або засвідчену у встановленому порядку копію зазначеного сертифіката на товар, який підлягає сертифікації, документи, що підтверджують ціни на товари, тощо).

На непродовольчі товари також виписується в двох примірниках товарний чек, в якому зазначається найменування продавця, дата продажу, назва товару, його ціна, кількість, плата

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 60

за послуги торгівлі на замовлення, загальна вартість покупки.

У випадку продажу товарів, на які встановлено гарантійний термін служби, продавець зобов'язаний надати технічний паспорт і заповнити гарантійний талон. При цьому обов'язковою є відмітка про дату продажу та найменування продавця, яка засвідчується штампом (печаткою) уповноваженої особи продавця. Крім того, продавець зобов'язаний надати інформацію про підприємства, які здійснюють гарантійний ремонт.

Вивезення замовлень здійснюється на основі виписаної видатково-прибуткової накладної на представника магазину, що вивозив товар.

Під час продажу на замовлення розрахунки з покупцями за товари, що видаються в магазині, слід здійснювати через зареєстровані реєстратори розрахункових операцій. Проте суб'єкт господарювання може здійснювати продаж на замовлення вдома за допомогою засобів пересувної торговельної мережі, що розташовані за межами стаціонарних приміщень. І якщо це є автомагазини, авторозвозки, автоцистерни, бочки, бідони, низькотемпературні лотки-прилавки, візки, розноски, лотки, столики, то продавцю дозволено проводити розрахункові операції без застосування реєстраторів розрахункових операцій, але використовуючи розрахункові книжки.

А якщо продавець підпадає під категорії суб'єктів підприємницької діяльності (фізичні особи-платники єдиного податку, фіксованого податку (за умови, що вони не продають підакцизних товарів (крім пива на розлив)), а також особи, які придбали спеціальний або пільговий торговий патент), то в якості розрахункових документів достатньо мати бланки замовлення та відповідні товарні чеки. Крім того, без РРО та РК можна реалізовувати воду, молоко, квас, олію та живу рибу з автоцистерн, цистерн, бочок і бідонів.

В усіх інших випадках уповноважена особа продавця повинна застосовувати портативні реєстратори розрахункових операцій (адже замовлення, прийняте за телефоном, можуть оплатити готівкою вдома у покупця).

Операції з продажу товарів на замовлення та вдома відображають за загальноприйнятими для роздрібною торгівлі правилами, а в аналітичному обліку підприємства-продавця слід зробити запис, що товар передано продавцем магазину комівояжеру (кур'єру, агенту), відкриваючи для цього окремий аналітичний рахунок.

У випадку надання додаткових послуг (спеціальна упаковка, особливі умови доставки, вручення товару) обліковуються дещо по-іншому: вартість, що оплачується покупцем, відображається за кредитом рахунку 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг" з відповідним нарахуванням податкових зобов'язань з ПДВ. Щодо відображення собівартості цих послуг, то у випадках, якщо її можна чітко відокремити від інших витрат, пов'язаних з продажем, вона відображається за дебетом рахунку 903 "Собівартість реалізованих робіт і послуг, а якщо ці витрати відокремити не можливо – за дебетом рахунку 93 "Витрати на збут".

План семінарського заняття

1. Бухгалтерський облік операцій виїзної торгівлі
2. Бухгалтерський облік реалізації товарів поштою

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 61

3. Бухгалтерський облік продажу товарів на замовлення та вдома у покупців
4. Бухгалтерський облік продажу товарів за зразками
5. Бухгалтерський облік продажу товарів через Інтернет
6. Бухгалтерський облік продажу товарів через торговельні апарати
7. Бухгалтерський облік фірмової торгівлі

Термінологічний словник основних понять

Виїзна торгівля – це один з видів роздрібної торговельної діяльності, яка здійснюється за межами стаціонарної торговельної точки з використанням різних пристосувань.

Продаж товарів поштою – вид дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийманням замовлень і доставкою їх покупцеві поштою.

Дистанційна торгівля – форма продажу товарів поза магазинами, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцю.

Продаж товарів на замовлення – вид дистанційної торгівлі, за якої покупець (споживач) отримує попередню інформацію про товари через засоби інформації, здійснює попереднє замовлення його у продавця та одержує товар на замовлення в обумовленому місці та у зазначений час.

Продаж товарів удома – форма роздрібного продажу товарів уповноваженим представником суб'єкта господарювання вдома у покупця, за місцем його роботи, відпочинку тощо, як за попереднім запрошенням покупця, так і без такого.

Навчальні завдання

Завдання 4.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Термін	Визначення
1	2
(1) Автомат з продажу товарів (послуг)	А. Вид дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийманням замовлень та доставкою їх покупцеві поштою
(2) Виїзна торгівля	Б. Форма роздрібного продажу товарів уповноваженим

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04-05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 62

	представником суб'єкта господарювання вдома у покупця, за місцем його роботи, відпочинку тощо, як за попереднім запрошенням покупця, так і без такого
(3)Електронна торгівля	В. Продукти, які можуть бути оцифровані (подані у цифровій формі) і переміщені через таку мережу, як Інтернет
(4)Продаж товарів на замовлення	Г. Реєстратор розрахункових операцій, який в автоматичному режимі здійснює видачу (надання) за готівкові кошти або із застосуванням платіжних карток, жетонів тощо товарів (послуг) і забезпечує відповідний облік їх кількості та вартості
(5)Продаж товарів поштою	Д. Форма продажу товарів поза крамницями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцеві
(6)Продаж товарів вдома	Е. Один з видів роздрібної торговельної діяльності, яка здійснюється за межами стаціонарної торговельної точки з використанням різних пристосувань
(7)Продаж товарів за зразками	Є. Вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки
(8)Дистанційна торгівля	Ж. Вид дистанційної торгівлі товарами, за якої покупець (споживач) отримує попередню інформацію про товари через засоби інформації, здійснює попереднє замовлення його у продавця та одержує товар на замовлення в обумовленому місці та в зазначений час
(9)Фірмова торгівля	З. Підприємство роздрібної торгівлі, яке здійснює фірмову торгівлю
(10)Фірмовий магазин	Д. Вид роздрібної торгівлі, обов'язковою ознакою якої є наявність фірмової назви суб'єкта господарювання і фірмового стилю його діяльності як умови виробничої, комерційної або торговельно-технологічної його винятковості
(11)Цифрові продукти	І. Форма роздрібного продажу товарів, за якими покупка здійснюється після ознайомлення покупця із запропонованими продавцем у торговельному (демонстраційному) залі зразками товарів

Завдання 4.2

Сформулювати зміст господарських операцій та вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

I варіант

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 63

1. Д 372 К 301	
2. Д 311 К 681	
3. Д 282 К 285	
4. Д 93 К 372	
5. Д 902 К 288	
6. Д 903 К 23	
7. Д 209 К 631	
8. Д 902 К 285 – сторно	
9. Д 282 К 26	
10. Д 701 К 641	
<i>II варіант</i>	
1. Д 92 К 372	
2. Д 282 К 281	
3. Д 93 К 631	
4. Д 288 К 281	
5. Д 301 К 703	
6. Д 643 К 641	
7. Д 93 К 209	
8. Д 26 К 23	
9. Д 901 К 282	
10. Д 641 К 631	

Завдання 4.3

Зазначити кореспонденцію рахунків та вказати первинні документи на підставі наведеного змісту господарських операцій

<i>I варіант</i>	
1	2
1. Видано під звіт готівку продавцю для здійснення торгівлі на ринку	
2. Оплачено продавцем ринковий збір	
3. Передано товар поштовому відділенню	
4. В касу одержано кошти в оплату додаткової послуги при реалізації товарів за замовленням	
5. Оприбутковано на склад каталоги для реалізації товарів за зразками	
6. Відображено вартість товару, закладеного в торговельний апарат	
7. На склад підприємства, на балансі якого є фірмовий магазин,	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 64

оприбутковано готову продукцію за плановою собівартістю	
8. Відкориговано планову собівартість продукції, переданої до фірмового магазину (в бік збільшення)	
9. Списано собівартість товарів, реалізованих в фірмовому магазині	
10. Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ у складі вартості послуги	
<i>II варіант</i>	
1. Відображено витрати на оплату торгового місця на ринку, сплачені продавцем	
2. Відображено витрати на пересилання товару поштою	
<i>1</i>	<i>2</i>
3. Акцентовано рахунок стороннього підприємства за послуги зі встановлення товару у покупця	
4. Передано каталоги для демонстрації товарів до демонстраційної зали	
5. Відображено суму витрат на відрядження продавця	
6. Оприбутковано в касу готівкову виручку, вилучену з торговельного апарату	
7. Готова продукція передана на реалізацію у фірмовий магазин за плановою собівартістю	
8. Одержано від покупця в касу кошти за товар, що реалізується за зразками	
9. Відкориговано планову собівартість продукції, переданої до фірмового магазину (в бік зменшення)	
10. Одержано з пошти повідомлення про передачу товару покупцю	

Завдання 4.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Ельдорадо” здійснює виїзну торгівлю у м. Коростишів (підприємство зареєстроване в м. Житомир). 04.07 ц.р. продавцю видано для реалізації товар, первісна облікова вартість якого 100000 грн. На товар нараховано торговельну надбавку (торгова націнка – 10 %). Продавцю також видано 60 грн. для сплати податків при організації виїзної торгівлі. Для доставки товару АТП-11876 до місця виїзної торгівлі надавалися послуги з перевезення, для оплати яких виставлено рахунок на 600 грн., в т.ч. ПДВ.

Торгівля здійснювалася протягом 2-х днів. За перший день продавець перерахував виручку в сумі 80000 грн. на банківський рахунок підприємства, а за другий – здав до каси

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 65

підприємства 30000 грн. У торговельну залу магазину повернуто товари. Фактично продавцем сплачено податків на суму 44 грн. а залишок невикористаних грошових коштів повернуто до каси підприємства.

Завдання 4.5

Необхідно:

⇒ *Скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів.*

Дані для виконання:

ТОВ «Престиж» зареєстровано в м. Житомирі, але підприємство здійснює виїзну торгівлю на центральні ринку Коростишева. 28.05.2021 року Продавцю було видано з каси підприємства 170 грн. на оплату за місце (35 грн., добові – 100 грн.). Згідно накладної продавцю було передано товарів за первісною вартістю 45000,00 грн. торговельна надбавка на товари становить 8350,00 грн. Собівартість реалізованих товарів становить 37500,00 грн. Після повернення продавець надав посвідчення про відрядження, квитанцію за сплату за місце 35 грн. У касу підприємства було оприбутковано виручку від реалізації 49500, грн.. Собівартість реалізованих товарів становить 37500 грн. Нереалізовані товари та залишок грошових коштів було повернено на склад та в касу.

Завдання 4.6

Необхідно:

⇒ *скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;*

⇒ *визначити необхідні суми.*

Дані для виконання:

ТОВ “Торчин” здійснює виїзну торгівлю у м. Вінниця, де воно зареєстроване. 05.07 ц.р. продавцю видано для реалізації товар, первісна облікова вартість якого 25000 грн. На товар нараховано торговельну надбавку (торгова націнка – 15 %).

В касу підприємства оприбуткована виручка від продавця в сумі 30000 грн. На склад магазину повернуто товари.

Завдання 4.7

Необхідно:

⇒ *скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;*

⇒ *визначити необхідні суми.*

Дані для виконання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 66

Магазин “Шоп” 10.10 ц.р. придбав 20 одиниць товару для продажу поштою на суму 2400 грн., в т.ч. ПДВ. 15.10 ц.р. на підприємство надійшла заява-замовлення на продаж 5 одиниць товару з доставкою поштою. Ціна реалізації товару – 168 грн., в т.ч. ПДВ, послуги пошти – 2 грн. 40 коп., в т.ч. ПДВ за одиницю товару.

Оплата проводиться у відділенні зв’язку при отриманні поштового відправлення.

Завдання 4.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Оріон” 10.01 ц.р. реалізувало через кур’єра товар вартістю 240 грн. (в т.ч. ПДВ). Кур’єру нараховано заробітну плату в сумі 20 грн. та проведено відповідні нарахування. Первісна облікова вартість реалізованого товару – 120 грн.

Завдання 4.9

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Магазин “Шоп” 09.05 ц.р. придбав 10 одиниць товару для продажу поштою на суму 3000 грн., в т.ч. ПДВ.

10.05 ц.р. на підприємство надійшла заява-замовлення на продаж 3-х одиниць товару з доставкою поштою, а також аванс від покупця у повній сумі вартості товару. Вартість послуг пошти за пересилку – 12 грн., в т.ч. ПДВ. Торгівельна надбавка – 25%.

Завдання 4.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Магазин “Шоп” 20.02 ц.р. реалізувало товари за замовленням на суму 6000 грн., в т.ч. ПДВ. Торговельна надбавка в складі вартості реалізованого товару – 1500 грн. Реалізаційна вартість спеціальної упаковки – 60 грн., в т.ч. ПДВ, її собівартість – 30 грн. Витрати з транспортування товарів згідно рахунку АТП 11876 – 120 грн., в т.ч. ПДВ.

Завдання 4.11

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 67

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Дубок” є спеціалізованим магазином з продажу меблів. Для демонстрації всіх своїх зразків магазин замовив у друкарні виготовлення каталогів, загальна вартість яких склала 800 грн., в т.ч. ПДВ. Каталоги були розміщені в торгівельній залі.

В цій же залі розміщені зразки меблів, які реалізуються. Фізична особа-покупець В.А. Ванюта 10.03 ц.р. обрав серед зразків спальний гарнітур “Весна” вартістю 18000 грн., в т.ч. ПДВ (облікова вартість гарнітуру становить 10000 грн.). Між магазином та В.А. Ванютою укладено письмовий договір з умовою попередньої оплати в розмірі 100 % безготівковим шляхом. Доставка товару повинна бути здійснена протягом 2-х днів з моменту оплати (вартість доставки включена до вартості товару).

Кошти надійшли на рахунок 11.03 ц.р. Товари відвантажені в цей же день. За їх доставки покупцю були також надані додаткові послуги зі збирання спального гарнітуру, вартість яких – 60 грн., у т.ч. ПДВ. Оплата була проведена готівкою після завершення збирання.

Завдання 4.12

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Магазин “Фокстрот” продає складну побутову техніку за зразками. Покупець обрав машину для миття посуду і оплатив її вартість за місцем доставки у розмірі 3000 грн., у т.ч. ПДВ. Встановлення та підключення до мережі водопостачання проводить ТОВ “Сервіс”, яке виставило рахунок магазину “Фокстрот” в сумі 120 грн., у т.ч. ПДВ. Первісна вартість машини становить 1800 грн.

Завдання 4.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Славія” реалізує через мережу торговельних автоматів мінеральну воду та жувальну гумку. Закупівля цих видів продукції здійснюється у постачальника за різною ціною.

Протягом січня сплачено аванс постачальнику в сумі 6000 грн., в т.ч. ПДВ. В

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 68

результаті одержано товари:

- мінеральна вода – 3000 пляшок за ціною 1,20 грн., в т.ч. ПДВ;
- 960 пляшок за ціною 1,25 грн., в т.ч. ПДВ;
- жувальна гумка – 500 упаковок за ціною 1,50 грн., в т.ч. ПДВ; 150 упаковок за ціною 1,20 грн., в т.ч. ПДВ; 216 упаковок за ціною 1,25 грн., в т.ч. ПДВ.

Вся продукція була завантажена в торговельні автомати (торгова націнка – 15 %).

Протягом січня реалізовано через торговельні автомати 3500 пляшок мінеральної води та 700 упаковок жувальної гумки. Для розрахунків з покупцями використовуються готівкові кошти. Для оцінки собівартості реалізованих товарів використовується метод ФІФО.

Завдання 4.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Славія” реалізує через мережу торговельних автоматів бісквіти, чай та каву.

Протягом березня від постачальника одержано товари:

- бісквіти – 2000 шт. за ціною 1,4 грн., в т.ч. ПДВ; 400 шт. за ціною 1,25 грн., в т.ч. ПДВ;
- чай – 5000 пакетиків за ціною 0,60 грн., в т.ч. ПДВ; 500 пакетиків за ціною 0,66 грн., в т.ч. ПДВ; 400 пакетиків за ціною 0,54 грн., в т.ч. ПДВ;
- каву – 4000 пакетиків за ціною 1,00 грн., в т.ч. ПДВ; 700 пакетиків за ціною 1,05 грн., в т.ч. ПДВ, 200 пакетиків за ціною 1,08 грн., в т.ч. ПДВ;
- питна вода (для приготування чаю та кави) – 250 літрів за ціною 1,20 грн., в т.ч. ПДВ.

Вся продукція була закладена в торговельні автомати (торгова націнка – 10 %).

Протягом березня через торговельні автомати реалізовано 2200 шт. бісквітів, 5600 пакетиків чаю, 4800 пакетиків кави, використано 220 літрів води. Для розрахунків з покупцями використовуються готівкові кошти. Для оцінки собівартості реалізованих товарів використовується метод середньозваженої собівартості.

Завдання 4.15

Необхідно:

⇒ Скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум та первинних документів.

Дані для виконання:

ПП «Сладуся» реалізує через мережу торговельних автоматів капучіно, чай та шоколад.

Протягом березня від постачальника одержано товари:

- капучіно – 2000 шт. за ціною 1,4 грн., в т.ч. ПДВ; 400 шт. за ціною 1,25 грн., в т.ч. ПДВ;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 69

- чай – 5000 пакетиків за ціною 0,60 грн., в т.ч. ПДВ; 500 пакетиків за ціною 0,66 грн., в т.ч. ПДВ; 400 пакетиків за ціною 0,54 грн., в т.ч. ПДВ;
- шоколад – 4000 пакетиків за ціною 1,00 грн., в т.ч. ПДВ; 700 пакетиків за ціною 1,05 грн., в т.ч. ПДВ, 200 пакетиків за ціною 1,08 грн., в т.ч. ПДВ;
- питна вода (для приготування чаю та кави)– 250 літрів за ціною 1,20 грн., в т.ч. ПДВ.

Вся продукція була закладена в торговельні апарати (торгова націнка – 10 %).

Протягом березня через торговельні апарати реалізовано 2200 шт. капучіно, 5600 пакетиків чаю, 4800 пакетиків шоколаду, використано 220 літрів води. Для розрахунків з покупцями використовуються готівкові кошти. Для оцінки собівартості реалізованих товарів використовується метод середньозваженої собівартості.

Завдання 4.16

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Мак” придбало у ТОВ“Світ” дробильний верстат, вартість якого 60000 грн. в т.ч. ПДВ, через мережу інтернет. Розрахунки проводились з покупцями за передплатою (з доставкою через кур’єра). Первісна вартість – 45 000

Завдання 4.17

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Підприємство замовило розробку сайта інтернет-магазину спеціалізованій організації. Вартість розробки становила 10000 грн, крім того ПДВ – 2000 грн. За договором авторські права на сайт переходять до підприємства. Витрати на реєстрацію деменного імені, хостинг і супровід становили 3000 грн., крім того ПДВ – 600грн. Після сплати зазначених сум сайт було введено в експлуатацію і одразу перепродано за 20000 грн.

Завдання 4.18

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Дилер придбає програмний продукт, а саме комп’ютерну програму “Spender” у власність з правом його продажу за 1200 (6 програм по240 грн, в т.ч. ПДВ)

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 70

Завдання 4.18

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Фізична особа ОО Юрчук замовила в інтернет-магазині «РОЗЕТКА» 2 суکنі вартістю 700 і 500 грн. в т.ч ПДВ. Собівартість суконь 300 і 250 грн. відповідно.

Доставка товару здійснюється кур'єром, який працює в інтернет магазині «РОЗЕТКА». За доставку з покупця стягується сплата в розмірі 60 грн в т.ч ПДВ понад вартості товару. Собівартість доставки 30 грн. Оплата здійснюється на місці доставки.

Завдання 4.19

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум;

Дані для виконання:

Телекомпанія “ТВ”, яка є власником майнових прав на відео-кліп, домовилася з телекомпанією “Стар” про надання останній прав на використання відео-кліпу – його телетрансляції – протягом квітня 2021 року. Згідно з умовами авторського договору “Стар” зобов’язується сплатити “ТВ” винагороду за використання у вигляді роялті (поточних відрахувань) у розмірі 150,00 грн. за кожну трансляцію відео-кліпу. Поточні відрахування здійснюються 12.04., 22.04. та 3.05. на підставі звітів, які представлятиме телекомпанія “Стар” та підписуватимуть сторони виходячи з кількості телетрансляцій відео-кліпу 1-ї, 2-ї та 3-ї декади квітня 2021 року відповідно. Фактично цей відео-кліп було показано протягом 1-ї декади – 7 разів, 2-ї – 7 разів, 3-ї – 8 разів. Телекомпанія “Стар” вчасно представляла звіти телекомпанії “ТВ” про використання відео-кліпу та здійснювала платежі. Договором передбачається, що винагорода за використання відео-кліпу встановлена без ПДВ.

Завдання 4.20

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Інтернет-магазин “Сврокук” у вересні реалізував 2 набори посуду.

Замовник А.П. Коваль придбав посуд на суму на 2400,00 в т.ч. ПДВ, здійснивши передоплату. А.П. Коваль мешкає за межами Житомирської області, тому Інтернет-магазин скористався послугами кур'єра фірми “Фест”, вартість яких 100 грн., крім того ПДВ. Вартість доставки не входить до ціни товару. Торгова надбавка складає 1200 грн.

Інший замовник К.Б. Ромчук придбала посуд на суму 3000 грн. в т.ч ПДВ. Інтернет-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 71

магазин “Єврокук” самостійно здійснює доставку через власну кур’єрську службу (замовниця мешкає в Житомирі). За доставку кур’єру було нараховано заробітну плату у сумі 100 грн. та проведено відповідні відрахування. Крім того кур’єру було видано 10 грн. на проїзд. Оплата товару була здійснена при отриманні. Торгова надбавка складає 1300 грн.

Завдання 4.21

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Маслозавод ВАТ “Корівка” має фірмовий магазин з аналогічною назвою, який є структурним підрозділом підприємства та не має власного рахунку в банку. В липні ц.р. завод передав магазину наступну готову продукцію для реалізації:

- молоко – 500 л, планова собівартість – 1,8 грн. за 1 л;
- сметана – 400 л, планова собівартість – 3,8 грн. за 1 л;
- кефір – 450 л, планова собівартість – 3,8 грн. за 1 л.

Торгова націнка на продукцію складає 10 %. Протягом місяця реалізовано 495 л молока, 400 л сметани, 400 л кефіру. Фактична собівартість, визначена в кінці місяця, склала:

- молоко – 1,7 грн. за 1 л;
- сметана – 3,9 грн. за 1 л;
- кефір – 3,5 грн. за 1 л.

Завдання 4.22

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Меблева фабрика має фірмовий магазин “Стиль”, який є структурним підрозділом підприємства та не має власного рахунку в банку. В січні ц.р. фабрика передала магазину наступну продукцію: стіл – 50 шт., фактична собівартість – 200 грн. за шт.; табуретка – 200 шт, фактична собівартість – 50 грн. за шт.

Торгова націнка на товар складає 15 %. Протягом місяця реалізовано 45 столів та 180 табуреток.

Тести для самоперевірки знань

1. Одним із видів роздрібною торговельною діяльністю, яка здійснюється за межами стаціонарної торговельної точки з використанням різних пристосувань є:

- а) торгівля на виплат;
- б) торгівля в кредит;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 72

- в) виїзна торгівля;
- г) комісійна торгівля.

2. Здійснення ринкової торгівлі через пересувну торговельну мережу супроводжується сплатою:

- а) ринкового збору;
- б) збору за видачу дозволу на розміщення об'єкта торгівлі;
- в) комунального податку;
- г) транспортного податку.

3. Видом дистанційної торгівлі товарами за каталогами, оголошеннями, іншою рекламною інформацією з прийманням замовлень та доставкою їх покупцю поштою є:

- а) торгівля на вишлат;
- б) торгівля за зразками;
- в) реалізація товарів поштою;
- г) торгівля в кредит.

4. Формою продажу товарів поза крамницями, за якої вибір товару та його замовлення не збігаються у часі з безпосереднім передаванням вибраного товару покупцю є:

- а) дистанційна торгівля;
- б) продаж в кредит;
- в) оптова торгівля;
- г) торгівля на замовлення.

5. Формою роздрібного продажу товарів, що передбачає показ зразків у торговому залі та самостійне ознайомлення з ними покупців є:

- а) торгівля за зразками;
- б) торгівля на замовлення;
- в) комісійна торгівля;
- г) дистанційна торгівля.

6. Оприбуткування готівки від покупця в операційну касу магазину оформлюється:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) чеком реєстру розрахункових операцій;
- в) актом про оприбуткування готівки;
- г) супровідною відомістю.

7. Цифрові продукти можуть бути розповсюджені:

- а) за допомогою диска;
- б) через мережу Інтернет;
- в) за допомогою дискети;
- г) всі відповіді правильні.

8. Торговельні автомати здійснюють торгівлю з використанням:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 73

- а) готівкових коштів;
- б) платіжних карток;
- в) жетонів;
- г) всі відповіді правильні

9. Фірмові магазини є:

- а) окремими юридичними особами;
- б) підрозділами даного підприємства;
- в) можливі обидві ситуації.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Організаційні засади здійснення виїзної торгівлі.
2. Збори та платежі, необхідні для здійснення виїзної торгівлі.
3. Порядок застосування РРО, КОРО, РК та оприбуткування готівкової виручки при здійсненні виїзної торгівлі.
4. Документальне оформлення операцій при здійсненні виїзної торгівлі.
5. Поняття та порядок здійснення продажу товарів поштою.
6. Форми оплати при продажу товарів поштою.
7. Документальне оформлення операцій при здійсненні торгівлі поштою.
8. Зміст операцій з продажу товарів на замовлення.
9. Зміст операцій з продажу товарів вдома у покупців.
10. Документування операцій продажу товарів на замовлення.
11. Документування операцій при здійсненні торгівлі вдома у покупців.
12. Порядок здійснення розрахунків при здійсненні торгівлі на замовлення.
13. Порядок здійснення розрахунків при здійсненні торгівлі вдома у покупців.
14. Зміст операцій з продажу товарів за зразками.
15. Порядок проведення розрахунків при здійсненні торгівлі за зразками.
16. Документування операцій при здійсненні торгівлі за зразками.
17. Поняття, види та способи розповсюдження цифрових продуктів.
18. Організаційні засади здійснення електронної торгівлі.
19. Особливості здійснення торгівлі через торговельні автомати.
20. Документування операцій при здійсненні торгівлі через торговельні автомати.
21. Організаційні засади здійснення фірмової торгівлі.
22. Документування операцій при здійсненні фірмової торгівлі.

ТЕМА 5. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів на виплат

Бухгалтерський облік операцій з торгівлі на виплат має деякі особливості порівняно з обліком операцій купівлі-продажу у зв'язку з наявністю двох обставин, описаних вище:

- момент переходу права власності на співпадає з моментом фактичної передачі товару покупцю;
- при здійсненні платежів виникають два види доходів – від продажу товару і від надання платежу на виплат.

З метою оподаткування при реалізації товарів на виплат дохід відображається за

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 74

першою подією, якою є надходження грошових коштів в оплату товарів, тобто частина вартості товару, що відповідає сумі місячного платежу, внесеного в погашення вартості товару, за мінусом суми податкових зобов'язань з ПДВ.

Для відображення доходу від операцій з продажу товарів на виплат в бухгалтерському обліку необхідно дотримуватися норм П(С)БО 15 “Дохід”, відповідно до якого дохід (виручка) від реалізації товару визнається у випадку дотримання наступних умов:

- покупцю передані ризики та вигоди, пов'язані з правом власності на товар;
- підприємство не здійснює подальший контроль за реалізованою продукцією;
- сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Якщо при передачі товару покупцю хоча б одна з вище наведених умов не виконується, дохід визнаний бути не може. Таким чином, у випадку продажу на виплат, коли товар відпускається після внесення першого внеску, а право власності на товар переходить лише після здійснення останнього внеску, дохід визначається після повного розрахунку за відпущений товар, оскільки підприємство несе ризики, пов'язані з правом власності на товар, а також здійснює наступний контроль за реалізованим товаром.

З метою бухгалтерського відображення відсотки включаються до складу доходу звітного періоду (рах. 719 “Дохід від іншої операційної діяльності”).

З метою обліку товарів, реалізованих на виплат, до моменту переходу права власності на такий товар до покупця, продавець відкриває до рахунку 28 “Товари” субрахунок 287 “Товари у покупців”.

У випадку порушення строків розрахунків покупці зобов'язані сплатити пеню у визначеному договором розмірі, що в бухгалтерському обліку відображається на рахунку 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки».

В сучасних умовах господарювання досить поширеною є ситуація, коли товари реалізуються в кредит.

Торгівля в кредит – продаж суб'єктам господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відстрочення кінцевого розрахунку за них на визначений термін та під відсоток.

Вже з економічної сутності поняття кредит впливає, що надавати його під певний відсоток може лише кредитно-фінансова установа.

Вид продажу товарів, при якому товар реалізується покупцю під зобов'язання банку оплатити цю суму, **називається реалізацією товару за схемою пов'язаного кредитування.**

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 75

Загальна схема відносин магазину, банку та покупця зображена на рис. 5.2.

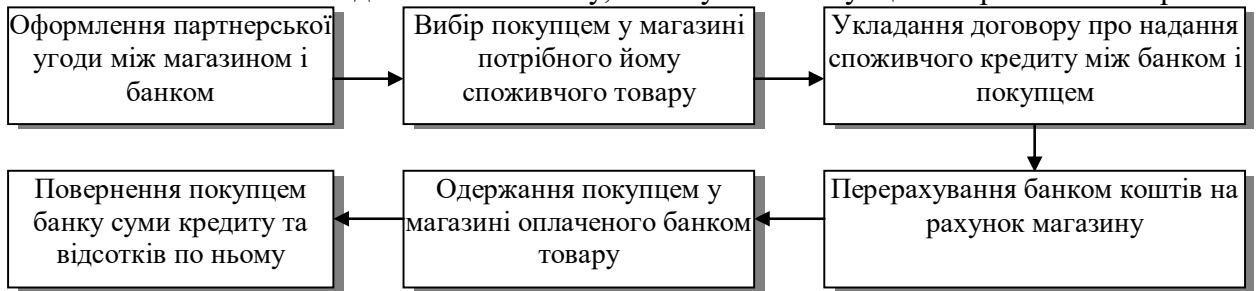

Рис. 5.2. Загальна схема відносини магазину, банку та покупця

У рамках торгівлі за схемою пов'язаного кредитування укладаються три незалежні договори: партнерська угода між магазином і банком, договір про надання споживчого кредиту між банком і покупцем, усна угода купівлі-продажу товарів між магазином і покупцем.

Відносини між сторонами мають односторонній характер, тобто банк сплачує магазину кошти, але безпосередньо від магазину нічого не отримує взамін, магазин передає покупцю товар, але не отримує безпосередньо від нього жодної компенсації за товар, покупець повертає банку кредит, якого від нього не отримував. Хоча за звичайної торгівлі схема відносин між покупцем і магазином двостороння: покупець передає магазину кошти, а натомість отримує від нього товар.

Відносини між магазином і банком оформлюються в партнерській угоді або угоді про співробітництво. Жодних спеціальних вимог до таких угод чинне законодавство України не висуває, тому вони укладаються у загальновстановленому порядку, але з урахуванням наступних умов:

- якщо покупець з якихось причин повертає товар магазину, слід передбачити повернення коштів з магазину банку, а не покупцю. У договорі слід передбачити, що в цій ситуації банк, своєю чергою, повертає покупцю суму сплаченого ним кредиту або, за погодженням із покупцем, перераховує кредитні кошти за інший товар;

- слід обумовити строк, протягом якого діє рахунок на оплату, виписаний магазином. Протягом цього строку магазин зобов'язується притримати товар, на який виписано рахунок, та не змінювати реалізаційну ціну товару;

- слід встановити, яким чином банк повідомлятиме магазин про те, що під виписаний рахунок кредитний договір з покупцем не укладено, оскільки після такого повідомлення магазин має направити товар, на який виписано рахунок, для вільного продажу;

- слід встановити, яким чином банк повідомлятиме магазин про продовження строку укладення кредитного договору під виписаний рахунок, внаслідок чого магазину потрібно виписати новий рахунок або продовжити дію старого;

- слід встановити, який саме документ, що підтверджував би укладення кредитного договору, повинен передавати покупець від банку магазину. На підставі цього документа магазин відпускає товар покупцю (або ж підставою для відпуску товару буде просто факт надходження грошей на рахунок магазину);

- слід встановити матеріальну відповідальність сторін за неналежне виконання умов договору, наприклад: а) магазину – за повернення коштів покупцю, а не банку; за не притримання магазином товару на строк виписування рахунка, внаслідок чого покупець відмовляється від кредиту; б) банку – за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення магазину про неукладення або продовження строку укладення кредитного договору; за

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 76

несвоєчасне перерахування коштів магазину (у випадку, якщо з покупцем укладено кредитний договір).

Договір між магазином і покупцем укладається не у письмовій, а в усній формі та належить до публічних договорів. Його умови встановлюються нормами Цивільного кодексу України, іншими нормативними актами, а також можуть додатково регламентуватися Правилами торгівлі, що затверджуються магазином. Для уникнення непорозумінь з покупцями у Правилах торгівлі магазину слід обумовити:

- процедуру купівлі-продажу;
- порядок повернення коштів за повернений покупцем магазину товар.

Процедура купівлі-продажу товарів у кредит полягає в тому, що після вибору товару покупцем на товар виписується рахунок, який має бути переданий покупцем банку не пізніше обумовленого терміну. Після цього покупець укладає з банком кредитний договір, і банк перераховує кошти магазину. Отримання коштів магазином буде підставою для виписування накладної на видачу товару у двох примірниках. За накладною товар відпускають покупцю. Один примірник накладної видається покупцю, інший – передається до бухгалтерії магазину.

Правила торгівлі затверджуються керівником магазину та розміщуються на дошці “Куток споживача”, яка є у магазині. Під час виписування рахунка на оплату товару відповідний працівник магазину (продавець, консультант тощо) повинен поінформувати покупця про правила купівлі-продажу за рахунок кредитних коштів.

Бухгалтерський облік операцій з продажу товарів за рахунок кредитних коштів відображається аналогічно до реалізації товарів з розрахунками у безготівковій формі.

Таким чином, особливістю реалізації товарів за схемою пов’язаного кредитування є не стільки порядок відображення цих операцій в бухгалтерському обліку, скільки їх організація та документальне оформлення.

План семінарського заняття

1. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів на виплат
2. Бухгалтерський облік операцій з реалізації товарів за схемою пов’язаного кредитування

Термінологічний словник основних понять

Торгівля на виплат – це господарська операція, яка передбачає продаж резидентом або нерезидентом товарів фізичним або юридичним особам на умовах розстрочення кінцевого розрахунку на певний строк і під відсоток.

Право власності – це врегульовані законом суспільні відносини відносно володіння, користування і розпорядження майном.

Торгівля в кредит – продаж суб’єктам господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відстрочення кінцевого розрахунку за них на визначений термін та під відсоток.

Навчальні завдання

Завдання 5.1

Пов’язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 77

<i>Термін</i>	<i>Визначення</i>
(1) Торгівля на викуп	А. Угода, яка укладається між банком та покупцем споживчих товарів, та містить основні положення про виконання взаємних зобов'язань у випадку торгівлі за схемою пов'язаного кредитування
(2) Право власності	Б. Вид продажу товарів, при якому товар реалізується покупцю під зобов'язання банку оплатити цю суму
(3) Торгівля за схемою пов'язаного кредитування	В. Угода, яка укладається між банком та магазином та містить основні положення про виконання взаємних зобов'язань у випадку торгівлі за схемою пов'язаного кредитування
(4) Партнерська угода (угода про співробітництво)	Г. Господарська операція, яка передбачає продаж резидентом або нерезидентом товарів фізичним або юридичним особам на умовах розстрочення кінцевого розрахунку на визначений строк і під відсоток
(5) Договір про надання споживчого кредиту	Д. Врегульовані законом суспільні відносини відносно володіння, користування і розпорядження майном.
(6) Умовний продаж	Е. продаж суб'єктам господарювання товарів юридичним або фізичним особам на умовах відстрочення кінцевого розрахунку за них на визначений термін та під відсоток.
(7) Торгівля в кредит	Є. Продаж товарів на умовах, коли купівельна ціна або її частина підлягають сплаті періодичними внесками, а право власності на товар залишається у продавця (незалежно від того, що покупець фактично володіє товаром) до виконання передбачених угодою умов.

Завдання 5.2

Сформулювати зміст господарських операцій і вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

<i>І варіант</i>	
<i>1</i>	<i>2</i>
Д 301 К 681	
Д 643 К 641	
Д 719 К 641	
Д 902 К 285 сторно	
Д 719 К 791	
Д 681 К 361	
Д 791 К 902	
Д 702 К 643	
<i>1</i>	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 78

II варіант	
Д 287 К 282	
Д 311 К 681	
Д361 К702	
Д 702 К 791	
Д311 К 377	
Д902 К 287	
Д 702 К 641	
Д 377 К 319	

Завдання 5.3

Зазначити кореспонденцію рахунків і вказати первинні документи на підставі наведеного змісту господарських операцій

I варіант	
1. На поточний рахунок магазину одержано кошти з банку за товар, реалізований у кредит	
2. Включено до складу фінансових результатів собівартість товару реалізованого на виплат	
3. Одержано в касу перший внесок при реалізації товару на виплат	
4. Відображено суму податкового зобов'язання з суми, що надійшла на поточний рахунок як черговий платіж за товар, реалізований на виплат	
5. Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ при відображенні в бухгалтерському обліку доходу від реалізації товарів на виплат	
6. Списано торговельну надбавку, нараховану на товари, реалізовані на виплат	
7. На поточний рахунок надійшли кошти в погашення заборгованості за відсоток, нарахований за платіж на виплат	
8. Відображено передачу товару, що реалізується в кредит покупцю	
9. Відображено собівартість товару, реалізованого в кредит	
10. Списано раніше нараховані податкові зобов'язання з ПДВ	
II варіант	
1. Одержано на поточний рахунок черговий платіж за товар, реалізований на виплат	
2. Зменшено заборгованість покупця на суму платежів при здійсненні кінцевого розрахунку за товари, реалізовані на виплат	
3. Передано товар покупцю згідно умов договору купівлі-продажу товарів на виплат	
4. Списано собівартість товару, реалізованого на виплат	
5. Включено до складу фінансових результатів дохід від відсотків, нарахованих за платіж на виплат	
6. Відображено податкові зобов'язання з ПДВ після надходження з банку на	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 79

поточний рахунок магазину коштів за товар, реалізований в кредит	
7. Відображено податковий кредит з ПДВ, нарахований на розмір відсотків за користування розстрочкою	
8. Нараховано відсотки за платіж на виплат	
9. Включено до складу фінансових результатів дохід від реалізації товару	
10. Відображено виручку від реалізації товару на виплат	

Завдання 5.4

Необхідно:

⇒ скласти договір купівлі-продажу товарів на виплат № 30 від 25-го травня ц.р. на підставі наведених даних.

Дані для виконання:

ТОВ “Правекс” продало на виплат ТОВ “Сигма” (юридична особа, платник податку на прибуток і ПДВ) автомобіль ВАЗ-2111 вартістю 12000 грн., в т.ч. ПДВ. ТОВ “Сигма” при оформленні внесло 50 % суми. Розстрочка надана на 12 місяців під 20 % річних.

Завдання 5.5

Необхідно:

⇒ скласти журнал господарських операцій ц.р. на підставі наведених даних.

Дані для виконання:

ТОВ “Паритет” продало на виплат фізичній особі Гришиній Г.А. автомобіль ВАЗ-2101 вартістю 15000 грн., в т.ч. ПДВ. Гришиною Г.А. при оформленні було внесено 50 % суми. Розстрочка надана на 12 місяців під 20 % річних.

Завдання 5.6

Необхідно:

⇒ скласти розрахунок поетапного погашення основної суми заборгованості за товар і суми відсотків;

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ТОВ “Полісся” (роздрібне підприємство) 10.06 ц.р. уклало з ПП «Злагода» (юридична особа, платник податку на прибуток і ПДВ) договір купівлі-продажу товарів з розстрочкою платежу, предметом якого є реалізація торговельного обладнання вартістю 6000 грн., в т.ч. ПДВ з платежем з розстрочкою платежу протягом 6-ти місяців, перший внесок – 25 %, відсоткова ставка – 12 % річних. Перший платіж здійснено на поточний рахунок ТОВ “Полісся” 10.06 ц.р. і в цей же день товар було відвантажено покупцю. Термін сплати

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 80

основної суми платежу і відсотків за розстрочку – 3 число кожного місяця.

Первісна вартість реалізованого товару – 4000 грн.

Завдання 5.7

Необхідно:

⇒ скласти розрахунок поетапного погашення основної суми заборгованості за товар і суми відсотків;

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ПП “Мрія” (роздрібне підприємство) 20.03 ц.р. уклало з С.Н. Суботіним (фізична особа) договір купівлі-продажу товарів з розстрочкою платежу, предметом якого є реалізація відеокамери вартістю 5400 грн., в т.ч. ПДВ з платежем у розстрочку протягом 3-х місяців, перший внесок – 30 %, відсоткова ставка – 10 % річних. Перший платіж здійснено в касу ПП “Мрія” 20.03 ц.р. і в цей же день покупець забрав товар. Термін сплати основної суми платежу і відсотків за розстрочку – 3 число кожного місяця шляхом перерахування коштів на поточний рахунок підприємства.

Завдання 5.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Магазин “Технополіс” реалізовує товари за схемою пов’язаного кредитування. З цією метою 20.01 ц.р покупцю Ч.Н. Чорному було виписано рахунок на холодильник на суму 3600 грн., у т.ч. ПДВ (сума торговельної надбавки – 900 грн.). 21.01 ц.р. Ч.Н. Чорний уклав кредитний договір з “Укрпромбанком”, в результаті якого 22.01 ц.р. гроші в повному обсязі надійшли на рахунок “Технополіса”. В цей же день магазин передав холодильник покупцю згідно накладної.

Завдання 5.9

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

Магазин “Фокстрот” реалізовує товари за схемою пов’язаного кредитування. 10.05 ц. р. покупцю Д.Р. Дударю було виписано рахунок на телевізор на суму 5400 грн., у т.ч. ПДВ (сума торговельної надбавки – 1500 грн.). 11.05 ц.р. Д.Р. Дудар уклав кредитний договір з банком “Надра”, в результаті якого 12.05 ц.р. гроші в повному обсязі надійшли на рахунок

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 81

“Фокстроту”. 13.05 ц.р. магазин передав телевізор покупцю згідно накладної.

Завдання 5.10

Необхідно:

⇒ скласти розрахунки поетапного погашення основної суми заборгованості за товар та суми відсотків;

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ПП “Мрія” (роздрібне підприємство) 02.04 ц.р. уклало два договори на реалізацію товарів на виплат:

1) з фізичною особою П.Н. Проніним на предмет реалізації фотоапарата вартістю 800 грн., в т.ч. ПДВ, у кредит протягом 3-х місяців, перший внесок – 25 %, відсоткова ставка – 12 % річних.

2) з юридичною особою, платником ПДВ ПП “Злагода” на предмет реалізації ноут-бука вартістю 5600 грн., в т.ч. ПДВ з розстрочкою платежу протягом 3-х місяців, перший внесок – 50 %, відсоткова ставка – 12 % річних. Надбавка – 160 грн.

По договору ПП “Злагода” перший платіж було здійснено 02.04 ц.р.: кошти перераховано на поточний рахунок в банку. В цей же день товари були передані покупцям. Термін сплати основної суми платежу і відсотків за розстрочку – 10 число кожного місяця шляхом перерахування коштів на поточний рахунок підприємства. ПП “Злагода” всі платежі здійснила вчасно, а П.Н. Пронін останній платіж прострочив на 10 днів, за що додатково сплатив пеню у розмірі 10 % від суми останнього платежу.

Тести для самоперевірки знань

1. Господарська операція, яка передбачає продаж резидентом або нерезидентом товарів фізичним або юридичним особам на умовах відстрочки кінцевого розрахунку на певний строк і під відсоток:

- а) торгівля на замовлення;
- б) торгівля за зразками;
- в) реалізація товарів поштою;
- г) торгівля на виплат.

2. Продаж товарів на виплат здійснюється на підставі:

- а) заявки-замовлення;
- б) договору купівлі-продажу товарів на виплат;
- в) рахунку-фактури;
- г) договору комісії.

3. Торгівля з розстрочкою платежу відрізняється від торгівлі в кредит:

- а) моментом передачі товару покупцю;
- б) моментом переходу права власності на товар до покупця;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 82

в) видами товарів, які можуть бути реалізовані таким чином;

г) всі варіанти правильні.

4. При реалізації товарів з розстрочкою платежу на поточний рахунок магазину кошти надходять:

а) одразу в повній сумі;

б) частинами;

в) можливі варіанти а) і б);

г) не надходять взагалі

5. При реалізації товарів за схемою пов'язаного кредитування на поточний рахунок магазину кошти надходять:

а) одразу в повній сумі;

б) частинами;

в) можливі варіанти а) і б);

г) не надходять взагалі

6. При реалізації товарів з розстрочкою платежу відсотки нараховуються:

а) на повну суму вартості товару;

б) на суму вартості товару за вирахуванням першого внеску;

в) на суму вартості товару, що залишилась до погашення;

г) на первісну вартість товару.

7. Відносини між банком та магазином при здійсненні торгівлі за схемою пов'язаного кредитування оформлюються:

а) партнерською угодою;

б) договором про надання споживчого кредиту;

в) договором купівлі-продажу;

г) договором депозиту.

8. Відносини між покупцем та магазином при здійсненні торгівлі за схемою пов'язаного кредитування оформлюються:

а) партнерською угодою;

б) договором про надання споживчого кредиту;

в) договором купівлі-продажу;

г) правильний варіант відсутній.

9. У випадку повернення товару, придбаного з розрахунками за схемою пов'язаного кредитування, кошти повертаються:

а) покупцю;

б) банку;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 83

в) можливі варіанти а) і б);

г) не повертаються взагалі.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Що таке торгівля на виplat і чим вона відрізняється від інших видів торгівлі?
2. Які товари рекомендовані, а які – заборонені для продажу на виplat?
3. Що є підставою та підтвердженням здійснення операцій з торгівлі на виplat?
4. Який порядок реалізації товарів на виplat?
5. Яким чином нараховуються відсотки при реалізації товарів на виplat?
6. Яким чином та в які строки відображається дохід від реалізації товарів на виplat в бухгалтерському обліку та з метою оподаткування?
7. Яким чином та в які строки відображається дохід за користування відстрочкою платежу у випадку продажу товарів на виplat в бухгалтерському обліку та з метою оподаткування?
8. У чому особливості оподаткування ПДВ при здійсненні торгівлі на виplat?
9. У чому особливості організації і документального оформлення продажу товарів за схемою пов'язаного кредитування?
10. Яким чином оформлюються відносини між банком і магазином при здійсненні торгівлі за схемою пов'язаного кредитування?
11. Яким чином оформлюються відносини між магазином і покупцем при здійсненні торгівлі за схемою пов'язаного кредитування?
12. Яким чином оформлюються відносини між банком і покупцем при здійсненні торгівлі за схемою пов'язаного кредитування?

ТЕМА 6. Особливості бухгалтерського обліку операцій у комісійній торгівлі

З кожним днем зростає кількість угод у сфері бізнесу, які здійснюються шляхом посередництва.

Посередник – це особа, яка поєднує продавця та покупця продукції, товарів, робіт, послуг.

Під посередницькими операціями розуміють операції, за яких посередник продає (пропонує купити) товар, що не є його власністю, або результат роботи (послуги), які буде виконувати (надавати) інша особа.

Крім того, посередник може купувати (пропонувати продати) товар для третьої особи (без придбання права власності на нього) або укласти договір на виконання робіт (надання послуг) для третьої особи.

Залучення торгових посередників дозволяє:

- збільшити прибуток підприємства за рахунок розширення ринків збуту і

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 84

прискорення обороту капіталу;

- підвищити прибутковість від продажу за рахунок того, що посередники краще знають свої регіональні ринки і здатні гнучко реагувати на зміни їх кон'юнктури;
- знизити власні витрати на зберігання та передпродажну підготовку товарів, і тим самим зменшити витрати на одиницю товару;
- перекласти на них частину комерційних ризиків.

Посередницькі операції охоплюють витрати на пошук партнерів, підготовку договірної документації, виконання договорів за дорученням клієнта, транспортно-заготівельні операції, кредитно-фінансове обслуговування, страхування, рекламні послуги, післяреалізаційне обслуговування протягом гарантійного терміну, аналіз ринку збуту продукції тощо.

Форма здійснення посередницьких операцій визначається видом і характером укладеного договору. Узагальнену класифікацію видів посередницьких угод наведено на рис. 7.1.

Одним із найпоширеніших видів договорів, у рамках яких здійснюється посередницька діяльність, є договір комісії.

Договір комісії – це договір, за яким одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням іншої сторони (комітента) за винагороду здійснити одну або декілька угод від свого імені за рахунок комітента.

Договори комісії укладаються на операції з продажу або купівлі певних цінностей. Крім того, на умовах договорів комісії можуть бути реалізовані договори міни (бартерні операції), а також договори, пов'язані з наданням (отриманням) послуг).

Сторонами договору комісії є комітент і комісіонер.

Комітент – юридична особа або громадянин, в інтересах якого здійснюють комісійні угоди.

Комісіонер – юридична особа, яка укладає угоди в інтересах комітента.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 85

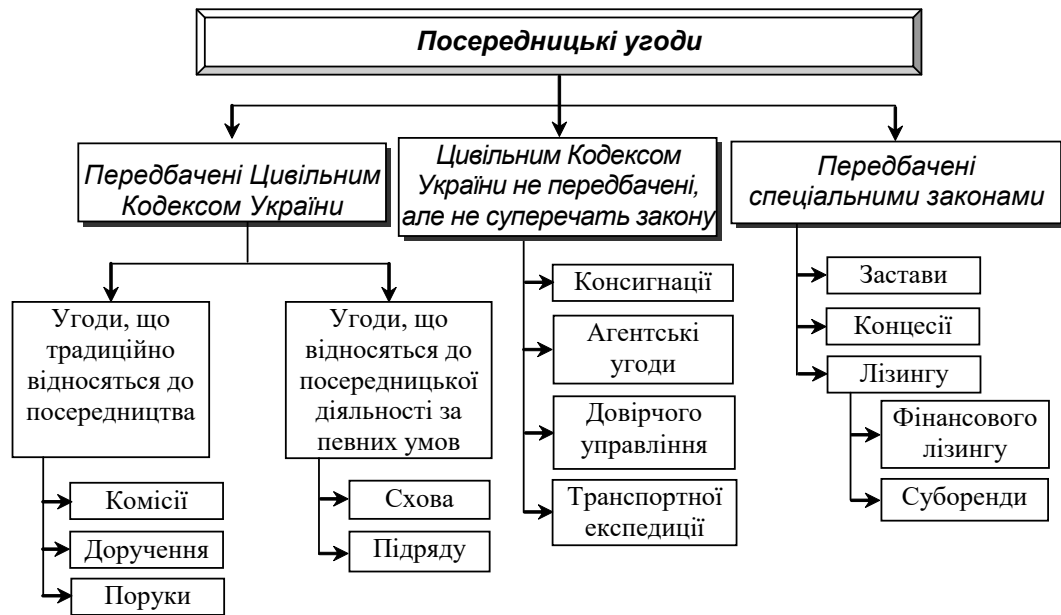

Рис.7.1. Узагальнена класифікація видів посередницьких угод

На рис. 7.2 відображено рух товарів і розрахунки між суб'єктами при здійсненні договору комісії на продаж.

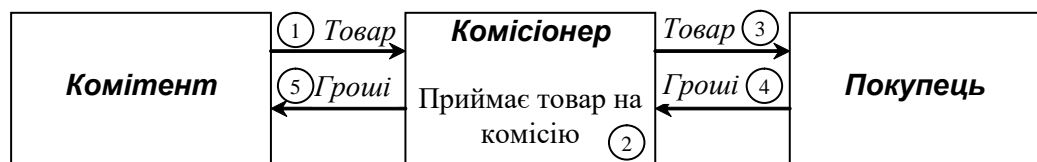

Рис. 7.2. Суб'єкти комісійної торгівлі

Договір комісії укладається лише у письмовій формі. В ньому чітко визначаються обов'язки комісіонера про надання звіту комітенту, а також дата подання документу. Щоб уникнути непорозумінь між сторонами договору, претензій з боку податкових органів на етапі укладання договору комісії, необхідно детально вивчити права і обов'язки сторін і можливі податкові наслідки, а також забезпечити грамотне складання тексту договору.

Сторони договору щомісячно повинні підписувати *Акт виконаних робіт* з розрахунком суми комісійної винагороди, підписами і печатками обох сторін, що засвідчують виконання послуг комісіонером.

Претензії комітента до комісіонера після двостороннього підписання *Акту виконаних робіт* приймаються протягом трьох місяців з моменту його підписання.

Розмір комісійної винагороди визначається за домовленістю сторін, як правило, у

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 86

відсотках до вартості прийнятого на комісію товару і варіює залежно від стану товару, попиту на нього (його дефіцитності), обсягу продажу, а також від співвідношення попиту і пропозиції на комісійні послуги, рівня конкуренції між потенційними комісіонерами.

В усіх комісійних договорах (за винятком договорів із зовнішньої торгівлі) забороняється визначати комісійну винагороду (бонус) у вигляді різниці (або певної частини різниці) між призначеною комітентом ціною і більш вигідною ціною, за якою комісіонер продає товар. Договір, що містить таку умову, може бути визнаний недійсним.

Виходячи з положень Цивільного Кодексу України можна вибрати один із двох варіантів отримання комісіонером винагороди:

- комітент сплачує належну комісіонеру суму винагороди окремо шляхом перерахування на його банківський рахунок;
- комісіонер утримує належну йому винагороду самостійно із суми виручки за проданий товар.

Комісійним договором може бути передбачена виплата авансу комісіонеру, обмеження щодо його розмірів або термінів перерахування чинним законодавством не встановлено.

Комісіонер, здійснюючи торгівлю товаром, що є власністю комітента, несе відповідальність у встановленому порядку за втрату або пошкодження товару. При цьому розмір відшкодування встановлюється за згодою сторін.

Підприємства-комісіонери, повинні пам'ятати, що при виконанні договорів комісії комісіонер діє від свого імені. Тому, якщо вид здійснюваної в рамках такого договору діяльності підлягає ліцензуванню, комісіонеру необхідно мати ліцензію.

До обов'язків комітента щодо виконання договору комісії входять:

- прийняти від комісіонера все виконане відповідно до договору (майно при комісії на купівлю або грошові кошти при комісії на продаж);
- оглянути майно, придбане для нього комісіонером, і повідомити останнього про виявлені в цьому майні недоліки;
- звільнити комісіонера від зобов'язань, взятих ним при виконанні доручення перед третьою особою.

Документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі узагальнено в таблиці 7.1.

На комісію приймаються непродовольчі товари, придатні для використання, як нові, так і ті, що були у вжитку, однак не потребують ремонту або реставрації і відповідають санітарним умовам, а також антикварні й унікальні речі, витвори мистецтва. Також можуть бути прийняті вироби кооперативів, малих підприємств, громадян, які займаються індивідуальною трудовою діяльністю, та від відповідних органів державної виконавчої влади конфісковане і безгосподарче майно й таке, що перейшло державі у спадок, стягнене з громадян для відшкодування нанесеної шкоди тощо.

Таблиця 7.1. Документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 87

Зміст господарської операції	Квитанція	Товарний ярлик	Акт уцінки	Прибутковий наказний ордер	Цінник	Товарний чек	Акт про зняття товарів з продажу
Приймання товару на комісію	+	+			+		
Уцінка товару, прийнятого на комісію			+				
Зняття комісійних товарів з продажу			+				+
Повернення товару комітенту	+	+	+				
Реалізація товарів, прийнятих на комісію				+		+	

При передачі речей на комісію громадяни України зобов'язані пред'явити паспорт або документ, що його замінює; іноземні громадяни – відповідно вид на проживання в Україні або національний паспорт з відміткою про перебування в Україні. Якщо товар здає юридична особа, необхідно надати товарно-супровідні документи, а також інформацію про товари.

Приймання на комісію нових товарів від юридичних осіб або приватних підприємців (крім фізичних осіб – громадян) здійснюється тільки за наявності сертифіката якості.

Товари, що не підлягають обов'язковій сертифікації в Україні, приймаються на комісію за наявності санітарно-гігієнічної експертизи на імпорتنу продукцію.

При прийманні товару на комісію комісіонер на кожну одиницю товару виписує *Квитанцію ф. № 1-ВТ* у двох примірниках (перший примірник – комітентська картка – видається комітенту, другий – здається до бухгалтерської служби комісіонера), *Товарний ярлик ф. № 3-ВТ* і *цінник*.

Якщо комітент здає на комісію декілька одиниць товару одного найменування, то всі товари вносяться в одну квитанцію (у двох примірниках), проте товарний ярлик виписується на кожну одиницю товару.

У товарному ярлику вказується найменування, ціна реалізації та характеристика товару. Товарний ярлик прикріплюється до товару. Цінник складається замість товарного ярлика у разі прийому на комісію дрібних речей (в ньому вказується номер квитанції і ціна реалізації товару).

У квитанції і товарному ярлику щодо нових товарів вказується наявність сертифікату відповідності (його копії) або іншого документу, що підтверджує якість, гарантійний строк, інструкції з експлуатації предмету тощо.

Для товарів, які були у вжитку, обов'язково потрібно вказати дефекти, з якими товар прийнятий, наявність гарантійного строку, тари, пломб тощо.

Квитанції є бланками суворого обліку; в цих документах не допускаються виправлення. Якщо при оформленні квитанції допущена помилка, то квитанція з написом “анульовано” разом з товарним звітом передається до бухгалтерської служби.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 88

Одночасно з прийняттям товару спеціаліст-оцінювач зобов'язаний занести його в *Оціночно-здавальну відомість ф. № 4-ВТ*, перший примірник якої залишається в бухгалтерській службі, а другий передається матеріально відповідальній особі.

Комісіонеру забороняється залишати на зберігання товари, не прийняті на комісію.

Під час приймання товарів на комісію, за згодою між комітентом і комісіонером, встановлюється ціна на товар. При цьому суб'єкт господарювання повинен поінформувати комітента про існуючі ціни на товари, кон'юнктуру ринку та попит населення на аналогічні товари.

Комітент у письмовій формі зобов'язаний дати свою згоду з умовами здавання товару на комісію, продажу і умовами повернення нереалізованого товару шляхом підпису обох примірників квитанції. В іншому випадку комісіонер має право відмовити в прийманні товару.

Заборона на здійснення комісійної торгівлі окремими товарами обґрунтовується принципами встановленого державою обмеження на вільний продаж деяких товарів, небезпекою зберігання і використання товарів, дотриманням гігієнічних норм, невиконанням встановлених вимог продажу товарів.

На комісію не можна приймати зброю (крім мисливської і спортивної зброї та боєприпасів до неї, а також холодної зброї, спеціальних пристосувань, які заряджаються речовинами сльозогінної та дратуючої дії, які реалізуються громадськими об'єднаннями з дозволу органів внутрішніх справ), бойову та спеціальну військову техніку, вибухові речовини, отруйні речовини, наркотики, медичні засоби, військове спорядження, газові плити і балони (у випадку, якщо відсутнє підтвердження газового господарства про їх придатність), товари побутової хімії, товари з простроченим терміном зберігання, піротехнічні вироби, іграшки для дітей віком до 3-х років, іграшкову зброю з пластиковими кулями, аудіовізуальні витвори і фонограми, що були у користуванні, а також товари, які не мають супровідних документів, речі, які були у використанні і їх зношення складає більше 50 %.

Крім того, не приймаються на комісію товари від неповнолітніх (до 18 років), а також речі від працівників суб'єкта господарювання, що здійснює комісійну торгівлю, членів їх сімей.

Зданий на комісію товар (кожна одиниця) не пізніше наступного дня повинен бути переданий у торгову залу для продажу. Якщо на комісію здано декілька одиниць одного і того ж товару, то у торговельній залі може бути виставлена тільки одна одиниця товару, а інші – зберігатися в підсобному приміщенні.

За придбані товари покупці можуть розраховуватись як готівкою, так і чеками банку, а також з особових рахунків через установи банку.

Під час продажу товарів, прийнятих на комісію від фізичних осіб, комісіонер складає

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 89

такі документи:

- товарний чек, що виписується продавцем у двох примірниках. У ньому повинно бути вказане найменування торговельного підприємства, номер товарного ярлика, найменування товару, гарантійний термін, ціна реалізації, дата продажу, прізвище продавця. Товарний чек пред'являється касиру при оплаті товару. Другий примірник товарного чека залишається у матеріально відповідальній особі;

- касовий чек, яким оформляється отримання грошей від покупця. Касовий чек передається покупцю разом з товарним чеком. Обидва документи погашаються штампом “оплачено”;

- реєстр (опис) товарних чеків, який щодня складається на підставі погашених товарних чеків. Підсумки записів у реєстрі звіряються з показниками реєстратора розрахункових операцій і касовим звітом. Реєстр з доданими до нього товарними чеками передається до бухгалтерської служби;

- реєстр других примірників квитанцій (комітентських карток) складається у двох примірниках, містить розпорядження керівника про виплату грошей комітенту, передається в касу під розписку касира на другому примірнику реєстру.

Другі примірники квитанцій (комітентських карток) зберігаються в касі до моменту розрахунків з комітентом. При отриманні грошей за проданий товар комітент повертає касиру перший примірник квитанції і розписується на другому примірнику (комітентській картці) про отримання грошей. Обидва примірники квитанції здаються до бухгалтерської служби разом з касовим звітом.

Комісіонер, який продав майно за нижчою ціною, ніж встановлена йому комітентом, раніше зазначених строків чи без згоди комітента, зобов'язаний відшкодувати останньому різницю. У випадку, якщо комісіонер здійснює угоду на умовах вигідніших, ніж вказані комітентом, така різниця надходить комітенту.

У випадку виявлення дефектів або фальсифікації товару покупець має право надати продавцю відповідні вимоги в гарантійні строки або протягом 6 місяців з дня передачі товарів.

Якщо комісіонером до на комісію, то такі товари знімаються з продажу і проводиться їх переоцінка. Продажу виявлені приховані дефекти, про які не було заявлено при прийманні товару. Переоцінка проводиться в присутності комітента й оформлюється *Актом переоцінки ф. № 7-ВТ*, який складається комісією в одному примірнику у випадку виявлення дефектів у товарі в присутності комітента, який викликається в обов'язковому порядку. Згода комітента про переоцінку товару підтверджується його підписом в акті.

Строк реалізації товару, прийнятого на комісію, – 60 календарних днів. Для антикваріату, витворів мистецтва та інших унікальних речей строк реалізації не обмежується.

Якщо зданий на комісію товар не реалізований протягом встановленого періоду, то він повертається комітенту або ціна на нього знижується:

- на 30 % від встановленої сторонами ціни товару, якщо товар не реалізовано протягом 60 календарних днів;

- на 40 % від залишкової вартості після першого зниження вартості товару, якщо товар не реалізовано протягом наступних 15 календарних днів.

Якщо і після другої уцінки товар не реалізовано протягом 15 календарних днів, то проводиться третя уцінка до ціни можливої реалізації.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 90

За умови, що ціна на товар була знижена раніше встановленого строку без згоди комітента і товар було реалізовано, то магазин відшкодовує комітенту за рахунок власних коштів різницю, що виникла в такому випадку.

Якщо комітент не з'явився для переоцінки товару за викликом, комісіонер має право самостійно зменшити ціну або повернути товар.

Акт на уцінку комісійних товарів ф. № 5-ВТ складається комісією (з участю або без участі комітента) в одному примірнику. Дані акта уцінки товару записуються в товарний ярлик з вказанням номера акту, дати його складання, нової ціни з розпискою матеріально відповідальної особи. Акт на уцінку комісійних товарів додається до товарного звіту і передається до бухгалтерської служби, де на його основі робиться позначка про уцінку товару в другому примірнику квитанції (комітентській картці) і в оборотній відомості. Якщо уцінка зроблена за участю комітента, то позначка про уцінку товару записується і в першому примірнику квитанції.

Після проведення уцінки на товарному ярлику проставляється нова ціна, дата проведення уцінки, номер акту і підпис матеріально відповідальної особи.

При поверненні нереалізованого товару комітент зобов'язаний відшкодувати витрати зі зберігання товару відповідно до договору з розрахунку:

- за перші 30 календарних днів – 2 % від ціни товару;
- з 31 до 60 календарних днів – 3 % від ціни товару;
- з 61 до 90 календарних днів – 4 % від залишкової ціни товару після проведених уцінок.

За кожний день зберігання знятого з продажу товару після закінчення 60 календарних днів з комітента стягується пеня, розмір якої встановлюється договором.

Якщо товар не вдалося реалізувати протягом всього строку реалізації, то він знімається з продажу і повертається комітенту на підставі письмового розпорядження керівника суб'єкта господарювання.

При отриманні поверненого товару комітент підписує перший примірник квитанції. Акт про зняття товару з продажу, перший примірник квитанції і товарний ярлик передаються матеріально відповідальною особою за описом (реєстром) разом з товарним звітом до бухгалтерської служби. *Акт про зняття комісійних товарів з продажу* складається в одному примірнику комісією у складі директора, фахівця-оцінювача і бухгалтера. В акті вказується причина зняття товару з продажу: для його переоцінки або для повернення комітенту.

Повернення товару здійснюється за письмовим розпорядженням керівника підприємства на першому примірнику квитанції. Факт отримання товару комітент засвідчує своїм підписом на першому примірнику квитанції. Акт про зняття товару з продажу, перший примірник квитанції і товарний ярлик здаються до бухгалтерської служби з товарним звітом матеріально відповідальної особи.

При поверненні товару матеріально відповідальна особа комісіонера складає *Реєстр повернених товарів*, до якого додається квитанція в двох примірниках і товарний ярлик, та передає його разом зі звітом до бухгалтерської служби. У квитанції повинен бути підпис комітента про отримання товару із зазначенням дати.

Товар може бути повернений іншій особі при пред'явленні квитанції, виданої комітенту

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 91

комісіонером, а також нотаріально завіреної довіреності комітента із зазначенням номера паспорта або іншого документа, який його замінює.

Якщо нереалізований товар комітента продовжує знаходитися у комісіонера більше 90 днів, з 91-го дня і до дня повернення товару, на суму цього товару нараховується пеня, розмір якої встановлюється договором комісії.

Касир зобов'язаний щоденно складати *Прибуткову відомість ф. № 8-ВТ* на суму, нараховану за зберігання товару. Ця сума реєструється РРО окремо від сум, отриманих від реалізації товарів. Прибуткова відомість разом з прибутковими касовими ордерами додається до касового звіту.

Після здійснення продажу комітентська картка передається в касу підприємства для розрахунку з покупцем.

Кошти за проданий товар виплачуються комітенту готівкою на третій день після продажу, не враховуючи день продажу, вихідні та святкові дні, при пред'явленні виданої комісіонером квитанції і паспорту (або документу, що його замінює).

Грошові кошти за продані товари, прийняті від юридичних осіб, відповідно до умов договору, перераховуються на їх рахунки в банках.

У випадку неявки комітента за отриманням коштів після закінчення строку позовної давності, вони підлягають перерахуванню до місцевого бюджету.

Для обліку товарів, переданих на комісію, застосовується субрахунок 283 "Товари на комісії", за дебетом відображається вартість товарів, переданих на комісію за договорами комісії, що не передбачають перехід права власності на цей товар до оплати їх вартості або надання комісіонером звіту, за кредитом – списання собівартості товару після його реалізації. Сальдо за субрахунком 283 показує вартість переданих на комісію нереалізованих товарів. Аналітичний облік товарів, переданих на комісію, ведеться за видами товарів і підприємствами (особами)-комісіонерами.

У випадку ведення обліку товарів у комітента за вартістю реалізації проводяться записи:

Д-т 283 К-т 285 – на суму торговельної надбавки;

Д-т 283 К-т 285 – на суму комісійної винагороди.

При списанні собівартості реалізованого товару такі суми сторнуються.

Вартість послуг комісіонера відображається у складі витрат комітента на рахунку 93 "Витрати на збут".

Для обліку товарів, прийнятих на комісію, застосовується позабалансовий рахунок 024 "Товари, прийняті на комісію", за дебетом якого обліковуються товари, одержані в межах договорів комісії без передачі права власності на такі товари, за кредитом – вартість реалізованих і повернутих комітентам товарів, а також суми їх уцінок.

Синтетичний облік товарів, прийнятих на комісію, ведеться за цінами, узгодженими з комітентом. Аналітичний облік товарів, прийнятих на комісію, ведеться за видами товарів і комітентами.

Обсяг реалізації товарів відображається на субрахунку 702 "Доходи від реалізації

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 92

товарів”, за кредитом якого відображається виручка, що надійшла в касу магазину за реалізовані товари за цінами реалізації, за дебетом – суми, що належать комітенту за реалізовані товари. Зменшення доходу на суму, що підлягає перерахуванню комітенту, відображається на субрахунку 704 “Вирахування з доходу”.

Сума комісійної винагороди відображається на субрахунку 703 “Дохід від реалізації робіт та послуг”. Комісійна винагорода магазину одержується за рахунок комітента і призначена для покриття витрат комісійного магазину.

Комісіонерам необхідно визначитись з тим, як відображати свої доходи: з урахуванням або без урахування суми коштів від реалізації, яка призначена для передачі комітенту. Але податкові зобов'язання при цьому повинні нараховуватися комісіонером з повної суми доходу.

У випадку реалізації товарів, що належать комітентам, які не мають постійного місця проживання в Україні (менше 183 днів) або іноземним юридичним особам, що не мають поточного рахунку в комерційних банках України, а також у випадку реалізації товарів, за якими не встановлено адресату їх поставки, акцизний збір утримується з джерела виплати доходів. При цьому складається проводка: дебет рахунку 70 “Доходи від реалізації” в кореспонденції з рахунком 64 “Розрахунки за податками й платежами”.

Нарахування податку на додану вартість на комісійну винагороду відображається за дебетом рахунку 70 “Доходи від реалізації” і кредитом рахунку 64 “Розрахунки за податками й платежами”.

Сальдо рахунку 70 “Доходи від реалізації” (комісійна винагорода за вирахуванням ПДВ, що припадає на комісійну винагороду) щомісячно списується в дебет рахунку 79 “Фінансові результати”, субрахунок 791 “Результат основної діяльності”.

Розрахунки з комітентами ведуться на субрахунку 685 “Розрахунки з іншими кредиторами”, за дебетом якого відображаються суми, що належать комітенту за продані товари, прийняті на комісію, а за кредитом – погашення цієї заборгованості магазином.

Згідно з вимогами П(С)БО 16 “Витрати” комітент повинен відображати комісійну винагороду в складі витрат. Якщо комісійна винагорода оплачується не з поточного рахунку комітента, а залишається у комісіонера, сума комісійної винагороди збільшує дохід комітента, а сума винагороди включається до складу його витрат на збут.

Повнота і достовірність розрахунків з комітентами порівнюється з сумами, виплаченими комітентам за звітом касира, і сумами, відображеними в оборотній відомості реалізації товарів.

Нарахування суми відшкодування за зберігання нереалізованого товару, що знаходився на комісії, при поверненні його комітенту здійснюється у кореспонденції рахунків за дебетом 377 та за кредитом 719.

Витрати комісіонера відображаються на рахунках 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут” і 94 “Інші витрати операційної діяльності”, за дебетом яких

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 93

відображаються суми понесених витрат, за кредитом – їх щомісячне списання в дебет рахунку 79 “Фінансові результати”.

У випадку реалізації за договором комісії підакцизних товарів комітент повинен документально підтвердити сплату акцизного збору. Якщо комітент при реалізації підакцизного товару за договором комісії документально не підтвердить сплату акцизного збору, то на такий товар нараховується та сплачується акцизний збір.

Розглянемо особливості відображення в обліку операцій за різних варіантів договорів комісії:

1) Комітент і комісіонер – юридичні особи

Діяльність між комітентом і комісіонером – юридичними особами резидентами здійснюється на підставі договору комісії. Товар вважається проданим у комітента в момент надходження грошових коштів від комісіонера.

2) Комітент – фізична особа, громадянин, комісіонер – юридична особа, резидент

Порядок обкладання ПДВ залежить від того новий чи вживаний товар реалізується:

– при реалізації вживаних товарів базою оподаткування ПДВ є комісійна винагорода комісіонера, за умови, що товар на комісію приймається від неплательника ПДВ;

– при реалізації нових товарів базою оподаткування є вся вартість товару. Комісіонер може вимагати від комітента відшкодування витрат, понесених ним у зв’язку з виконанням договору комісії.

Доходи від здавання майна на комісію включаються до складу загального оподаткованого доходу фізичної особи за місяць. Комісіонер у такому випадку є податковим агентом оподаткування отриманих від такого продажу товарів. При виплаті комітенту доходу від продажу комісіонер повинен утримати податок з доходів фізичних осіб і перерахувати до бюджету протягом банківського дня, наступного за днем такої виплати.

3) Виконання договору комісії на купівлю

Іноді підприємства для придбання товарів користуються послугами посередників. Причини цьому можуть бути різними, наприклад підприємству терміново потрібно придбати товар, а витрати, пов’язані з його пошуком, займають багато часу та коштів. У такому випадку підприємству вигідніше заплатити посереднику, який оперативніше виконає поставлені завдання (знайде і купить потрібний товар за прийнятною ціною).

Відповідно до вимог П(С)БО 9 “Запаси” витрати комітента, пов’язані з виплатою комісійної винагороди, не відносяться на первісну вартість запасів, а відображаються у складі інших операційних витрат на субрахунок 949 “Інші витрати операційної діяльності”.

Сума коштів, перерахованих на розрахунковий рахунок комісіонера для придбання товарів, відображається як аванс за дебетом рахунку 371 “Розрахунки за виданими авансами”.

План семінарського заняття

1. Поняття та форми посередництва
2. Документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 94

3. Відображення в обліку операцій у комісійній торгівлі

Термінологічний словник основних понять

Посередник – це особа, яка поєднує продавця та покупця продукції, товарів, робіт, послуг.

Договір комісії – це договір, за яким одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням іншої сторони (комітента) за винагороду здійснити одну або декілька угод від свого імені за рахунок комітента.

Комітент – юридична особа або громадянин, в інтересах якого здійснюють комісійні угоди.

Комісіонер – юридична особа, яка укладає угоди в інтересах комітента.

Навчальні завдання

Завдання 6.1

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

<i>Термін</i>	<i>Визначення</i>
(1) Договір комісії	А. Юридична особа або громадянин, в інтересах якого укладають комісійні угоди
(2) Комісійний магазин	Б. Юридична особа, яка укладає угоди в інтересах комітента
(3) Комітент	В. Операції, при яких посередник продає (пропонує купити) товар, що не є його власністю, або результат роботи (послуги), які буде виконувати (надавати) інша особа
(4) Посередницькі операції	Г. Магазин, що здійснює роздрібний продаж товарів, прийнятих від юридичних або фізичних осіб на комісійних засадах
(5) Комісіонер	Д. Угода, за якою одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням іншої сторони (комітента) за винагороду здійснити одну або декілька угод від свого імені за рахунок комітента

Завдання 6.2

Сформулювати зміст господарських операцій і вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

<i>I варіант</i>		
1.	Д-т 024	К-т –
2.	Д-т 282	К-т 285
3.	Д-т 283	К-т 281

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 95

4.	Д-т 703	К-т 641	
5.	Д-т 93	К-т 685	
6.	Д-т 704	К-т 685	
7.	Д-т 371	К-т 311	
8.	Д-т 949	К-т 631	
9.	Д-т 685	К-т 703	
10.	Д-т 719	К-т 641	
<i>II варіант</i>			
1.	Д-т 377	К-т 791	
2.	Д-т 704 685	К-т	
3.	Д-т 641	К-т 685	
4.	Д-т 685	К-т 702	
5.	Д-т 902	К-т 283	
6.	Д-т 311	К-т 681	
7.	Д-т –	К-т 025	
8.	Д-т 685	К-т 311	
9.	Д-т 361	К-т 702	
10.	Д-т 23	К-т 685	

Завдання 6.3

Вказати кореспонденцію рахунків і первинні документи на підставі наведених господарських операцій.

<i>I варіант</i>		
<i>Д</i>	<i>Д</i>	<i>К</i>
1.	Прийнято товари від комітента на комісію	
2.	Нараховано комітенту за зберігання нереалізованого товару	
3.	Передано товар на комісію	
4.	Отримано комісіонером в касу грошові кошти від покупця товару, прийнятого на комісію	
5.	Повернено нереалізований товар комітенту	
6.	Передано товари комісіонеру при виконанні договору комісії на купівлю.	
7.	Зараховано на поточний рахунок комітента оплату за товар, що	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 96

надійшла від коміонера		
8. Продано товар, прийнятий від комітента, за готівку		
9. Списано собівартість товару, прийнятого на комісію і реалізованого		
10. Перераховано з поточного рахунку кошти в погашення заборгованості перед комітентом		
<i>II варіант</i>		
1. Списано собівартість реалізованих товарів на фінансові результати		
2. Зараховано на поточний рахунок суму винагороди від комітента		
3. Передано товар субкоміонеру		
4. Оприбутковано коміонером товар від постачальника при виконанні договору комісії на купівлю		
5. Відображено в обліку комітента суму комісійної винагороди, нарахованої коміонеру		
6. Реалізовано товар, прийнятий на комісію за готівку		
7. Зараховано на поточний рахунок коміонера оплату за зберігання товару прийнятого на комісію		
8. Нараховано ПДВ на суму комісійної винагороди		
9. Отримано коміонером оплату комісійних послуг		
10. Відображено уцінку товару, прийнятого на комісію		

Завдання 6.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Коміонером прийнятий товар на комісію. Згідно з договором комісії реалізаційна вартість товару складає 3600 грн. Комісійна винагорода – 980 грн. Товар продано на 65-й день.

Завдання 6.5

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 97

Комісіонером прийнятий на комісію товар. Згідно з договором реалізаційна вартість товару складає 3000 грн. Комісійна винагорода – 600 грн. Товар проданий на 80-й день.

Завдання 6.6

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Підприємство роздрібної торгівлі “Асканія” прийняло 3-го квітня ц.р. від ТОВ “Барс” за договором комісії товар у кількості 100 од. ціною 25 грн. за одиницю. Комісійна винагорода – 10 %. 12-го травня ц.р. 60 одиниць товару продано. Інший товар залишився нереалізованим. 25 липня ц.р. залишок товару повернуто ТОВ “Барс”. Комісіонер та комітент є платниками ПДВ.

Завдання 6.7

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Омега” були передані на комісію в магазин “Дитячий світ” 13-го квітня ц.р. 10 фотоапаратів фірми “Kodak”, які оцінили по 240 грн. за одиницю. 14-го квітня ц.р. були продані 2 фотоапарати. Комісійна винагорода складає 50 грн. Протягом наступних 60 календарних днів товари не були реалізовані і їх повернули комітенту.

Завдання 6.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

16-го вересня 2008 р. магазином від фізичної особи прийнято на комісію товар, який був у вжитку, 3 одиниці ціною 360 грн. за одиницю, комісійна винагорода 20 %. Дві одиниці товару продано, одна – повернена 30-го січня 2009 р. Комітент оплатив витрати зі зберігання товару. Ціна можливої реалізації одиниці – 50 грн.

Завдання 6.9

Необхідно:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 98

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

⇒ визначити вартість товару після проведених уцінок і суми витрат зі зберігання товару, що підлягає відшкодуванню комітентом.

Дані для виконання:

Комісіонером прийнято на комісію товар. Згідно з договором реалізаційна вартість товару складає 1800 грн. Комісійна винагорода – 490 грн. Товар не було реалізовано протягом 90 календарних днів і його повернули комітенту.

Завдання 6.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

За договором комісії ТОВ “Самурай” 15 січня ц.р. було отримано товар на суму 1200 грн., в т.ч. ПДВ. Сума комісійної винагороди склала 120 грн., в т.ч. ПДВ. 20 січня ц.р. товар було реалізовано за 1250 грн.

Примітка: Сума комісійної винагороди утримується комісіонером самостійно, після реалізації товару.

Завдання 6.11

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

За договором комісії ТОВ “Ліюква” отримало товар для продажу на суму 14100 грн., в т.ч. ПДВ. Товар було відвантажено ПП “Соло”. За реалізований товар на поточний рахунок комісіонера надійшли грошові кошти в сумі 17500 грн. Товар передано покупцю, розрахунки з комітентом проведено.

Завдання 6.12

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

10-го червня ц.р. прийнятий на комісію від фізичної особи новий товар. За згодою

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 99

сторін була визначена ціна 700 грн., комісійна винагорода – 15 % від ціни товару в т.ч. ПДВ. 15-го червня ц.р. товар був проданий за ціною 785 грн.

Завдання 6.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

До магазину “Лілея” на комісію фізичною особою зданий холодильник, який вже перебував в експлуатації. Договірна вартість холодильників – 10000 грн. Протягом 60 календарних днів товар не був реалізований, тому його уцінили. Ще через 5 календарних днів холодильник був реалізований за ціною 7210 грн. Комісійна винагорода складає 750 грн.

Завдання 6.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Громадянин України (фізична особа) від свого імені здав у комісійний магазин товар, який був у вжитку. Товар оцінили в 720 грн., без ПДВ. Комісійна винагорода магазину встановлена в розмірі 25 % (в т.ч. ПДВ). Товар був реалізований магазином за 900 грн. за готівку. Гроші за товар видані комітету із каси.

Завдання 6.15

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ВАТ “Бальтазар” уклало договір комісії на придбання 10 меблевих гарнітурів з ПП “СТС”. Вартість гарнітурів не повинна перевищувати 12000 грн. за од. в т.ч. ПДВ. Комісійна винагорода складає 2000 грн. крім того ПДВ.

Завдання 6.16

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 100

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

СП “Галактика” уклало договір комісій на придбання оргтехніки, вартість якої не повинна перевищувати 10000 грн. крім того ПДВ. Комісійна винагорода складає 1500 грн. в т.ч. ПДВ.

Завдання 6.17

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Комісіонер ЗАТ “Марго” відвантажив товар субкомісіонеру ПП “Сорос” на суму 8400 грн. в т.ч. ПДВ. Комісійна винагорода субкомісіонеру – 800 грн. в т.ч. ПДВ, комісіонеру – 7% в т.ч. ПДВ від вартості товару.

Завдання 6.18

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Комісіонер ПП “Рай ” відвантажив товар субкомісіонеру ВАТ “Олді” вартістю 12000 грн. в т.ч. ПДВ. Комісійна винагорода субкомісіонеру – 5 % від вартості товару, комісіонеру – 3 % від вартості товару в т.ч. ПДВ.

Завдання 6.19

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

20-го вересня ц.р. між підприємствами був укладений договір комісії, згідно якого МП “Тріо” передало ТОВ “Аркадія” три меблевi гарнітури вартістю 2400 грн. кожен (без ПДВ). Сума комісійної винагороди складає 20 % загальної вартості товару. ТОВ “Аркадія” (комісіонер) продало товар і розрахувалось з комітентом.

Тести для самоперевірки знань

1. Юридичною особою або громадянином, в інтересах якого здійснюються угоди, є:

а) комітент;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 101

- б) посередник;
- в) комісіонер;
- г) субкомісіонер.

2. На комісію приймаються:

- а) непродовольчі товари, придатні для використання як нові, так і ті, що були у вжитку;
- б) товари, що не потребують ремонту або реставрації, у дітей віком до 16 років;
- в) товари, що відповідають санітарним умовам, антикварні і унікальні речі, витвори мистецтва, а також лікарські засоби і вибухові речовини.
- г) всі вище перераховані товари.

3. При здачі речей на комісію громадяни України зобов'язані пред'явити:

- а) накладну;
- б) паспорт або документ, який його замінює;
- в) рахунок-фактуру;
- г) документ, що засвідчує сплату ПДВ за цей товар.

4. При прийманні товару на комісію, комісіонер на кожен одиницю товару виписує:

- а) квитанцію і товарний ярлик;
- б) лише квитанцію;
- в) лише товарний ярлик;
- г) лише накладну.

5. Витрати за зберігання нереалізованого товару на 45 день складають:

- а) 3 % від ціни реалізації;
- б) 2 % від ціни реалізації;
- в) 4 % від ціни реалізації;
- г) 2 % від комісійної винагороди.

6. Товари, прийняті на комісію, реалізуються без зміни в оцінці протягом:

- а) 60 календарних днів;
- б) 30 календарних днів;
- в) 20 календарних днів;
- г) одного року.

7. Якщо товар не був проданий протягом строку реалізації, то його ціна:

- а) збільшується на 30 %;
- б) зменшується на 20 %;
- в) зменшується на 30 %;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 102

г) зменшується на 40 %.

8. Для обліку товарів, переданих на комісію, застосовується рахунок:

- а) 024;
- б) 025;
- в) 283;
- г) 281.

10. Якщо товар продано за нижчою ціною, ніж встановлена комітентом, то комісіонер:

- а) може на суму перевищення збільшити свої доходи;
- б) зобов'язаний відшкодувати різницю у цінах комітенту;
- в) зобов'язаний перерахувати різницю у бюджет;
- г) несе адміністративну відповідальність.

11. Аналітичний облік товарів, переданих на комісію, ведеться за:

- а) видами товарів і комісіонерами;
- б) видами товарів і комітентами;
- в) за сумою комісійної винагороди;
- г) за вартістю партії товару.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Охарактеризувати поняття та особливості посередницьких операцій.
2. Розкрити документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі.
3. Які рахунки бухгалтерського обліку використовуються для обліку у комісійній торгівлі та для чого вони призначені?
4. Розкрити особливості бухгалтерського обліку за умови, що комітент і комісіонер – юридичні особи.
5. Розкрити особливості бухгалтерського обліку за умови, що комітент фізична особа, комісіонер – юридична особа.
6. Розкрити особливості бухгалтерського обліку при виконанні договору комісії на купівлю.
7. Розкрити особливості бухгалтерського обліку при виконанні договору субкомісії.
8. Охарактеризувати поняття та особливості посередницьких операцій.
9. Розкрити документальне оформлення операцій у комісійній торгівлі.
10. Які рахунки бухгалтерського обліку використовуються для обліку у комісійній торгівлі та для чого вони призначені?
11. Розкрити особливості бухгалтерського обліку за умови, що комітент і комісіонер – юридичні особи.
12. Розкрити особливості бухгалтерського обліку за умови, що комітент фізична особа, комісіонер – юридична особа.
13. Розкрити особливості бухгалтерського обліку при виконанні договору комісії на купівлю.
14. Розкрити особливості бухгалтерського обліку при виконанні договору субкомісії.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 103

ТЕМА 7. Бухгалтерський облік інших товарних операцій

У будь-якого підприємства незалежно від виду його діяльності виникає необхідність у рекламуванні своєї продукції (товарів, робіт, послуг) з метою її просування на ринку. Рекламна діяльність регулюється Законом України «Про рекламу» від 03.07.96 р. (зі змінами та доповненнями).

Реклама - спеціальна інформація про осіб чи продукцію (товари, роботи, послуги, цінні папери), що розповсюджується в будь-якій формі та у будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку.

Виділяють наступні види реклами:

- внутрішня (розміщується всередині будинків і споруд);
- зовнішня (розміщується на спеціальних тимчасових або стаціонарних конструкціях, які розташовані на відкритій місцевості, на зовнішніх поверхнях будинків, споруд, на елементах вуличного обладнання, над проїжджою частиною вулиць і доріг);
 - на транспорті (розміщується на території підприємств транспорту спільного користування, метрополітену, зовнішній або внутрішній поверхнях транспортних засобів і споруд підприємств транспорту спільного користування та метрополітену);
 - в засобах масової інформації (оголошення в пресі, теле- і радіопередачах);
 - безоплатне розповсюдження продукції власного виробництва або зразків товарів;
 - безоплатне розповсюдження матеріальних цінностей, спочатку придбаних підприємством для власного використання в господарській діяльності, а потім розданих як подарунки (наприклад, канцтовари з логотипом підприємства);
 - безоплатне розповсюдження друкованої продукції (прайс-аркушів, рекламних проспектів, брошур, афіш, листівок, плакатів, каталогів тощо).

Суб'єктами рекламних відносин виступають:

- **рекламодавець** – особа, яка є замовником реклами для її виробництва та/або розповсюдження;
- **виробник реклами** – особа, яка повністю або частково здійснює виробництво реклами;
- **розповсюдjuвач реклами** – особа, яка здійснює розповсюдження реклами будь-якими рекламними засобами.
- **споживач реклами** – будь-яка особа чи група осіб, на яких спрямована реклама.

В бухгалтерському обліку витрати, понесені на проведення презентацій, на безоплатне

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 104

розповсюдження зразків товарів і друкованих матеріалів відображається в складі витрат на збут на рахунку 93 “Витрати на збут”. Але підставою для таких операцій є правильне документальне оформлення.

Зокрема, для підтвердження зв'язку витрат на проведення презентацій із господарською діяльністю потрібно:

- видати наказ керівника підприємства про проведення рекламного заходу з обов'язковим зазначенням дати та місця його проведення, переліку запрошених гостей і власних працівників, які братимуть у ньому участь;

- скласти та завізувати у керівника план проведення заходу;

- скласти кошторис витрат на організацію заходу. Після презентації необхідно скласти звіт про фактичні витрати підприємства, пов'язані з проведенням рекламного заходу, до якого додаються первинні документи, що підтверджують такі витрати.

У випадку безоплатного розповсюдження товарів необхідно:

- скласти наказ керівника із зазначенням переліку товарів (номенклатури, колір, кількість), які буде розповсюджено безкоштовно;

- вказати дати проведення заходу та прізвища, імена й по батькові відповідальних осіб;

- оформити вимогу за підписом керівника і головного бухгалтера, за якою на складі відповідальна особа одержить рекламні зразки підприємства під звіт;

- після розповсюдження потрібно скласти звіт *матеріально відповідальної особи*.

Невикористані рекламні зразки повинні бути повернуті на склад, а звіт буде підставою для списання товарів з балансу.

План семінарського заняття

1. Бухгалтерський облік витрат на проведення рекламних заходів
2. Бухгалтерський облік операцій з повернення товарів
3. Бухгалтерський облік операцій з тарою

Термінологічний словник основних понять

Реклама - спеціальна інформація про осіб чи продукцію (товари, роботи, послуги, цінні папери), що розповсюджується в будь-якій формі та у будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку.

Рекламодавець – особа, яка є замовником реклами для її виробництва та/або розповсюдження;

Виробник реклами – особа, яка повністю або частково здійснює виробництво реклами;

Розповсюдjuвач реклами – особа, яка здійснює розповсюдження реклами будь-якими рекламними засобами.

Споживач реклами – будь-яка особа чи група осіб, на яких спрямована реклама.

Навчальні завдання

Завдання 7.1

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 105

Пов'язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Термін	Визначення
(1)Тара	А. Використовується в господарському обороті багаторазово
(2)Внутрішня тара	Б. Тара, в якій транспортується або зберігається товар в процесі руху від виробника до споживача (ящики, бочки, мішки тощо)
(3)Зовнішня тара	В. Спосіб забезпечення зобов'язань
(4)Тара-обладнання	Г. Основний елемент упаковки, готовий виріб, призначений для розміщення товарно-матеріальних цінностей і збереження їх якості в процесі транспортування і зберігання
(5)Застава	Д. Технічний засіб, призначений для складання, транспортування, тимчасового зберігання і продажу з нього продовольчих і непродовольчих товарів (контейнери, піддони, лотки тощо)
(6)Багаторазова тара	Е. Тара, що реалізується разом з товарно-матеріальними цінностями, входить до їх вартості і не підлягає поверненню
(7)Заставна тара	Є. Тара, для забезпечення своєчасного повернення якої встановлюється застава
(8)Одноразова тара	Ж. Обгортки, картонні коробки, бляшані банки, флакони, тубики тощо

Завдання 7.2

Сформулювати зміст господарських операцій та вказати первинні документи на підставі наведеної кореспонденції рахунків.

I варіант	
<i>1</i>	<i>2</i>
1. Д-т 281 К-т 631	
2. Д-т 93 К-т 285	
3. Д-т 702 К-т 641	
<i>1</i>	
4. Д-т 902 К-т 282	
5. Д-т 704 К-т 301	
6. Д-т 311 К-т 374	
7. Д-т 902 К-т 285	
8. Д-т 704 К-т 641 – сторно	
9. Д-т 284 К-т 685	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 106

10. Д-т 902 К-т 285 – сторно	
II варіант	
1. Д-т 93 К-т 282	
2. Д-т 282 К-т 285	
3. Д-т 374 К-т 631	
4. Д-т 704 К-т 641	
5. Д-т 902 К-т 282 – сторно	
6. Д-т 641 К-т 631	
7. Д-т 281 К-т 631 – сторно	
8. Д-т 949 К-т 361	
9. Д-т 902 К-т 284	
10. Д-т 2841 К-т 2842	

Завдання 7.3

Вказати кореспонденцію рахунків і первинні документи на підставі наведених господарських операцій.

I варіант	
1. Відкориговано дохід від реалізації на вартість повернутого товару	
2. Списано на фінансовий результат суму повернутого товару	
3. Відновлено торгіву надбавку на повернутий товар	
4. Отримано грошові кошти в рахунок погашення претензії	
5. Відображено собівартість реалізованих товарів	
6. Оприбутковано товар в одноразовій тарі	
7. Відображено ПДВ при придбанні товару	
8. Передано доставну тару постачальнику	
9. Відображено різницю у вартості товару при його заміні на аналогічний якісний товар	
10. Списано торговельну надбавку при реалізації товару	
II варіант	
1. Видано грошові кошти за повернутий товар	
2. Оприбутковано повернутий товар	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 107

3. Відкориговано ПДВ при поверненні товару	
4. Виставлено претензію постачальнику за недопоставку товару	
5. Нараховано торговельну надбавку на това	
6. Відображено надходження товару у зворотній тарі	
7. Оприбутковано товар від постачальника	
8. Передано несправні товари постачальнику	
9. Утилізовано одноразову тару	
10. Перераховано грошові кошти в рахунок погашення претензії	

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 108

Завдання 7.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ВАТ “Арго” придбало товар на суму 95000 грн. крім того ПДВ. Відсоток торгової націнки – 32 %. Протягом року підприємство розповсюдило у вигляді рекламних зразків товару на суму 1327 грн.

Завдання 7.5

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Торговий центр” продано 20 кавоварок за ціною 90 грн. за одиницю в т. ч. ПДВ. 2 кавоварки підприємству було повернуто. Торгівельна надбавка 40 грн. на 1 кавоварку. Покупець вимагає:

а) замінити бракований товар іншим товаром (вартість товару збільшилась до 100 грн.); (45 грн торгова надбавка);

б) отримати кошти за повернутий товар.

Завдання 7.6

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ ”Бриз” придбало у ТОВ “Магазин “Меридіан” сканер марки “Canon” за ціною 2300грн., у т.ч. ПДВ. Однак в роботі сканера було виявлено технічні несправності (суттєвий недолік) і його повернули із заміною на сканер марки “НР”, вартість якого 2000 грн., у т.ч. ПДВ. Дана операція відбулася в одному звітному періоді.

Завдання 7.7

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 109

Торговельним підприємством “Асканія” придбано 10 прасок на суму 4000 грн., в т.ч. ПДВ. Праски відвантажено магазину за ціною 560 грн. за одиницю в т.ч. ПДВ. Магазином повернуто 6 прасок. З вимогою забрати кошти.

Завдання 7.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

За договором купівлі-продажу підприємство оптової торгівлі “Світоч” повинно було поставити партію продуктів харчування підприємству роздрібною торгівлі “Інтер”. Одержувач товару оплатив рахунок на суму 12000 грн., в т.ч. ПДВ.

При прийманні товару покупцем було виявлено, що частина поставлених продуктів харчування має прострочений термін придатності. Вартість цієї частини партії було оцінено у 9000 грн. Покупець у письмовому вигляді направив постачальнику претензію.

Претензію було задоволено, товар повернено постачальнику з виплатою його відповідної вартості.

Завдання 7.9

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

У вересні ц.р. ТОВ “Дубок” реалізувало споживачеві телевізори в кількості 5 шт. за ціною 1200 грн., у т.ч. ПДВ. Надбавка – 400 грн. за одиницю.

У жовтні ц.р. ціна на телевізори збільшилася і склала 1800 грн. Надбавка – 1000 грн. за одиницю.

Споживач у зв’язку з виявленням недоліків товару в процесі експлуатації пред’явив продавцеві вимогу на заміну телевізору на аналогічний телевізор.

Завдання 7.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

В лютому ц.р. ТОВ “Три сонця” було реалізовано товар на суму 1200 грн., в т.ч. ПДВ. Собівартість реалізованого товару – 750 грн. Покупцем виявлено приховані дефекти і продукція повернута торговельному підприємству.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 110

Завдання 7.11

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Продукція реалізована покупцю на суму 1200 грн. Торгівельна надбавка – 300 грн. Гарантійний строк експлуатації продукції – 3 місяці. Після закінчення 2 місяців виникла необхідність ремонту (повернено продукцію на 600 грн.). Ремонт проводив виробник (він же продавець) продукції. Вартість ремонту склала – 200 грн.

Рівень гарантійних замін, вказаний в технічній документації постачальника, – 10 %, тобто 120 грн.

Продавцем створюється резерв на гарантійний ремонт.

Завдання 7.12

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Оприбутковано товари в одноразовій тарі на суму 1800 грн. в т.ч. ПДВ. Вартість тари – 60 грн. в т.ч. ПДВ.

Завдання 7.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

МП “Вікторія” отримано інвентарну тару від ВАТ “Сокіл” на суму 120000 грн.

Завдання 7.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Сталкер” придбало тару вартістю 90 грн., в т.ч. ПДВ, і окремо товар вартістю 360 грн., в т.ч. ПДВ, який потім був затарений в тару і проданий ВАТ “Сяйво”. Відпускна

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 111

вартість товару в тарі склала 600 грн., в т.ч. ПДВ. Тара під товарами у договорі між ТОВ “Сталкер” та ВАТ “Сяйво” визначена як зворотня тара, вартість якої 50 грн, крім того ПДВ.

Завдання 7.15

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Підприємством оптової торгівлі ТОВ “Ястреб” оприбутковано товари від постачальника на суму 2400 грн. в т.ч. ПДВ. Собівартість – 1000 грн. Вартість заставної тари – 600 грн. протягом строку, зазначеного у договорі, заставну тару повернуто постачальнику.

Завдання 7.16

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Між ТОВ “Універсал” (підприємством оптової торгівлі) і ТОВ “Ампас” (підприємством роздрібною торгівлі) укладений договір постачання на продукцію, розливу в скляну тару, на суму 960 грн. в т.ч. ПДВ. Вартість зворотної тари, включеної в договірну ціну продукції, складає 240 грн. У встановлені договором строки зворотню тару повернуто постачальнику. Первісна вартість реалізованого товару 800 грн.

Завдання 7.17

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ТОВ “Схід” направило на адресу ПП “Захід” продукцію в кількості 600 кг, за ціною 1200 грн. за 1 тону. Сума до сплати склала 720 грн., в т.ч. ПДВ.

При прийманні товару було виявлено нестачу товару на суму 120 грн., в т.ч. ПДВ.

При прийманні товару було виявлено нестачу товару на суму 120 грн., в т.ч. ПДВ.

Приймання продукції було призупинено, був складений акт про встановлення розбіжностей при прийманні товарно-матеріальних цінностей по кількості в двох примірниках.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 112

- Варіант 1 Підприємство “Захід” направило позов до господарського суду. Суд вирішив справу на користь постачальника (ТОВ “Схід”).
- Варіант 2 Претензія задоволена, проведено повернення грошових коштів.
- Варіант 3 Претензія задоволена, проведена доставка продукції.

Завдання 7.18.

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням відповідних сум і первинних документів;

Дані для виконання:

ПП “Ромашка” отримало замовлення від покупця щодо придбання букету квітів на суму 360 грн. в т.ч. ПДВ, із замовленням доставки, яка входила у вартість букету. Розрахунок здійснювався платіжною картою. Через декілька годин покупцю було повідомлено про затримку доставки, тому замовлення було скасоване. Гроші покупцю було повернуто через касу підприємства. Сума комісійних банку є фіксованою – 7 грн.

Тести для самоперевірки знань

1. Суб'єктами рекламних відносин є:

- а) рекламодавець;
- б) розповсюджувач реклами;
- в) споживач реклами;
- г) всі варіанти правильні.

3. Рекламні зразки зі складу підприємства видаються матеріально відповідальною особою на підставі:

- а) вимоги;
- б) товарно-транспортної накладної;
- в) звіту матеріально відповідальної особи;
- г) довіреності.

4. В бухгалтерському обліку вартість рекламних зразків відноситься на:

- а) витрати майбутніх періодів;
- б) інші витрати операційної діяльності;
- в) собівартість реалізованих товарів;
- г) витрати на збут.

5. Недоліком, який робить товар не придатним для споживання є:

- а) суттєвий недолік;
- б) виправний недолік;
- в) несуттєвий недолік;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 113

г) правильної відповіді не наведено.

6. Повернути товар можна у випадку якщо:

- а) виявлено суттєвий недолік товару;
- б) товар не задовольняє покупця за кольором;
- в) товар не задовольняє покупця за розміром;
- г) всі варіанти правильні.

7. Документом, в якому реєструється господарська операція з повернення товару є:

- а) заява про повернення товару;
- б) фіскальний (касовий) чек;
- в) акт про видачу коштів;
- г) акт про повернення товару.

8. Вартість повернутих товарів відображається на субрахунку:

- а) 281;
- б) 704;
- в) 949;
- г) 719.

9. Первинним документом для оприбуткування тари є:

- а) накладна;
- б) прибутковий касовий ордер;
- в) звіт матеріально відповідальної особи;
- г) претензія.

10. Склотара під товарами на підприємствах роздрібної торгівлі обліковується на рахунку:

- а) 115;
- б) 204;
- в) 282;
- г) 284.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

1. Розкрити особливості обліку витрат на проведення рекламних акцій.
2. Охарактеризувати нормативні акти, що регулюють повернення товарів.
3. Розкрити особливості оподаткування операцій з повернення товару.
4. Охарактеризувати порядок заміни бракованого товару.
5. Розкрити сутність, умови та порядок гарантійних замін.
6. Охарактеризувати види тари.
7. Розкрити документальне оформлення руху тари.
8. Розкрити особливості обліку операцій з тарою.
9. Розкрити сутність обліку одноразової тари.
10. Розкрити сутність обліку багаторазової тари.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 114

11. Охарактеризувати сутність витрат, втрат і доходів за операціями з тарою.

ТЕМА 8. Бухгалтерський облік результатів інвентаризації та переоцінки товарів

Інвентаризація – перевірка та оцінка фактичної наявності об'єкта контролю.

Інвентаризації притаманний комплекс наступних господарсько-правових ознак: наявність розпорядчого документу, здійснення дій колегіальним органом, виявлення кількісних і якісних характеристик об'єкта, реєстрація та оцінка фактів, нормативно-правове регулювання, бухгалтерська обробка документів, узагальнення та реалізація результатів, прийняття рішень.

Інвентаризація товарів дозволяє перевірити достовірність документального оформлення господарських операцій і достовірність їх відображення в бухгалтерському обліку, а також внести необхідні виправлення і уточнення в облікові регістри.

Порядок проведення інвентаризації товарів подібний до інвентаризації інших матеріальних цінностей, що входять до складу оборотних активів.

Перед проведенням інвентаризації всі товари треба згрупувати, посортувати та розкласти за назвами, сортами, розмірами у порядку, зручному для підрахунку. Товари, підготовлені до відправки чи відпуску згідно вписаних, але не оплачених документів, включаються до загального інвентаризаційного опису як власні (нереалізовані). Упаковані товари (за виключенням оригінальної упаковки постачальника) повинні бути в цих випадках розкриті та перевірені, а не записані за супровідними документами. Одночасно за підписом голови інвентаризаційної комісії на всіх примірниках документів на відправку товарів робиться відмітка про те, що ці товари включені до інвентаризаційного опису.

При інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, що знаходяться в дорозі, відвантажених, неоплачених покупцями в строк, а також тих, що знаходяться на складах інших підприємств, перевіряється обґрунтованість сум, що обліковуються на відповідних рахунках.

Відповідно до чинного законодавства кількість товару визначають:

– за даними на упаковці (тарі) та у первинних документах на товари, якщо останні зберігають у непошкодженій упаковці постачальника та розпакування може призвести до їх пошкодження або надасть їм нетоварний вигляд;

– проводячи вибіркову інвентаризацію, якщо розпакування не зашкодить їхній якості. Проте, якщо в результаті проведення вибіркової інвентаризації виявлено розбіжності між фактичною наявністю товарів та даними на упаковці або в первинних документах, то інвентаризаційна комісія проводить повну інвентаризацію товарів.

На торговельних підприємствах зі значним товарооборотом можливим є надходження товарів під час інвентаризації. В такому випадку матеріально відповідальна особа повинна прийняти їх у присутності членів інвентаризаційної комісії, а на прибуткових документах здійснюється відмітка “після інвентаризації” (за підписом голови комісії) з посиланням на

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 115

дату опису, де записано цінності. Аналогічний порядок дій інвентаризаційної комісії та матеріально відповідальної особи щодо відпуску товарів зі складу під час інвентаризації.

До основних документів, в яких відображаються результати інвентаризації, належать:

– Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей (ф. № інв-3). Складається за фактичними залишками товарно-матеріальних цінностей. На виявлені під час інвентаризації непридатні або зіпсовані запаси складаються відповідні акти;

– Акт інвентаризації товарів відвантажених (ф. № інв-4);

– Інвентаризаційний опис товарно-матеріальних цінностей, прийнятих (зданих) на відповідальне зберігання (ф. № інв-5);

– Акт інвентаризації матеріалів і товарів, які знаходяться в дорозі (ф. № інв-6).

Складається інвентаризаційною комісією на підставі документів, які підтверджують перебування товарів у дорозі, підписується і передається до бухгалтерської служби;

– Інвентаризаційний опис товарів, матеріалів, тари і грошових коштів у торгівлі (ф. № інв-12 – для підприємств оптової торгівлі; ф. інв-13 – для підприємств роздрібно торгівлі). Застосовуються на торговельних підприємствах при перевірці фактичної наявності товарів, матеріалів, тари і грошових коштів;

– порівняльна відомість. Застосовується для відображення результатів інвентаризації: ф. № інв-20 – товарів, матеріалів і тари в торговельних організаціях, які здійснюють кількісно-вартісний облік цінностей; ф. № інв-21 – на підприємствах роздрібно торгівлі, які здійснюють вартісний облік цінностей, для порівняння залишків цінностей за даними бухгалтерського обліку з фактичною наявністю їх за інвентаризаційними описами.

Всі дані, одержані комісією під час інвентаризації, вносяться до інвентаризаційних описів (актів інвентаризації), в яких назва цінностей та їх кількість наводиться в номенклатурі та одиницях виміру, прийнятих в обліку. Щоб запобігти внесенню змін без відома комісії, на кожній сторінці опису (акту) прописом проставляється кількість порядкових номерів цінностей (позицій), записаних на цій сторінці, та загальна фактична кількість незалежно від того, в яких одиницях виміру їх відображено. Всі виправлення в описах (актах) мають бути обговорені та завірені всіма членами комісії.

Остаточні результати проведеної інвентаризації можна визначити лише за порівняльними відомостями.

За тими цінностями, які належать іншим підприємствам (наприклад, які знаходяться на відповідальному зберіганні у даного суб'єкта), складаються окремі порівняльні відомості. Інформацію в цих відомостях потрібно наводити у розрізі тих підприємств, яким ці цінності належать. Власників цінностей суб'єкт інвентаризації має повідомити (наприклад, довідкою) результати перевірки, а також додати до повідомлення (довідки) копії інвентаризаційного опису.

За наслідками проведеної інвентаризації комісією складається протокол із зазначенням в ньому стану складського господарства, результатів інвентаризації і висновків щодо них, пропозицій щодо заліку недостач і лишків при пересортуванні, списання недостач у межах норм природного убутку, а також понаднормових недостач і втрат від псування цінностей і вжитих заходів щодо запобігання недостачам і втратам у подальшому. Протокол інвентаризаційної комісії повинен бути у 5-денний термін розглянутий і затверджений керівником підприємства.

Затвержені керівником підприємства результати інвентаризації відображаються в

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 116

бухгалтерському обліку підприємства в тому місяці, в якому закінчена інвентаризація, але не пізніше грудня звітного року.

Після визначення кількісних і вартісних характеристик об'єкту, який інвентаризується, необхідно проаналізувати та узагальнити отриману інформацію, визначити характер виявлених недочетів, втрат і псування майна, а також причини виникнення лишків. Виявлені недочети та лишки майна, а позитивні і негативні сумарні різниці повинні знайти відображення в бухгалтерському обліку.

Різновидом інвентаризаційних різниць може бути пересортування, яке є результатом взаємної заміни подібних ТМЦ, допущене через порушення технологічного та організаційного порядку, що не відображене в обліку.

Законодавством про порядок проведення інвентаризації передбачено, що взаємозалік лишків і недочетів у результаті пересортування може бути допущений тільки за наступних умов:

- 1) якщо пересортування допущено за однойменними запасами або за однією групою, що мають зовнішню схожість або однакову упаковку (тару), за умови, що відпуск проводився без розпакування;
- 2) якщо пересортування допущено в однієї і тієї ж матеріально відповідальної особи;
- 3) якщо пересортування допущено за один і той же міжінвентаризаційний період.

За відсутності однієї із цих умов проводити зарахування пересортування майна заборонено.

Результати зарахування пересортування можуть бути різними (рис. 9.1).

У випадку, коли під час зарахування недочетів лишками з пересортування вартість товарів, виявлених у недочеті, вища вартості товарів, виявлених у лишку, ця різниця у вартості повинна бути віднесена на винних осіб.

Перевищення вартості товарів, виявлених у лишку, над вартістю відсутніх товарів, при пересортуванні відноситься на збільшення вартості відповідних товарів.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 117

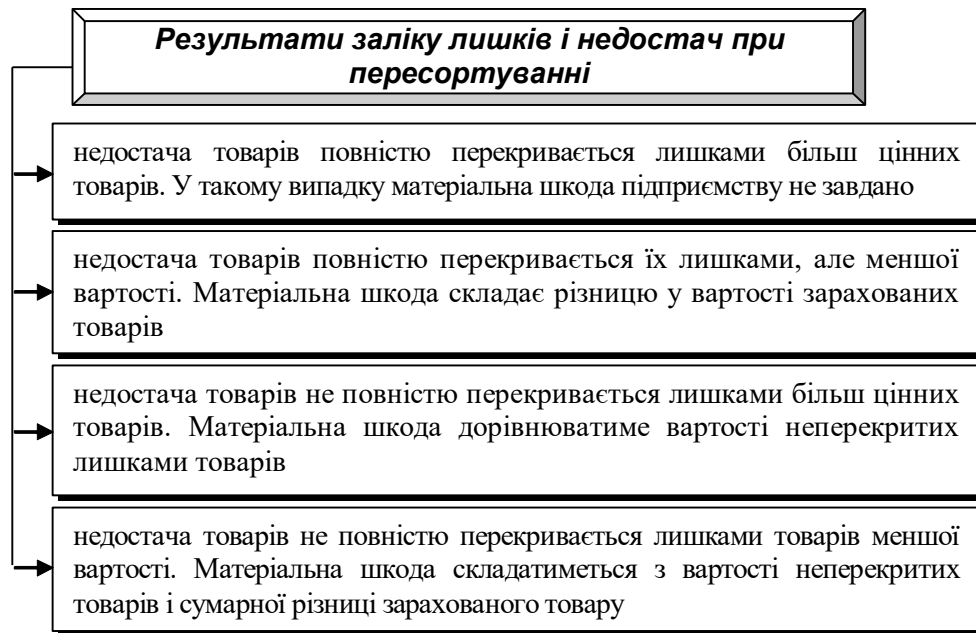

Рис. 9.1. Результати зарахування пересортування товарів

Підсумки граф порівняльної відомості, де відображається взаємний залік лишків і недостач товарів як за кількістю, так і за сумою, повинні співпадати. Це пов'язано з тим, що сумарні лишки та недостачі за кожним окремим товаром, отримані в результаті пересортування, відносяться в графі “Кінцевий результат” шляхом арифметичних підрахунків бухгалтера. Так, у випадку, коли при заліку недостач лишками при пересортуванні вартість відсутніх товарів більша за вартість товарів, що були у надлишку, ця різниця у вартості повинна бути віднесена у графу кінцевого результату як недостача, або ж навпаки, в графу кінцевого результату як надлишок. Не перекриті взаємним заліком лишки одразу ж переносяться в графу “Лишки від пересортування”.

Найбільш поширеною причиною виникнення недостач є природний убуток. Він виникає внаслідок всихання, випаровування, розпилювання, вивітрювання, витікання тощо. Визначити заздалегідь розмір таких втрат неможливо, тому остаточний розрахунок суми природного убутку слід робити лише після проведення інвентаризації цінностей і лише в тому випадку, коли фактичні залишки товарів менші за величину залишків за даними бухгалтерського обліку. Однак не для всіх товарів встановлені норми природного убутку.

Списуючи недостачі товарів, що утворилися за рахунок природного убутку, необхідно враховувати умови, за яких здійснюється списання, та дотримуватися певних правил.

Недостачі в межах норм природного убутку списуються на собівартість реалізованих товарів. Недостачі понад норми природного убутку, а також недостачі таких матеріальних цінностей, за якими не може бути природного убутку, слід відносити на винних осіб, якщо такі виявлені, в інших випадках – на фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання. Остаточне рішення про списання недостачі приймає власник або керівник, проте його рішення не повинно суперечити чинним нормативно-правовим актам.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 118

Заборонено застосування норм природного убутку з продовольчих товарів:

- під час передачі, приймання або відпуску товарів без зважування (одиничним рахунком або за трафаретом);
- під час списання внаслідок зачищення, кришення, псування, зниження якості товарів, завісу та ушкодження тари;
- під час реалізації штучних товарів, а також товарів, що надходять на роздрібні торговельні підприємства у фасованому вигляді;
- для врахованих в обороті складу, але які фактично на складі не зберігаються (за транзитними операціями);
- за встановлених нормах відходів (при підготовці та продажу ковбас, м'ясо-копченостей, риби тощо).

Методика розрахунку природного убутку залежить від виду товарів, умов їх руху і порядку встановлення норм.

На кожний товар, який надійшов або вибув, ведеться відомість розрахунку природного убутку, що дозволяє прискорити визначення природного убутку на реалізовані товари після закінчення чергової інвентаризації. Розрахунок природного убутку складається окремо за кожною матеріально відповідальною особою.

За недостачами, не перекритими пересортуваннями, кінцевий результат виводиться бухгалтером тільки після списання природного убутку за тим чиїшим товаром.

Виявлені при інвентаризації розходження фактичної наявності об'єктів майна з даними бухгалтерського обліку товарів регулюються підприємствами в наступному порядку:

- товари, що виявилися в надлишку, підлягають оприбуткуванню і зарахуванню на результати господарської діяльності або збільшенню фінансування з наступним встановленням причин виникнення лишку і винних в цьому осіб;
- природний убуток товарів у межах встановлених норм списується за рішенням керівника підприємства, відповідно на витрати операційної діяльності. Норми природного убутку можуть застосовуватись лише у разі виявлення фактичних недостач. При відсутності норм втрати розглядаються як понаднормова недостача;
- понаднормові недостачі та втрати від псування товарів відносяться на винних осіб за цінами, за якими обчислюється розмір шкоди від розкрадання, знищення та псування матеріальних цінностей, при цьому протоколи інвентаризаційних комісій повинні містити вичерпні пояснення причин, з яких різниці не можуть бути віднесені на винних осіб;
- понаднормові втрати і недостачі товарів у тих випадках, коли винні особи не встановлені або у стягненні матеріальної шкоди з винних осіб відмовлено судом, зараховуються на збитки або зменшення фінансування.

Якщо у результаті проведеної інвентаризації виявлено недостачу товарів або їх непридатний до використання вигляд та встановлено винних, то останні мають покрити збитки. Якщо між працівником і підприємством укладено письмовий договір про повну матеріальну відповідальність за незабезпечення цілості товарів, переданих йому для зберігання або для інших цілей, то працівник відшкодовує недостачу в повному розмірі шкоди. У випадку наявності певних обмежень відшкодування здійснюється у розмірі середньомісячної заробітної плати.

За умови перевищення величини збитків середньомісячної заробітної плати працівника

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 119

і за повної матеріальної відповідальності той не покрив їх повністю грошима або рівноцінним майном, то для покриття шкоди власник має право подати позов до суду. Проте до суду слід звернутися протягом року з дня, коли виявлено заподіяну працівником шкоду.

Згідно з чинним законодавством розмір збитків визначають за формулою:

$$P = [(B - A) \times I_{\text{інф}} + \text{ПДВ} + A_{36}] \times 2, \quad (9.2)$$

де P – розмір збитків; B – облікова вартість цінностей на момент встановлення факту недостачі (балансова вартість); A – амортизаційні відрахування; $I_{\text{інф}}$ – загальний індекс інфляції; ПДВ – сума вхідного ПДВ; A_{36} – розмір акцизного збору.

Із сум, стягнутих із винної особи, відшкодовують збитки, завдані підприємству, а решту коштів перераховують до держбюджету. Продовольчі товари, роздрібні ціни на які дотуються, оцінюють, додаючи до роздрібних цін суми дотацій.

За наявності недостач, що є наслідком зловживань або халатного ставлення до виконання службових обов'язків (приховування недостач, завищення цін на товари тощо), матеріально відповідальні особи одразу звільняються від зайнятих посад. Матеріали про такі недостачі повинні передаватись слідчим органам, а на суму виявлених недостач і втрат подається цивільний позов.

9.2. Бухгалтерський облік переоцінки товарів

Поняття та порядок проведення переоцінки

В умовах ринкових відносин для успішного ведення господарської діяльності підприємство повинно своєчасно й правильно реагувати на зміни, що відбуваються на ринку. Одним з механізмів, за допомогою якого підприємство може впливати на ситуацію, є формування ціни товару, в процесі якого не останню роль відіграє переоцінка товарів. Наприклад, торговельне підприємство може провести уцінку товарів для того, щоб прискорити обсяги реалізації залежаних товарів.

Переоцінка товарних цінностей – це збільшення (дооцінка) або зменшення (уцінка) вартості товару.

Порядок оцінки товарів на дату балансу визначено П(С)БО 9 “Запаси”, відповідно до якого товари (як складова запасів) відображаються в бухгалтерському обліку за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Якщо на дату балансу товари втратили первісно очікувану вигоду, в результаті чого можлива ціна їх реалізації знизилася, вони переоцінюються (уцінюються) і відображаються у звітності за чистою вартістю реалізації.

Чиста вартість реалізації розраховується за формулою:

$$\text{ЧВР} = \text{Ц}_{\text{очік}} - \text{В}_{\text{очік}}, \quad (9.2)$$

де ЧВР – чиста вартість реалізації товарів; $\text{Ц}_{\text{очік}}$ – очікувана ціна продажу товарів; $\text{В}_{\text{очік}}$ – очікувані витрати на збут товарів.

Відповідно до чинного законодавства уцінці підлягають товари, які:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 120

- не мали збуту більше трьох місяців і не користувалися попитом у споживачів;
- частково втратили свою первісну якість;
- не можуть бути використані для виробництва продукції, оскільки таку продукцію недоцільно виготовляти через відсутність попиту на неї як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринку.

Не підлягають уцінці товари та продукція, оформлені під заставу, що перебувають у резерві або на відповідальному зберіганні.

Результати уцінки товарів відображаються в *Опис-акті уцінки товарів і продукції, що залежалися, та надлишкових товарно-матеріальних цінностей* (зразок 9.1).

Розміри уцінки визначаються комісією на підставі експертних оцінок з урахуванням ступеня втрати їх споживчих властивостей, насиченості ринку такими товарами. Раніше уцінені, але не реалізовані товари, можуть уцінюватися повторно до чистої вартості реалізації. Технічно складні товари, що мають виробничі паспорти, підлягають уцінці тільки за наявності паспорту, за умови їх справності та придатності до експлуатації.

Після уцінки суб'єкт господарювання повинен перемаркувати товари, закресливши попередню ціну та позначивши нову ціну на ярликах, етикетках підприємств-виробників, упаковці тощо кожної одиниці товару, а також засвідчити їх підписом працівника, відповідального за формування, встановлення або застосування цін.

Контроль за правильністю проведення уцінки товарів і своєчасністю їх реалізації здійснюється керівниками (власниками) підприємств.

Дооцінка первісної вартості товарів, яка раніше не уцінювалася, П(С)БО 9 “Запаси” не передбачена. Однак проведення дооцінки можливе лише у випадку збільшення чистої вартості реалізації товарів на суму, що не перевищує суму раніше проведеної уцінки (тобто переоцінена вартість не може перевищувати первісну вартість товарів).

Розрахунок чистої вартості реалізації здійснюється на підставі більш надійного джерела інформації (прайс-аркушів, тарифів, економічних оглядів тощо), що є в наявності на момент такого розрахунку.

Результати проведеної дооцінки запасів відображаються в розрахунку встановленої форми з подальшим перенесенням підсумків до акту переоцінки, який підписується членами інвентаризаційної комісії і передається до бухгалтерської служби для обробки. Результати роботи інвентаризаційної комісії розглядаються і затверджуються керівником підприємства у дводенний термін для відображення результатів переоцінки в бухгалтерському обліку.

У бухгалтерському обліку сума уцінки первісної вартості товарів відображається у складі операційних витрат звітного періоду на рахунку 946 “Втрати від знецінення запасів”.

Підприємства оптової торгівлі в бухгалтерського обліку відображають уцінку товарів як зменшення їх первісної вартості кореспонденцією рахунків: Д-т 946 “Втрати від знецінення запасів” К-т 281 “Товари на складі”.

Відображення суми уцінки в бухгалтерському обліку підприємств роздрібною торгівлі має певні особливості, пов'язані з веденням обліку товарів за реалізаційними цінами. У зв'язку з цим, уцінюючи товари, підприємству роздрібною торгівлі необхідно суму, на яку знижується реалізаційна вартість, розділити на дві складові:

- в межах торговельної надбавки уцінка відображається проводкою Д-т 282 “Товари в торгівлі” К-т 285 “Торгова націнка” – сторно;

- в межах первісної вартості уцінка відображається проводкою Д-т 946 “Втрати від знецінення запасів” К-т 282 “Товари в торгівлі” (приклад 9.2).

Якщо підприємство під час придбання товарів несе транспортно-заготівельні витрати,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 121

які обліковуються на окремому субрахунку 289 “Транспортно-заготівельні витрати”, то для визначення собівартості товару, який уцінюється, необхідно додатково розраховувати ТЗВ, які припадають на такий товар. У бухгалтерському обліку ця частина ТЗВ відображається проводкою: Д-т 946 “Втрати від знецінення запасів” К-т 289 “Транспортно-заготівельні витрати”.

Дооцінка товарів у бухгалтерському обліку відображається по-різному залежно від періоду, в якому вона здійснюється. В оптових підприємств у бухгалтерському обліку відображаються наступні операції:

1) якщо збільшення чистої вартості реалізації товарів відбувається в тому ж звітному періоді, в якому здійснювалась їх уцінка, то в обліку відображається сторнування відповідних сум: Д-т 946 “Втрати від знецінення запасів” К-т 281 “Товари на складі” – сторно;

2) якщо збільшення чистої вартості реалізації товарів відбувається в іншому звітному періоді, ніж здійснювалась їх уцінка, то сума дооцінки відображається у складі доходів звітного періоду, в якому було проведено таку дооцінку: Д-т 281 “Товари на складі” К-т 716 “Відшкодування раніше списаних активів”.

На відміну від оптових підприємств, у роздрібних можуть збільшуватися реалізаційні ціни (як за товарами, раніше уціненими, так і за товарами, які не підлягали уцінці) за рахунок збільшення торговельної надбавки, що відображається проводкою: Д-т 282 “Товари в торгівлі” К-т 285 “Торгова націнка”.

Якщо за товарами проводилася уцінка, то спочатку відновлюється первісна вартість товару, а потім проводиться збільшення цін за рахунок збільшення торговельної надбавки:

1) на суму раніше проведеної уцінки:

– якщо дооцінка здійснюється у тому ж звітному періоді, що і уцінка – Д-т 946 “Втрати від знецінення запасів” К-т 282 “Товари в торгівлі” – сторно;

– якщо дооцінка здійснюється в іншому звітному періоді, ніж уцінка – Д-т 282 “Товари в торгівлі” К-т 716 “Відшкодування раніше списаних активів”;

2) на суму збільшення торговельної надбавки: Д-т 282 “Торгова націнка” К-т 285 “Товари в торгівлі”.

Товари, строк придатності яких минув, повинні бути вилучені з обігу. За необхідності вони можуть передаватися на відповідну експертизу для визначення шляхів їх подальшого використання.

Для цього слід надіслати до лабораторії, наприклад, санепідемстанції зразок товару та супровідний лист з проханням дати висновок щодо якості товару, а також надати дозвіл для подальшої його реалізації.

Зразок направляється на експертизу згідно з актом, складеним на підприємстві та підписаним керівником. На підставі цього документа кількість відібраного товару списують з матеріально відповідальної особи.

У бухгалтерському обліку послуги з проведення експертизи (вартість зразків або проб для аналізу, оплата послуг лабораторії) включаються до складу витрат на збут, які відображаються на рахунку 93 “Витрати на збут”.

Якщо дозвіл санепідемстанції на подальшу реалізацію одержано, товар можна

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 122

продавати. Строк такого продовження не повинен перевищувати половини строку придатності, встановленого виробником продукції. Нереалізований після його закінчення товар повинен бути вилучений з продажу, при чому складається *Акт про вилучення зіпсованої (простроченої) продукції*.

На підставі акту в бухгалтерському обліку списується зіпсований товар і витрати на оплату послуг з його переробки (утилізації) на рахунок 946 «Втрати від знецінення запасів».

План семінарського заняття

1. Інвентаризація товарів
2. Бухгалтерський облік і оподаткування переоцінки товарів
3. Звітність матеріально відповідальних осіб

Термінологічний словник основних понять

Інвентаризація – перевірка та оцінка фактичної наявності об’єкта контролю.

Переоцінка товарних цінностей – це збільшення (дооцінка) або зменшення (уцінка) вартості товару.

Навчальні завдання

Завдання 8.1

Пов’язати наведені терміни з їх змістом. Для цього проставити ліворуч від номеру терміну відповідну літеру.

Термін	Визначення
(1) Переоцінка	А. Результат взаємної заміни подібних ТМЦ, допущений через порушення технологічного та організаційного порядку, що не відображений в обліку
(2) Чиста вартість реалізації	Б. Перевірка наявності та стану об’єкта контролю, яка здійснюється шляхом спостереження, вимірювання, реєстрації та порівняння отриманих даних
(3) Інвентаризація	В. Втрати, які виникають при постачанні, реалізації та зберіганні запасів, зумовлені їх фізико-хімічними властивостями
(4) Природний убуток	Г. Збільшення або зменшення вартості товару
(5) Пересотрування	Д. Очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію

Завдання 8.2

Вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи на підставі наведених господарських операцій.

Варіант I

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 123

1	2
1. Відображено суму недостачі товарів оптового підприємства у складі витрат звітного періоду	
2. Винною особою відшкодовано в касу підприємства втрати товарів	
3. Відображено суму уцінки собівартості товару в межах торговельної надбавки	
4. Відображено суму недостачі товарів за реалізаційними цінами роздрібного підприємства понад норми природних втрат	
1	2
5. Здійснено дооцінку товару в оптовому підприємстві	
6. Поставлено суму недостачі на позабалансовий рахунок	
7. Відображено суму, що підлягає відшкодуванню у розмірі фактичної недостачі	
8. Оприбутковано лишки товару на оптовому підприємстві	
9. Отримано дохід від списання товарів, знищених внаслідок надзвичайних подій	
10. Списано природний убуток товару	
Варіант II	
1. Перераховано з поточного рахунку частину суму відшкодування до бюджету	
2. Здійснено уцінку товару в оптовому підприємстві	
3. Списано суму уцінки на фінансові результати	
4. Відображено суму недостачі товарів у межах торговельної надбавки, що відноситься до цих товарів, понад норми природних втрат	
5. Списано на витрати первісну вартість зіпсованого товару	
6. Проведено дооцінку товару за рахунок відновлення торговельної надбавки	
7. Відображено різницю між сумою до відшкодування та балансовою вартістю товару	
8. Списано товари, втрачені внаслідок надзвичайних подій	
9. Відображено недостачу в сумі торговельної надбавки	
10. Оприбутковано лишки товару в роздрібному підприємстві	

Завдання 8.3

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 124

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ВАТ “Прилуки”, що займається роздрібною торгівлею, придбало товари на суму 1000 грн., крім того ПДВ. На підприємстві нараховано торгіву націнку в розмірі 15 %. Протягом трьох місяців товари не було реалізовано, оскільки вони перестали користуватися попитом у споживачів. Тому їх було уцінено до 980 грн. і реалізовано.

Завдання 8.4

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

На ТОВ “Світанок”, що займається роздрібною торгівлею, виявлено частково пошкоджений товар на суму 845 грн., у т.ч. торговельна надбавка – 150 грн. його чиста вартість реалізації становить 780 грн. Уцінка здійснена за рахунок списання торговельної надбавки.

Розв’язок:

Завдання 8.5

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

На ПП “Клименко” прийнято рішення про уцінку товару, реалізаційна вартість якого – 1450 грн. (торгова надбавка – 360 грн.), до 940 грн.

Через місяць чиста вартість реалізації товару збільшилась і склала 1360 грн. В результаті проведено дооцінку раніше уціненого товару за рахунок первісної вартості та торговельної надбавки.

Завдання 8.6

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

У роздрібному підприємстві ПП “Корона” на складі на початок III кварталу ц.р. залишки печива склали 1000 грн. Протягом III кварталу ц.р. підприємство придбало печиво на суму 6000 грн. крім того ПДВ, торгова націнка – 27%. При транспортуванні до місця реалізації печиво частково втратило свою первісну якість, в результаті чого виникла

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 125

необхідність в його уцінці. Комісією прийнято рішення про уцінку печива на суму 500 грн. Протягом кварталу ПП “Корона” реалізувало печиво на суму 5300 грн., крім того ПДВ.

У IV кварталі прийнято рішення про дооцінку залишків печива на 200 грн. у зв’язку зі значним попитом на нього. Після дооцінки весь товар реалізовано.

Завдання 8.7

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

ПП “Ельвіра” здійснює оптову торгівлю фруктами. У вересні придбано партію яблук: 60 ящиків по 29 грн./ящик. Протягом вересня-грудня продано 18 ящиків яблук за ціною 65 грн./ящик.

У грудні чиста вартість реалізації яблук склала 20 грн./ящик.

У січні чиста вартість реалізації яблук склала 28 грн./ящик. У січні реалізовано 12 ящиків яблук ціною 58 грн./ящик.

Завдання 8.8

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

За результатами інвентаризації роздрібного підприємства встановлено недостачу:

1) в межах норм природного убутку 600 грн.;

2) понад норм природного убутку 1900 грн.

Середній відсоток торгової надбавки – 15 %.

Завдання 8.10

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

На переробне підприємство АПК після попередньої оплати оптовій базі № 3

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 126

(постачальнику) надійшли товари. Згідно з актом встановлена нестача на 3000 грн., ПДВ – 600 грн., з яких природний убуток – 324 грн., у т.ч. ПДВ.

Недостача виникла з вини працівника оптової бази № 3 – 1092 грн., у т.ч. ПДВ.

Завдання 8.11

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

На підприємстві роздрібною торгівлі “Океан” була виявлена нестача товарів внаслідок крадіжок, купівельна вартість яких становила 240 грн., в т. ч. ПДВ.

Торгова націнка на даному підприємстві становить 3 % від вартості придбання.

Недостача була віднесена на винну особу – Пономарьова П.В.

Індекс інфляції – 101 %.

Завдання 8.12

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

Вартість ТМЦ, вказана в документах постачальника, – 350 грн. (без ПДВ). Виявлена недостача в межах норм природного убутку на суму 50 грн. (без ПДВ).

Завдання 8.13

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів;

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

На оптовому підприємстві ТОВ “Елетродім” в жовтні ц.р. проведено інвентаризацію, за результатами якої встановлено нестачу 1 телевізора Samsung вартістю 1500 грн. та бледераBraun вартістю 183 грн. крім того ПДВ. МВО комірник Кривий К.Й. визнав свою вину і погодився відшкодувати недостачу готівкою в касу. Індекс інфляції становить 1,035.

Завдання 8.14

Необхідно:

⇒ скласти журнал реєстрації господарських операцій із зазначенням первинних документів, ;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 127

⇒ визначити необхідні суми.

Дані для виконання:

В результаті інвентаризації в магазині “Ольвія” виявлено:

– недостачу 50 кг цукерок “Ромашка” на загальну суму 525 грн. (в т.ч. торгова надбавка – 99,75 грн.) та 12 кг печива “Княжна” на загальну суму 168 грн. (в т.ч. торгова надбавка – 30,24 грн.);

– лишки 45 кг цукерок “Ластівка” на 472,5 грн. (в т.ч. торгова надбавка – 89,78 грн.).

Інвентаризаційна комісія прийняла рішення про наявність пересортиці 45 кг цукерок, а непокриту недостачу віднести на МВО Чернишову Ч.А., яка свою вину визнала і написала заяву на відшкодування збитків шляхом утримання із заробітної плати. Індекс інфляції становить 1,028.

Тести для самоперевірки знань

1. Уцінці не підлягають товарно-матеріальні цінності, які:

- а) частково втратили свою первинну якість;
- б) перебувають на відповідальному зберіганні та не мали збуту більше трьох місяців;
- в) не можуть бути використані для виробництва продукції, оскільки на таку продукцію відсутній попит;
- г) правильні відповіді б) і в).

2. Вибрати неправильну відповідь:

- а) П(С)БО 9 “Запаси” дооцінка первісної вартості товарів не передбачена;
- б) дооцінка товарів можлива лише у разі збільшення чистої вартості реалізації товарів на суму, що перевищує суму раніше проведеної уцінки;
- в) підприємства, які ведуть облік товарів за продажними цінами, не можуть збільшувати облікову вартість товарів за рахунок збільшення торгової надбавки;
- г) раніше уцінені, але не реалізовані товари можуть оцінюватися повторно до чистої вартості реалізації.

3. Якщо на дату балансу товари втратили первісно очікувану вигоду, у результаті чого можлива ціна реалізації знизилась, то вони уцінюються і відображаються в звітності:

- а) за купівельною вартістю;
- б) за первісною вартістю;
- в) за чистою вартістю реалізації;
- г) без здійсненої уцінки, яка відображається в наступному звітному періоді за умови, що товари не було реалізовано.

5. Товари відображаються в товарному звіті підприємства роздрібною торгівлі:

- а) в продажних цінах;
- б) за первісною вартістю;
- в) в купівельних цінах;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 128

г) за чистою вартістю реалізації.

6. Виявлені в ході інвентаризації недостачі товарів у межах норм природного списуються:

- а) на собівартість реалізованих товарів;
- б) на витрати від іншої операційної діяльності;
- в) на надзвичайні витрати;
- г) на витрати на збут.

7. Якщо винну особу не встановлено, то сума недостачі товарів на підприємстві оптової торгівлі відображається наступним чином:

- а) Д 946 К 281;
- б) Д 947 К 281;
- в) Д 947 К 281; Д 281 К 285 (сторно);
- г) Д 902 К 281.

8. До звітності матеріально відповідальної особи торговельних підприємств відносять:

- а) Товарно-транспортні накладні;
- б) Товарний звіт;
- в) Звіт про використання підзвітних сум;
- г) Звіт про рух товарно-матеріальних цінностей.

9. Уцінка товарів в межах торговельної надбавки у підприємствах роздрібною торгівлі відображається наступною кореспонденцією рахунків:

- а) Д 946 К 282;
- б) Д 791 К 946;
- в) Д 285 К 282;
- г) Д 282 К 285 – сторно.

10. Підставою для переоцінки товарів є:

- а) надання знижки на товар;
- б) акт інвентаризаційної комісії;
- в) реалізація товару у нічний час;
- г) бажання керівника.

Програмні питання для самостійного вивчення теми

12. В яких випадках проводиться дооцінка товарів?
13. Які товари підлягають уцінці? За якими ТМЦ уцінка не проводиться?
14. Який порядок проведення уцінки товарів?
15. В яких документах відображаються результати проведеної переоцінки товарів?
16. Яким чином в бухгалтерському обліку відображається переоцінка товарів?
17. Розкрийте особливості податкових розрахунків за операціями з переоцінки товарів.
18. Що таке інвентаризація? З якою метою вона проводиться на торговельних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 129

підприємствах?

19. Назвіть особливості проведення інвентаризації товарів.

20. Які документи складаються за результатами інвентаризації товарів?

21. Які різновиди інвентаризаційних різниць ви знаєте? Внаслідок чого вони виникають?

22. Яким чином відображаються в бухгалтерському обліку результати інвентаризації товарів?

23. Як відбувається відшкодування недостач винною особою та як це впливає на відображення на рахунках бухгалтерського обліку?

24. Які наслідки для здійснення податкових розрахунків мають результати інвентаризації?

25. Яку звітність складають матеріально відповідальні особи? Назвіть особливості їх заповнення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Особливості бухгалтерського обліку в сільському господарстві : навч. посібн. / за заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та проф. І.В. Замули. – Житомир : ЖДТУ, 2013. – 412 с.

2. Бутинець Ф.Ф. Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі. Підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 “Облік і аудит” / Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Замула І.В. / За ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця; 3-є вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП “Рута”, 2007. – 264 с.

3. Подолянчук О.А., Коваль Н.І., Гудзенко Н.М. Облік у фермерських господарствах: навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2019, 374 с.

4. Бухгалтерський облік в торгівлі та ресторанному господарстві [текст] : навч. посіб. / Г. В. Блакита, І. О. Гладій, О. М. Дзюба, О. Т. Бровко – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 288 с.

5. Бухгалтерський облік торгівлі та ресторанному господарстві: навчальний посібник / за ред. Нападовської Л.В. - К.: КНТЕУ, 2012. – 320 с.

6. Бухгалтерський облік у сільському господарстві в первинних документах і проводках / М.Ф. Огійчук (ред.), В.М. Пархоменко (ред.). – Х. : Фактор, 2008. – 464с.

Допоміжна література

1. Zamula I., Tanasiieva M., Travin V., Nitsenko V., Balezentis T., Streimikiene D. Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. Sustainability. 2020, 12(7), 2998 URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998>

2. Замула І.В. Облікове забезпечення розвитку органічного виробництва. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.*, 22 травня 2020 р. Том 1. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 232 с. С. 98-99

3. Замула І.В., Іщенко А. Нефінансова звітність аграрних підприємств України. Економіка, управління та адміністрування. 2021. № 2 (92). С. 54-60. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/issue/view/14289>.

4. Замула І.В., Слижевський В.О. Проблемні питання облікового забезпечення сталого розвитку підприємств аграрної сфери. Тези XVI Всеукраїнської наукової on-line конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених з міжнародною участю «Сучасні

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/Б / ОК 26-2022
	Екземпляр № 1	Арк 130 / 130

проблеми екології» 10 квітня 2020 року. Житомир : Житомирська політехніка, 2020. 111 с. С. 96-97

5. Замула І.В., Танасієва М.М. Облікове забезпечення природоохоронної діяльності лісових господарств. *Науково-методологічні засади обліково-аналітичного та фінансово-інвестиційного забезпечення сталого розвитку суб'єктів господарювання: Колективна монографія* присвячена 25-річчю кафедри обліку і оподаткування / за заг. ред. д. е. н., доц. Сокола О.Г. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2020. 268 с. С. 43-57

6. Замула І.В., Танасієва М.М., Травін В.В. Підходи до оптимізації ефективності природоохоронних заходів у лісовому господарстві. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. № 2 (92). С. 56-62.

7. Замула І.В., Тарасова В.В. Вимоги щодо якості продукції у Цілях сталого розвитку України на 2016-2030 рр. Тези Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених “Сталий розвиток країни в рамках Європейської інтеграції”, 7 листопада 2019 року. – Житомир: «Житомирська політехніка», 2019. – 180 с.

8. Замула І.В., Тарасова В.В. Перспективи розвитку облікового забезпечення органічного виробництва. Тези Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції аспірантів, молодих учених та студентів, присвяченої Дню науки. Житомир : «Житомирська політехніка», 2020. 940 с. С. 258

9. Замула І.В., Травін В.В. Проблеми формування звітної інформації щодо екологічних аспектів діяльності підприємства. *Бухгалтерські наукові дослідження в Житомирській політехніці. Том 6: Розвиток інтегрованої звітності підприємств: монографія* / за заг. ред. [із передм.] С.Ф. Легенчука. Житомир: Житомирська політехніка, 2019. 268 с., с. 32-46

10. Замула І.В., Травін В.В., Зузанська В.А. Облікове забезпечення виробництва біопалива в умовах реалізації Україною цілей сталого розвитку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-2\(100\)-17-25](https://doi.org/10.26642/ema-2022-2(100)-17-25).

11. Замула І.В., Травін В.В., Кірейцева Г.В., Палій О.В., Берляк Г.В. Торгівля квотами на викиди парникових газів: обліковий підхід. *Економка. Управління. Інновації*. 2022. № 1 (30). URL: <http://eui.zu.edu.ua/article/view/260928>

12. Замула І.В., Чижевська Л.В., Грабчук І.Л. ІТ-послуга: поняття та види для облікових цілей. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. Вип. 2 (49). С. 29-33. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/240095>

13. Інформаційне забезпечення економічного механізму охорони та стійкого використання природних ресурсів: монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Замули І.В. Житомир: ПП “Рута”, 2017. 308 с.

14. Сироїд Н.П. Відображення інформації про екологічну якість продукції у звітності. *Ефективна економіка*. 2018. № 12.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Газета ВСЕ ДЛЯ БУХГАЛТЕРА В ТОРГІВЛІ. URL: <http://www.vdbt.com.ua/>
2. Український фінансовий тижневик "Дебет-кредит". URL: <http://www.dtk.com.ua>
3. <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=407#section-1>
4. <http://www.vobu.com.ua/>
5. <https://www.golovbukh.ua/>